

Plano rengimo organizatoriai:

Biržų rajono savivaldybės administracija

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 M. PLANO PROJEKTO

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

Dokumento rengėjas:

EKO KONSULTACIJOS

2023 m., Vilnius

Plano pavadinimas: **Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas**

Dokumentas: **Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita**

Plano rengimo organizatoriai: **Biržų rajono savivaldybės administracija**

Adresas: Vytauto g. 38, LT-41143 Biržai

Tel.: 8 672 63713

El. paštas: savivaldybe@birzai.lt

Atsakingas asmuo: Viešosios tvarkos skyriaus vyriausioji specialistė Jurgita Bruniuvienė

El. paštas: ekologas@birzai.lt

Tel.: 8 615 15 469

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras

Adresas: Beržų g. 3, Panevėžys 36237

Tel.: 8 687 06 252

El. paštas: info@prtc.lt

Atsakingas asmuo: Finansų ir apskaitos padalinio vadovė Roma Sinkevičienė

El. paštas: roma.sinkeviciene@prtc.lt

Dokumento rengėjas (SPAV konsultantas): **UAB „Ekokonsultacijos“**

Įmonės kodas: 300081400

Adresas: J. Kubiliaus g. 6-5, Vilnius 08234

Tel.: (8 5) 274 54 91

Projektų vadovė Inga Muliuolė, aplinkos apsaugos specialistė Jolanta Graudinytė

El. paštas: inga@ekokonsultacijos.lt, jolanta@ekokonsultacijos.lt

Dokumento data: 2023-07-17

Turinys

1	ĮVADAS	5
2	PLANO TURINYS, PAGRINDINIAI TIKSLAI IR SAŠAJA SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIŠ	9
2.1	PAGRINDINIAI PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	9
2.2	PLANO TURINYS.....	11
2.3	PLANE NUMATOMOS PRIEMONĖŠ IR NAUJA INFRASTRUKTŪRA.....	13
2.4	PLANO SAŠAJA SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIŠ	16
3	ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS	20
3.1	APLINKOS ORAS IR KLIMATO VEIKSNIAI.....	26
3.2	PAVIRŠINIO IR POŽEMINIO VANDENS TARŠA	27
3.3	DIRVOŽEMIS	29
3.4	NEATSINAUJINANTYS IR ATSINAUJINANTYS GAMTOS IŠTEKLIAI	29
3.5	BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ IR SAUGOMOS TERITORIJOS	29
3.6	KULTŪROS PAVELDAS	32
3.7	KRAŠTOVAIZDIS.....	34
3.8	MATERIALINIAI ANTROPOGENINIAI IŠTEKLIAI	34
3.9	VISUOMENĖŠ SVEIKATA.....	35
4	TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS	38
4.1	PLANUOJAMI PASTATYTI KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ĮRENGINIAI.....	39
5	SU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS	43
6	SU PLANU SUSIJĘ TARPTAUTINIŲ, EUROPOS SĄJUNGOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI	45
7	PLANO STRATEGINIŠ PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMAS PAGAL POVEIKIO OBJEKTUS IR PASEKMIŲ RŪŠĮ .	46
7.1	APLINKOS ORAS IR KLIMATO VEIKSNIAI.....	47
7.2	PAVIRŠINIS IR POŽEMINIS VANDUO.....	57
7.3	DIRVOŽEMIS	58
7.4	NEATSINAUJINANTYS IR ATSINAUJINANTYS GAMTOS IŠTEKLIAI	58
7.5	BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ IR SAUGOMOS TERITORIJOS	59
7.6	KRAŠTOVAIZDIS.....	59
7.7	KULTŪROS PAVELDAS	60

7.8	MATERIALINIAI ANTROPOGENINIAI IŠTEKLIAI	60
7.9	VISUOMENĖS SVEIKATA	61
7.10	PASEKMIŲ APLINKOS OBJEKTAMS TARPUSAVIO SAŲEIKA	63
8	PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI	64
9	PLANO ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS IR JŲ VERTINIMAS	65
9.1	PLANE NUMATOMOS PRIEMONĖS IR NAUJA INFRASTRUKTŪRA	65
9.2	NAGRINĖTOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ALTERNATYVOS	65
9.3	KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ALTERNATYVŲ ĮVERTINIMO METODIKA	69
10	SUNKUMAI, SU KURIAIS SUSIDURTA ATLIEKANT SPAV	73
11	PLANO ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONĖS	73
12	ATASKAITOJE PATEIKTOS INFORMACIJOS NETECHNINĖ SANTRAUKA	75
13	VISUOMENĖS DALYVAVIMAS	80
14	PRIEDAI	81

NAUDOJAMOS SANTRUMPOS:

AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
DGASA	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė
ES	Europos Sąjunga
Panevėžio RATC	UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras
PRAPTP	Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas
MA	Mechaninis apdorojimas
MBA	Mechaninis biologinis apdorojimas
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas
VAPTP	Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas
ŽAKA	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė

1 ĮVADAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) reglamentavimas

Kaip apibrėžta *Aplinkos apsaugos įstatyme*, **strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV)** – tai „tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, kurio metu rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, teikiamos konsultacijos, atsižvelgiama į vertinimo bei konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo“.

SPAV atliekamas pagal 2001 m. birželio 27 d. *Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo* ir šių Lietuvos teisės aktų reikalavimus:

- *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą*, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1467 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – SPAV tvarkos aprašas);
- *Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose ir vertinimo subjekty, Europos Sąjungos valstybių narių ir kitų užsienio valstybių informavimo tvarkos aprašą*, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D 1-455 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. D1-208 redakcija).

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas pradėtas rengti 2022 m. birželio mėn. vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo VI skirsnio 28 straipsniu.

Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimai nustatyti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintuose „Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimuose“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymo Nr. D1-274 redakcija).

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas atnaujina *Biržų rajono savivaldybės 2015–2020 m. atliekų tvarkymo planą*, patvirtintą Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2015–2020 m. atliekų tvarkymo plano ir Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (Biržų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 28 d. sprendimo Nr. T-175 redakcija), numatant priemones, užtikrinančias *2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane (VAPTP) bei Panevėžio regiono plėtros tarybos 2023 m. balandžio 4 d. sprendimu Nr. TS-3 patvirtiname Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane (PRAPTP) nustatytų uždavinių įgyvendinimą*.

**SPAV
procedūrų
taikymas**

Remiantis SPAV tvarkos aprašo 6.1 punkto reikalavimu, SPAV „privaloma atlikti, kai planai ir programos skirti <...> atliekų tvarkymui <...> ir lemia ūkinės veiklos projektu, įrašytą į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedėlius, plėtros pagrindus“.

Reikalavimas rengiamiems savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planams atlikti SPAV nustatytas ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintuose *Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimuose* (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymo Nr. D1-274 redakcija).

Biržų rajono savivaldybės 2015–2020 m. atliekų tvarkymo planui buvo atliktos SPAV procedūros.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto SPAV ataskaita rengiama pagal parengtą ir su SPAV subjektais suderintą Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto apimties nustatymo dokumentą.

**SPAV
proceso
dalyviai**

Savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planus rengia savivaldybės, tvirtina savivaldybių tarybos. *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto rengimo organizatoriai* yra Biržų rajono savivaldybės administracija ir Panevėžio RATC.

Pagal su Panevėžio RATC ir visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis pasirašytą sutartį, *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. projekto rengimo SPAV konsultantas* yra UAB „Ekokonsultacijos“.

SPAV procese **subjektų** teisėmis dalyvauja:

- Biržų rajono savivaldybės administracija;
- Panevėžio rajono savivaldybės administracija;
- Kupiškio rajono savivaldybės administracija;
- Pasvalio rajono savivaldybės administracija;
- Rokiškio rajono savivaldybės administracija;
- Aplinkos apsaugos agentūra;
- Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Panevėžio departamentas;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Panevėžio-Utenos teritorinis skyrius;
- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

**SPAV
apimties
nustatymo
dokumentas**

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimtis buvo nustatyta, atsižvelgiant į strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektų nuomonę dėl vertinamų pasekmių, aplinkos komponentų bei vertinimo metodų. *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto SPAV apimties nustatymo dokumento* derinimo su subjektais išvados pateiktos 2 priede.

**SPAV
ataskaitos
sudėtis**

Vadovaujantis *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo* reikalavimais, SPAV ataskaitoje pateikta ši informacija:

- Plano turinys, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis (2 skyrius);
- Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas (3 skyrius);
- Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos (4 skyrius);
- Su planu susijusios aplinkos apsaugos problemos (5 skyrius);
- Su planu susiję tarptautiniu, Europos Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai (6 skyrius);
- Plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas pagal poveikio objektus ir pasekmių rūšį (7 skyrius; galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, taip pat biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), saugomoms teritorijoms, gamtos paveldo objektams, Europos ekologinio tinklo „Natura2000“ teritorijoms, kraštovaizdžiui ir šių veiksnių tarpusavio sąveikai);
- Priemonės plano įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti (8 skyrius);
- Nagrinėtų plano alternatyvų aprašymas, priežastys, dėl kurių pasirinktos svarstytos plano alternatyvos (9 skyrius);
- Sunkumai, su kuriais susidurta atliekant SPAV (10 skyrius);
- Plano įgyvendinimo pasekmių stebėsenos (monitoringo) priemonės (11 skyrius);
- Ataskaitoje pateiktos informacijos netechninė santrauka (12 skyrius);
- Informacija apie visuomenės dalyvavimą (13 skyrius).

Šios ataskaitos prieduose pateikta ši informacija:

- *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas* (1 priedas);
- SPAV apimties nustatymo dokumento derinimo su subjektais dokumentai (2 priedas);
- Plano ryšys su kitais strateginiais dokumentais (3 priedas);
- Visuomenės informavimo ir konsultacijų su visuomene dokumentai (4 priedas);
- Aplinkos apsaugos agentūros 2020-08-21 raštas Nr. (30.1)-A4E-7339 „Atrankos

išvada dėl UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“ PŪV – nepavojingų ir pavojingų atliekų tvarkymas Panevėžio regioniniame sąvartyne“ (5 priedas).

2 PLANO TURINYS, PAGRINDINIAI TIKSLAI IR SAŠAJA SU KITAIS PLANAIS IR PROGRAMOMIS

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas rengiamas pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą ir Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimus.

2.1 PAGRINDINIAI PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo užduotys, tikslai ir uždaviniai iki 2027 m. nustatyti vadovaujantis *Valstybiniu atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planu (VAPTP)* ir *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planu (PRAPTP)*. Plėtojant Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, siekiama įgyvendinti nustatytus atliekų tvarkymo prioritetus:

1. prevenciją;
2. paruošimą naudoti pakartotinai, prieš tai atskyrus produktus ar jų sudedamąsias dalis, netinkamus naudoti pakartotinai, jų atnaujinimas, remontas, pakartotinis daiktų naudojimas;
3. perdirbimą ir antrinių žaliavų gamybą, prieš tai atskyrus netinkamas perdirbti atliekas;
4. kitoks naudojimą, t. y. tik nebeperdirbamų ir pakartotinai nepanaudojamų atliekų naudojimą energijai gauti, prieš tai atskyrus visas tinkamas perdirbti atliekas;
5. šalinimą, sąvartynuose šalinti galima tik tas atliekas, kurių negalima sutvarkyti kitais būdais, prieš tai atskyrus visas perdirbti ar kitaip naudoti tinkamas atliekas.

Laikantis nustatytųjų prioritetų, pirmiausia turi būti vengiama komunalinių atliekų susidarymo, o atliekos, kurių neįmanoma išvengti, turi būti paruošiamos naudoti pakartotinai, perdirbamos ar kitaip naudojamos (pvz., energijai gauti) tokiais būdais, kad kuo mažiau jų būtų šalinama sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 str. 2 dalimi, pagrindinis Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo plano tikslas – nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius–ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema yra Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis. Panevėžio regionas apima Panevėžio miesto, Panevėžio rajono, Biržų rajono, Kupiškio rajono, Pasvalio rajono, Rokiškio rajono savivaldybių teritorijas.

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetais ir siekiant įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotis, nustatomi šie **Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2027 metų:**

1 tikslas. Bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti jų sąmoningumą ir atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (keisti požiūrį, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti)

- 1.1. **uždavinys.** Padidinti visuomenės įsitraukimą įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus per partnerystes, didesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir įvairias žiniasklaidos priemones
- 1.2. **uždavinys.** Stiprinti Biržų rajono savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus žiedinės ekonomikos, atliekų prevencijos ir efektyvaus tvarkymo srityse

2 tikslas. Mažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ir šiuokšlinimą

- 2.1. **uždavinys.** Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti maisto švaistymą
- 2.2. **uždavinys.** Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ar jų pavojingumą
- 2.3. **uždavinys.** Plėtoti ir vystyti paruošimo naudoti pakartotinai veiklą
- 2.4. **uždavinys.** Užtikrinti šiuokšlinimo prevenciją

3 tikslas. Didinti komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir mažinti mišrių komunalinių (nerūšiuotų) atliekų kiekius

- 3.1. **uždavinys.** Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis
- 3.2. **uždavinys.** Plėsti biologinių atliekų (žaliųjų ir maisto atliekų) rūšiuojamojo surinkimo apimtį
- 3.3. **uždavinys.** Plėsti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) apimtį
- 3.4. **uždavinys.** Plėtoti kitų paruošimui naudoti pakartotinai ir perdirbimui tinkamų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas
- 3.5. **uždavinys.** Vystyti buitėje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas

4 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą

- 4.1. **uždavinys.** Užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą
- 4.2. **uždavinys.** Plėtoti Biržų rajono savivaldybės ir Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą
- 4.3. **uždavinys.** Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą, optimizuoti jos darbą ir poveikį aplinkai
- 4.4. **uždavinys.** Vykdyti atliekų monitoringą.

2.2 PLANO TURINYS

Vadovaujantis 2010 m. gruodžio 16 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintais *Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimais*, regionų atliekų tvarkymo planai rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsnio reikalavimais.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto turinys:

Naudojamos santrumpos

1. ĮVADAS

1.1. Atliekų tvarkymo teisinis reglamentavimas

1.2. Bendrieji duomenys apie Biržų rajono savivaldybę

2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS SITUACIJOS APŽVALGA

2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas

2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

2.2.1. Investicinių projektų įgyvendinimas

2.2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos

2.2.3. „Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas

2.3. Komunalinių atliekų turėtojai, tvarkymo infrastruktūra

2.4. Komunalinių atliekų kiekiai

2.4.1. Mišrios komunalinės atliekos

2.4.2. Antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas

2.4.3. Biologiškai skaidžių (žaliųjų atliekų, maisto atliekų) tvarkymas

2.5. Visuomenės švietimas ir informavimas

2.6. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos esamos situacijos apibendrinimas, stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizė

3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA 2021–2027 m.

3.1. Komunalinių atliekų susidarymo prognozės 2021-2030 metams

3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.

3.3. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai

3.4. Komunalinių atliekų srautų tvarkymo ateityje vertinimas

3.4.1. Komunalinių atliekų prevencijos ir pakartotinio naudojimo ateityje vertinimas

3.4.2. Biologinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

3.4.3. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas

3.4.4. Kitų komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

3.4.5. Po pirminio rūšiavimo likusių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

3.4.6. Šiukšlinimo mažinimo priemonės

3.5. Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas

4. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO PRIEMONĖS

4.1. Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021–2027 m.

4.2. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai

2.3 PLANE NUMATOMOS PRIEMONĖS IR NAUJA INFRASTRUKTŪRA

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo priemonės pateiktos šio plano 4 skyriuje. Priemonių plane numatytos priemonės komunalinių atliekų tvarkymo uždaviniams spręsti, atsakingi vykdytojai, atlikimo terminai, prognozuojamas investicijų poreikis ir finansavimo šaltiniai. Plane daugiausiai numatytos organizacinės, ekonominės, visuomenės švietimo ir informavimo priemonės, skatinančios komunalinių atliekų prevenciją bei paruošimą pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui.

2021–2027 metų vykdymo laikotarpiu Biržų rajone bei regione bus baigti įrengti jau suplanuoti ir pradėti eksploatuoti regioniniai maisto atliekų apdorojimo įrenginiai (kurių pajėgumas ne mažesnis kaip 4 000 t/metus), kuriuose bus apdorojamos atskirai surinktos maisto ir virtuvės atliekos, išgaunant biodujas ir pagaminant kokybišką kompostą. 2021–2027 m. laikotarpyje planuojama papildomai įrengti:

- Keisk'is daiktų keitimosi stoteles kiekvienoje esamoje DGASA;
- Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikšteles, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles bei stoginę;
- esamų Panevėžio regiono MBA įrenginių modernizacija/atnaujinimas, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų, Dvarininkų k. Panevėžio r.;
- modernizuoti Biržų atliekų perkrovimo stotį.

Taip pat Biržų rajono teritorijoje susidariusioms atliekoms tvarkyti bus ir toliau eksploatuojamos 2 DGASA adresais: Krantinės g. 1, Biržų k., Biržų r.; Kosmonautų g. 8, Vabalninkas, Biržų r., kurias eksploatuoja Panevėžio RATC, ŽAKA adresu Krantinės g. 1, Biržų k., Širvėnos sen., Biržų r., Biržų rajono atliekų perkrovimo stotis, Panevėžio regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas (Dvarininkų k., Panevėžio r.) ir jo teritorijoje esančios didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė, statybinų atliekų aikštelė ir stiklo aikštelė, regioninis komunalinių atliekų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys, vykdoma uždarytų sąvartynų priežiūra. Taip pat žaliosios atliekos, surinktos per Biržų rajono savivaldybės teritorijoje įrengtas ŽAKA ir DGASA, galutiniam sutvarkymui (kompostavimui) gali būti vežamos į centrinę ŽAKA, esančią Dvarininkų k., Panevėžio r. (Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje). Atsižvelgiant į paramos galimybes, planuojama atnaujinti kompostavimo įrangą centrinėje ŽAKA Dvarininkų k., Panevėžio r., įrengti stoginę, gerinti komposto kokybę. Planuojama užpildyti Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijų uždengimas, asbesto atliekų šalinimo sekcijos I dalies ir sąvartyno 4 sekcijos įrengimas. Komunalinių atliekų tvarkymo srutai, sukūrus reikiamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Biržų rajone, pavaizduoti **Pav. 1**.

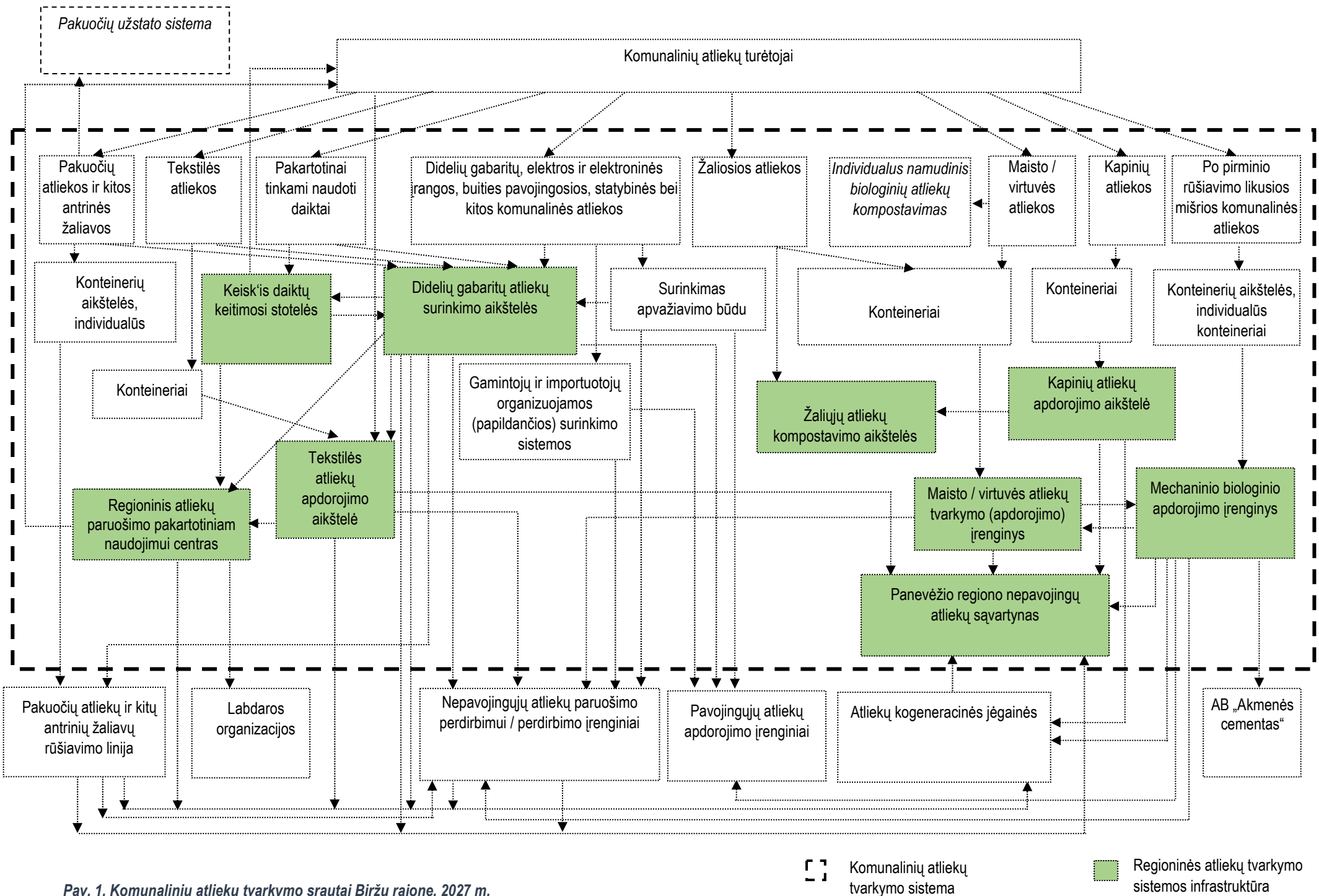
Taip pat planuojama esamo sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) įrengti saulės elektrinė(-es), kurios pagaminta elektros energija būtų naudojama regioninių įrenginių (MBA, DGASA) eksploatavimui.

Detalesnė informacija apie esamus atliekų tvarkymo įrenginius pateikta 3 skyriuje, apie planuojamus 4 skyriuje.

Šioje *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto* rengimo stadijoje vertinama, kad *Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane* bei *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane* nustatytas užduotis bus galima

įgyvendinti pasinaudojant esama ir iki 2027 m. planuojama sukurti komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra.

Pagrindinis dėmesys šiuo planavimo laikotarpiu bus skiriamas atliekų prevencijos, paruošimo pakartotiniam naudojimui bei perdirbimo skatinimui. Šių tikslų bus siekiama ne tik įgyvendinant technines priemones (pvz., sudarant geresnes atliekų rūšiavimo sąlygas), bet ir stiprinant atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo kontrolę bei šviečiant ir informuojant visuomenę.

Pav. 1. Komunalinių atliekų tvarkymo šrautai Biržų rajone, 2027 m.

2.4 PLANO SAŠAJA SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIŠ

Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas numatys priemones, užtikrinančias Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytų užduočių įgyvendinimą. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo uždutys pateiktos žemiau esančioje lentelėje.

Vadovaujantis VAPTP, 2021–2027 m. laikotarpiui nustatomos tokios Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo uždutys:

Eil. Nr.	VATP punktas	Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo uždutys	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduties įgyvendinimas Biržų rajono savivaldybėje
Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo uždutys			
		260. Komunalinių atliekų tvarkymo sistema kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje, planuojant įrenginių plėtrą ir pajėgumus, turi būti organizuojama atskirai surenkant atliekas taip, kad būtų įgyvendintos šios valstybinės uždutys	
1.	260.1.	– iki 2025 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne mažiau kaip 55 proc. susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį);	Atsakinga Lietuvos valstybė, šios valstybinės uždutys bus pasiektos savivaldybėms įgyvendinus 261.1 p. nustatytas uždutis
2.	260.2.	– iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne mažiau kaip 60 proc. susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį);	
3.	260.3.	– iki 2030 m. sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne daugiau kaip 5 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį).	Regioniniu principu: savivaldybėms bendradarbiaujant – per sukurtą Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.
Rūšiuojamojo atliekų surinkimo plėtos uždutys			
4.	261.1.	– atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis 2023 m. turi sudaryti ne mažiau kaip 60 proc., 2024 m. – 65 proc., 2025 m. – 70 proc., 2026 m. – 75 proc., 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio.	Biržų rajono savivaldybė/ Panevėžio RATC Savivaldybė plėtos rūšiuojamąjį surinkimą konteineriais bei bendradarbiaujant su Panevėžio RATC plėtojant DGASA tinklą
5.	261.2.	– iki 2024 m. aprūpinti namų ūkių biologinių atliekų surinkimo 4priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose	Biržų rajono savivaldybė

		gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą. Biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą;	
6.	261.3.	– sudaryti galimybę buityje susidarančioms išrūšiuotoms statybinėms atliekoms surinkti;	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC
7.	261.4	– atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC
9.	261.5	– iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC
10.	261.6	– iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingas atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas).	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC
	261.7	užtikrinti, kad gyventojai būtų aprūpinti tinkamomis priemonėmis atliekoms surinkti pagal šiuos minimalius reikalavimus:	
11.		– 261.7.1. gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose, atliekų surinkimo aikštelėse, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių pastatyti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius vadovaujantis aplinkos ministro nustatyta tvarka;	Biržų rajono savivaldybė
12.		– 261.7.2. kolektyviniuose soduose pastatyti, jei trūksta, kolektyvinius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius ir užtikrinti, kad jie būtų ištuštinami laiku;	Biržų rajono savivaldybė
13.		– 261.7.3. individualių gyvenamųjų namų gyventojams pastatyti individualius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) surinkimo konteinerius arba	Biržų rajono savivaldybė

		užtikrinti kitas gyventojams patogias antrinių žaliavų surinkimo priemones, taip pat užtikrinti, kad konteineriai būtų ištuštinami laiku;	
14.		– 261.7.4. pastatyti specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus butyje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės);	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC
15.		– 261.7.5. iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų;	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC
16.		– 263.3. plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą	Biržų rajono savivaldybė / Panevėžio RATC

Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte bus nustatytos priemonės, užtikrinančios Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatytų uždavinių vykdymą.

Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginis plėtros planas

Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. T-78 „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“.
Lentelė 1 pateikta informacija apie *Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginio plėtros plano* įgyvendinimo būklę. Rengiant *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektą* buvo atsižvelgta ir į šias **Lentelė 1** pateiktas atliekų tvarkymo sistemos sukūrimui numatytas priemones.

Lentelė 1. Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginio plėtros plano priemonių planas

Priemonės pavadinimas	Įgyvendinimo laikotarpis	Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė		Koordinatorius	Įgyvendinimas
			Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje		
11. Tikslas. Tapti aplinką tausojančia, švaria ir žaliausia Savivaldybe						
11.4. Uždavinys. Įdiegti žiedinės ekonomikos procesus	2023–2030	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, palyginti su bendru komunalinių atliekų srautu (proc.)	30,0 (2020 m.)	14,0 (2030 m.)	Biržų rajono savivaldybės administracija	
		Išrūšiuotų atliekų dalis (proc.)	61,0 (2022 m.)	80,0 (2030 m.)		
		Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis (proc.)	57,0 (2020 m.)	71,0 (2030 m.)		
11.4.1. Komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumų didinimas, prioritetą teikiant tekstilės/ maisto/ pavojingoms atliekoms bei įrengiant tinkamų pakartotinai naudoti atliekų	2023–2030	Naujai įsigytų/ įrengtų/ atnaujintų atliekų rūšiavimo priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2 tekstilės ir maisto, konteinerių, aikštelės atnaujinimas) (2030 m.)	Biržų rajono savivaldybės administracija	Planuojama įgyvendinti iki 2030 m.
		Naujai įrengtų atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti surinkimo vietų, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (mainų punktai) (2030 m.)		Planuojama įgyvendinti iki 2030 m.
11.4.2. Visuomenės švietimas aplinkos apsaugos bei atliekų prevencijos ir tvarkymo srityse	2023–2030	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	20 (2030 m.)	Biržų rajono savivaldybės administracija	Planuojama įgyvendinti iki 2030 m.

Teritorijų planavimo dokumentai

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas nėra teritorijų planavimo dokumentas. Šio plano sąsajų su teritorijų planavimo dokumentais nėra.

Pažymime, kad Biržų rajono savivaldybėje naujose teritorijose atliekų tvarkymo įrenginiai nebus įrenginiai. Papildomai planuojama modernizuoti esamą Atliekų perkrovimo stotį. Planuojami regioniniai atliekų tvarkymo įrenginiai bus įrengiami esamo Panevėžio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, adresu Dvarininkų k., Panevėžio r.

3 ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS

Šiame skyriuje pateikiamos bendros Biržų rajono savivaldybės aplinkos charakteristikos ir jų sąsaja su komunalinių atliekų tvarkymu, vertinama kokia bus aplinkos būklė, jeigu *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas* nebus įgyvendintas.

Bendra informacija. Biržų rajono savivaldybė – administracinis teritorinis vienetas Lietuvos šiaurėje, Panevėžio apskrityje, Latvijos pasienyje. Savivaldybės administracinis centras – Biržai. Atstumas nuo Biržų miesto iki Vilniaus – 210 km, iki Kauno – 180 km, iki Šiaulių – 103 km, iki Klaipėdos – 273 km.

Pav. 2. Biržų rajono žemėlapis.

Biržų rajono savivaldybė užima 1 476 km² plotą, tai sudaro 18,7 proc. Panevėžio apskrities teritorijos, 2,3 proc. Lietuvos teritorijos. Biržų rajono savivaldybėje gyvena 23,314 tūkst. gyventojų (apie 10,8 proc. apskrities gyventojų), iš kurių apie 10,5 tūkst. gyventojų – Biržuose, rajono administraciniame centre, kuris nutolęs 66 km į šiaurę nuo Panevėžio. Rajone yra 2 miestai (Biržai ir Vabalninkas), 4 miesteliai, 538 kaimai. Rajono teritorija suskirstyta į 8 seniūnijas bei 54 seniūnaitijas. Gyventojų tankumas savivaldybėje – 15,8 gyv./km².

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis ir palyginus 2011 m. ir 2021 m. visuotinio gyventojų surašymo rezultatus, gyventojų skaičius Biržų rajone sumažėjo apie 17,2 proc. nuo 28 171 gyv. 2011 m. iki 23 314 gyv. 2021 m. Šis mažėjimas paaiškinamas mažėjančio natūralaus gyventojų prieaugio tendencija ir gyventojų vidaus bei tarptautine migracija.

Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2021 m. sausio 1 d. Biržų rajone buvo registruota 23 314 tūkst. gyventojų (**Lentelė 2**), iš kurių 49,70 proc. gyvena mieste, 50,30 proc. gyventojų gyvena kaime.

Lentelė 2. Gyventojų skaičius Biržų rajono savivaldybėje (2021 m.)

Teritorija	Teritorija, km ²	Gyventojai	
		Skaičius 2021 m.	Gyventojų tankis metų pradžioje viename km ²
Biržų r.	1 476	23 314	15,8

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, Biržų rajono savivaldybė.

Statistikos departamento gyventojų ir būstų surašymo (2021 m.) duomenimis Biržų rajone įregistruoti 13 640 tradiciniai būstai, iš kurių 69 proc. individualūs gyvenamieji namai ir 31 proc. – butai daugiabučiuose namuose. Duomenys apie 2021 m. Biržų rajone esančius vieno ir dviejų butų gyvenamuosius (individualius) namus bei daugiabučius gyvenamuosius namus pateikti **Lentelė 3**.

Lentelė 3. Gyvenamieji namai Biržų rajone (2021)

Teritorija	Butai daugiabučiame name	Vieno ir dviejų butų gyvenamųjų namų butų savininkai, vnt.	Sodų paskirties objektų savininkai, vnt.
Biržų r.	4 226	9 414	638

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, Biržų rajono savivaldybė.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vidutinės disponuojamos piniginės pajamos vienam namų ūkiui per mėnesį 2021 m. Panevėžio regione sudarė 1192 Eur. Šie statistiniai duomenys leidžia daryti prielaidą, kad Panevėžio regione gyventojų vartojimas gali būti mažesnis negu Lietuvos vidurkis (1449 Eur/mėn.), todėl ir susidarantių komunalinių atliekų kiekis taip pat gali būti mažesnis nei vidurkis šalyje.

Ūkio subjektai. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2022 m. sausio 1 d. Biržų rajone veikė 499 ūkio subjektų.

Esami komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai. Kuriant Biržų rajono bei Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, dalis komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių jau pastatyta, kita dalis komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros statoma ir pradės veikti iki 2027 m.

Šiuo metu Biržų rajono savivaldybės teritorijoje susidariusioms atliekoms tvarkyti bus ir toliau eksploatuojama ši esama infrastruktūra (žr. **Lentelė 4, Pav. 3**):

- *Panevėžio regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas* (Dvarininkų k., Miežiškių sen., Panevėžio r.) pradėtas eksploatuoti 2009 m. liepos 16 d., bendras sąvartyno teritorijos plotas 52,5297 ha. Pagal techninį projektą sąvartyne numatytos 6 sekcijos po 3 ha, iš kurių įrengtos 3 atliekų šalinimo sekcijos su biodujų surinkimo ir sutvarkymo sistema (surinktos dujos panaudojamos generatoriaus variklio veikimui gaminant elektrą, o 3 atliekų šalinimo sekcijos perspektyvinės. Šiuo metu jau eksploatuojama 3 sekcija, kuri pradėjo veikti 2020 m. rudenį, o 1 ir 2 sekcijos yra užpildytos apie 95 %. Pagal projektą numatyta, kad per 20 metų sąvartyne bus pašalinta apie

2 159795 m³ (2656548 t, atliekų sutankinimo laipsnis 1,23 t/m³) atliekų. Šalinamų sąvartyne atliekų projektinis pajėgumas – 99041 t/m. (įskaitant ir asbesto turinčias atliekas), naudojamų sąvartyno infrastruktūrai ir atliekų perdengimui atliekų kiekis – 18819 t/m.

- Nuo 2015 m. sąvartyne eksploatuojama asbesto sekcija. Bendras projektinis įrenginio pajėgumas – 13 350 m³ atliekų, kuriose yra asbesto. Per metus asbesto sekcijoje galima pašalinti iki 4 000 t atliekų, kuriose yra asbesto. Šiuo metu naudojama asbesto atliekų izoliuota sekcija baigiama užpildyti, todėl numatoma įrengti naują sekciją. Jau yra gautas statybos leidimas. Planuojama iki 2023 m. pabaigos įrengti naują sekciją. Numatoma, kad naujos asbesto turinčių atliekų sekcijos našumas 4 000 t/m., o eksploatavimo laikas 10 metų.
- Sąvartyno teritorijoje yra uždarytas Panevėžio miesto nepavojingų atliekų sąvartynas, įrengta bioskaidžių atliekų kompostavimo aikštelė, MBA įrenginiai, sąvartynų nuotekų surinkimo ir perpumpavimo įrenginiai, atliekų apskaitos ir kontrolės punktas (įrengtos automobilinės svarstyklės ir įdiegta atliekų apskaitos programa).
- *Regioninis komunalinių atliekų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys (MBA)* eksploatuojamas nuo 2015 m. lapkričio 25 d. Dvarininkų k., Miežiškių sen., Panevėžio r., esančio 2009 m. uždaryto seno ir atidaryto naujo Panevėžio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, kurio bendras plotas 5,05 ha. Mišrių komunalinių atliekų mechaninio – biologinio apdorojimo įrenginio mechaninio apdorojimo (MA) projektinis pajėgumas – 90 470 t/m atliekų. Papildomai antrinių žaliavų priėmimo ir rūšiavimo projektinis pajėgumas iki 25 000 t/m. Bioskaidžių atliekų priėmimo – sumaišymo pastate iš mechaninio apdorojimo įrenginių priimama ir apdorojama apie 35 000 t/m BSA, projektinis pajėgumas – 140 t/d. Papildomai priimamos bioskaidžios atliekos – 30 000 t/m, iš kurių gaminamas kompostas. BSA apdorojimo pajėgumas gali siekti net ~65 000 t/m. Iš papildomai surinktų ir išrūšiuotų antrinių žaliavų ir degių atliekų gali būti pagaminta apie 12 000 t/m kietojo atgauto kuro. Iš mišrių komunalinių atliekų srauto gali būti atskirta 4 500 t/m antrinių žaliavų, projektinis pajėgumas – 18 t/d. MBA įrenginį pagal sutartį terminuotai (iki 2025 m. lapkričio 25 d.) eksploatuoja UAB „Ekoatliekos“. Mechaninio rūšiavimo įrenginiuose iš bendro komunalinio atliekų srauto yra atskiriamos perdirbimui skirtos antrinės žaliavos ir pakuotės atliekos, biologiškai skaidžios atliekos, netinkamos perdirbti atliekos ir degi atliekų frakcija. Biologiškai skaidžios atliekos apdorojamos anaerobinio apdorojimo įrenginiuose, išgaunant biudujas, vėliau substratas stabilizuojamas, apdorojant aerobinio apdorojimo įrenginiuose (atviruose aruodo tipo kompostavimo įrenginiuose – betonuotoje aikštelėje su grindyse įrengta aeravimo sistema). Biologinio apdorojimo įrenginiuose išgautos biudujos panaudojamos kogeneracinėje jėgainėje. Pagaminta šiluma naudojama bioreaktoriuose esančio substrato pašildymui ir temperatūros palaikymui iki 38 °C, taip pat operatorinės, skydinės ir buitinių patalpų, esančių biologiškai skaidžių atliekų apdorojimo zonoje, pašildymui šaltuoju metų laiku ir karšto vandens ruošimui buitinėse patalpose visus metus.
- Planavimo laikotarpiu, atsižvelgiant į ES paramą, planuojama modernizuoti/atnaujinti esamus Panevėžio MBA įrenginius, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų, kuomet bus įdiegtas atskiras maisto ir virtuvės atliekų surinkimas ir mišrios atliekos į MBA įrenginius atkeliaus sausesnės ir mažiau užterštos organinėmis medžiagomis.

- *Didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė* įrengta Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje eksploatuojamoje Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelėje Dvarininkų k., Panevėžio r., aikštelėje vykdoma didelių gabaritų atliekų apdorojimo (ardymo, rūšiavimo, smulkinimo) veikla. Didelių gabaritų atliekų apdorojimo pajėgumai (srautai) apie 4 750 t per metus, kelmų – 300 t per metus. Vienu metu apdorojimo aikštelėje iš viso galima laikyti apie 200 t apdorotų ir neapdorotų atliekų ir 100 t kelmų. Didelių gabaritų atliekų (baldų, medienos atliekos ir kiti) tvarkymo veikla pradėta 2020 m. Didelių gabaritų atliekos rūšiuojamos į šias frakcijas: medienos atliekos, tinkamos perdirbimui; energetinę vertę turinčios atliekos; metalų atliekas bei rūšiavimo atliekas. Atskirta švari mediena bei į aikštelę priimti kelmai smulkinami bei naudojami/realizuojami kaip kuras (atliekos tinkamos naudoti energijai gauti). Kitos iš didelių gabaritų atliekų atskirtos atliekos arba perduodamos kitiems tvarkytojams perdirbimui/naudojimui, arba šalinamos sąvartyne.
- *Nuotekų surinkimo sistema.* Siekiant tinkamai valdyti nuotekų susidarymą, 2021 m. įrengtas sąvartyno nuotekų surinkimo naujas rezervuaras.
- Biržų rajone veikia atliekų perkrovimo stotis, į kurią patenka Biržų rajono savivaldybės teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos. MKA perkrovos stoties operatorius parenkamas viešųjų pirkimų tvarka. Biržų atliekų perkrovimo stotį šiuo metu eksploatuoja UAB „Ecoservice projektai“. 2020 m. MKA perkrovos stotis buvo atnaujinta. Perkrovimo stotis įrengta labiau nutolusioje savivaldybėje, vykdomas MKA perkrovimas (presavimas) į 28 m³ talpos konteinerius prieš atliekų transportavimą į MBA įrenginius. Biržų atliekų perkrovimo stotį planuojama modernizuoti.
- MBA įrenginiuose po apdorojimo likusios ir energetinę vertę turinčios atliekos perduodamos *atliekų deginimo įmonėms*, 2021 m. – buvo vežamos deginimui į kogeneracinę jėgainę Kaune (UAB Kauno kogeneracinę jėgainę), šią veiklą vykdo MBA įrenginių operatorius.
- 2 DGASA adresais: Krantinės g. 1, Biržų k., Biržų r.; Kosmonautų g. 8, Vabalninkas, Biržų r. Aikšteles eksploatuoja Panevėžio RATC. Į šias aikšteles gyventojai be papildomo mokesčio gali atvežti didžiąsias buitines atliekas (baldus, duris, langų rėmus, medieną), antrines žaliavas (popierių, kartoną, plastikus, stiklą, metalus), elektros ir elektroninės įrangos atliekas (televizorius, skalbimo mašinas, kompiuterius, spausdintuvus, monitorius, kitą buitinę įrangą), buitįje susidarantiąsias statybines atliekas, naudotas padangas, akumuliatorius ir baterijas, buitines pavojingąsias atliekas (liuminescencines lempas, termometrų, dažus, tepalus, užterštas pakuotes, medžiagas turinčias asbesto), biologiškai skaidžias atliekas (žolę, lapus, medžių ir krūmų šakas) ir kitas buitįje susidarantiąsias atliekas. Šiose aikštelėse surinktos atliekos laikomos iki jų perdavimo atliekas tvarkančioms įmonėms arba papildomai paruošiamos transportavimui, perdirbimui ar energijos gavimui Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno įrenginiuose. Esant poreikiui DGASA didelių gabaritų atliekos gali būti rūšiuojamos rankiniu būdu, siekiant sumažinti atliekų tūrį ir atskirti tinkamą perdirbimui medieną (atliekos atiduodamos šių atliekų tvarkytojams) ir netinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti rūšiavimo atliekas (atliekos išvežamos šalinimui į Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyną.
- Surinktos žaliosios atliekos (biologiškai suyrančios, kompostuojamos atliekos (žolė, lapai, medžių ir krūmų šakos, augalų šaknys ir pan.)) pristatomos tvarkymui į *žaliųjų atliekų (biologiškai skaidžių atliekų) kompostavimo o aikštelę (ŽAKA)* adresu Krantinės g. 1, Biržų k., Širvėnos sen., Biržų r. Taip pat žaliosios atliekos, surinktos per Biržų rajono savivaldybės teritorijoje įrengtas ŽAKA ir DGASA, galutiniam sutvarkymui (kompostavimui) gali būti vežamos

į centrinę ŽAKA, esančią Dvarininkų k., Panevėžio r. Atsižvelgiant į paramos galimybes, planuojama atnaujinti kompostavimo įrangą centrinėje ŽAKA Dvarininkų k., Panevėžio r., įrengti stoginę, gerinti komposto kokybę.

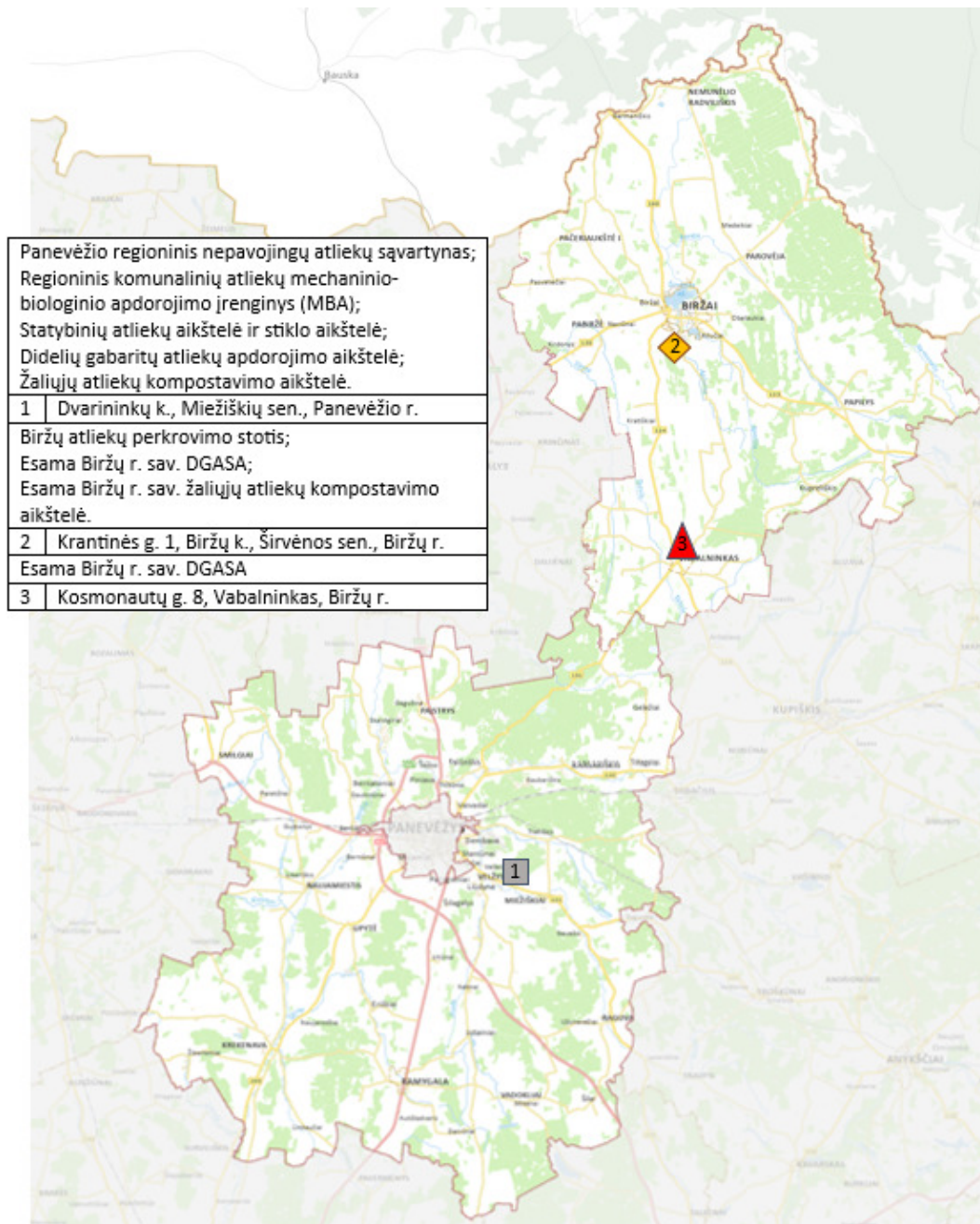
- *Biologiškai skaidžių atliekų surinkimas konteineriais.* Nuo 2020 m. kolektyviniuose konteineriuose, skirtuose augalinės kilmės maisto atliekų surinkimui Biržų rajono savivaldybės teritorijoje renkamos maisto atliekos. Surinktos maisto atliekos pristatomos tvarkymui į Panevėžio regiono sąvartyno teritorijoje įrengtą BSAA. Šių atliekų apdorojimui technologiškai dar ruošiamasi, kol kas naudojamas rankinis darbas.
- Pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimas ir mainai per stoteles Keisk'is, kurių tinklą planuojama išvystyti ir plėsti.
- Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų rūšiuojamasis surinkimas konteineriais.
- Tekstilės atliekų atskiras surinkimas konteineriais ir DGASA.
- Žaliųjų atliekų namudinis kompostavimas.
- Vykdoma uždarytų sąvartynų priežiūra.

Lentelė 4. *Esami Biržų rajono savivaldybės ir regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai ir kiti objektai*

Eil. Nr.	Esami Biržų rajono savivaldybės ir regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo objektai	Paslaugos
1.	Panevėžio regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas (Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Komunalinių ir kitų atliekų, kurios nepriskiriamos pavojingosioms atliekoms, priėmimas. Stabilių, nereaguojančių pavojingųjų atliekų, iš kurių išplaunamas filtratas yra ekvivalentiškas filtratui, išplaunamam iš nepavojingųjų atliekų, priėmimas. Asbesto turinčių atliekų šalinimas. Atliekų rūšiovimas ir deponavimas sąvartyne.
2.	Regioninis komunalinių atliekų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys (Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Komunalinių atliekų iš 6 savivaldybių rūšiovimas, mechaninis ir biologinis apdorojimas, techninio komposto panaudojimas sąvartyno reikmėms, degių atliekų perdavimas energijos gamybai, likutinės frakcijos šalinimas.
3.	Didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė (Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Iš visų DGASA surinktų didelio gabarito atliekų apdorojimas (baldų ir medienos atliekų ardymas, rūšiovimas, smulkinimas) atskiriant tinkamas perdirbti ir deginti atliekas, paruošimas energijos gamybai, pardavimui
4.	Atliekų perkrovimo stotis (Biržų r. sav.), kurią planuojama modernizuoti	Mišrių komunalinių atliekų iš mažesnių šiukšliavežių perkrovimas (presavimas) į 28 m ³ talpos konteinerius.
5.	1 didelių gabaritų atliekų surinkimo ir žaliųjų (biologiškai skaidžių) atliekų kompostavimo aikštelės (Biržų k., Biržų r.)	Didžiųjų ir pavojingųjų buitės atliekų priėmimas ir rūšiovimas, paruošimas perdirbimui iš savivaldybės gyventojų. Žaliųjų atliekų priėmimas ir kompostavimas iš savivaldybės gyventojų
6.	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė (Vabalinkas, Biržų r.)	Didžiųjų ir pavojingųjų buitės atliekų priėmimas ir rūšiovimas, paruošimas perdirbimui iš savivaldybės gyventojų
7.	Žaliųjų (biologiškai skaidžių) atliekų kompostavimo aikštelė (Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Biržų r. ŽAKA ir DGASA surinktų žaliųjų atliekų kompostavimas.

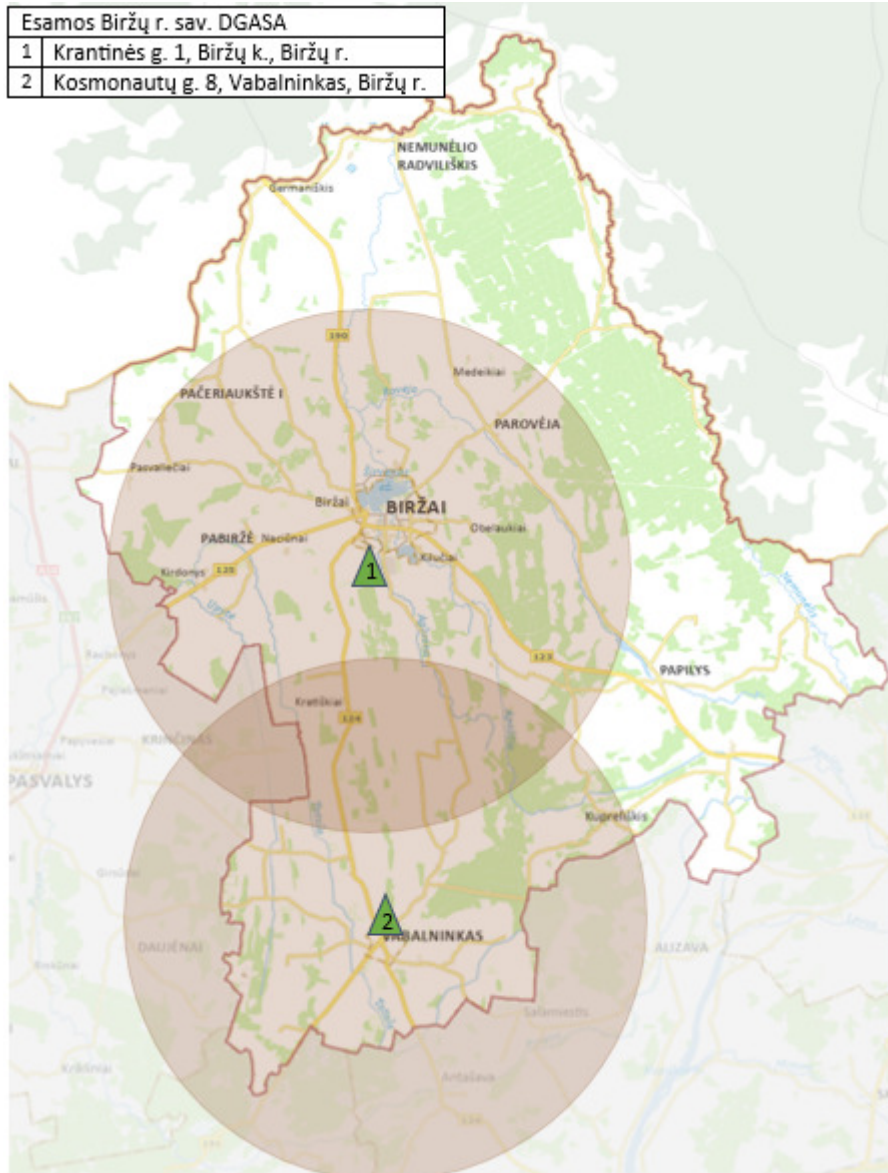
Eil. Nr.	Esami Biržų rajono savivaldybės ir regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo objektai	Paslaugos
8.	Nebenaudojami savivaldybių senieji sąvartynai.	Uždarytų sąvartynų priežiūra, monitoringas, apsauga nuo galimų ekologinių incidentų.
9.	Statybinių atliekų aikštelė ir stiklo aikštelė (Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Statybinių atliekų laikymas ir naudojimas sąvartyno kelių tvarkymui ir atliekų perdengimui; stiklo atliekų rūšiavimas, atskiriant langinį stiklą ir stiklo pakuočių atliekas.

Informacija apie esamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Biržų rajone pateikta **Pav. 3**.

Pav. 3. Esama komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra Biržų rajone

Atsižvelgiant į tai, kad VAPTP yra nustatyta užduotis – iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų, **Pav. 4** pateikta informacija apie šiuo metu PRATC eksploatuojamas DGASA Biržų rajono savivaldybėje su pažymėtu 15 km spinduliu aplink jas.

Pav. 4. Esamos DGASA Biržų rajone su pažymėtu 15 km spinduliu aplink jas

3.1 APLINKOS ORAS IR KLIMATO VEIKSNIAI

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis Biržų rajone 2021 m. užfiksuotos 255,85 tonos teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių. Tai sudarė 0,42 proc. visų Lietuvos oro teršalų (60 894 tonos).

Biržų rajone 2021 m. teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių, tenkantis vienam gyventojui, buvo mažesnis nei Lietuvoje ir siekė 10,97 kg vienam gyventojui, kai Lietuvos vidurkis yra 21,7 kg vienam gyventojui. Tačiau per 2011–2021 m. periodą Biržų rajone teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių, tenkantis vienam gyventojui, padidėjo nuo 7,8 kg vienam gyventojui 2011 m. iki 10,97 kg vienam

gyventojui 2021 m., kai tuo tarpu bendras Lietuvos teršalų, tenkančių vienam gyventojui kiekis kilogramais, nežymiai sumažėjo nuo 22,1 kg vienam gyventojui 2011 m. iki 21,7 kg vienam gyventojui 2021 metais. 2011 m. ir 2021 m. Biržų rajone teršalų kiekis 1 km² buvo mažesnis nei Lietuvos vidurkiai: Biržų rajone teršalų kiekis 1 km² buvo 150,40 kg/km² 2011 m. ir 173,3 kg/km² 2021 m., kai tuo tarpu Lietuvos vidurkis siekė 1034 kg/km² 2011 m. ir 932,7 kg/km² 2021 m.

2021 m., kaip ir 2011 m., didžiausią dalį į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų sudarė anglies monoksidas (6,7 kg arba apie 61,1 proc. vienam gyventojui 2021 m. ir 5,2 kg arba apie 66,7 proc. vienam gyventojui 2011 m.). Mažiausiai į atmosferą išmetama sieros dioksido ir lakių organinių teršalų.

Informacija apie 2011 m. ir 2021 m. į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių į aplinkos orą išmestus teršalų kiekius pateikta **Lentelė 5** *Lentelė 1*.

Lentelė 5. Biržų rajone 2011 ir 2021 m. į aplinkos orą išmestų teršalų kiekis, t/metus.

Teršalo pavadinimas	Išmestų teršalų kiekis, t/m	
	2011 m.	2021 m.
Kietosios medžiagos	23,70	35,11
Dujinės ir skystosios medžiagos	198,30	220,74
Sieros dioksidas	2,10	1,75
Azoto oksidai	23,90	24,87
Anglies monoksidai	148,50	155,56
Lakūs organiniai junginiai	3,50	15,75
Fluoras ir kiti teršalai	20,30	22,81
Viso teršalų	222,00	255,85

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2022 m.

Komunalinių atliekų tvarkymas neturi didelės įtakos bendrai oro kokybei Biržų rajono savivaldybėje. Visos Biržų rajono savivaldybės teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos vežamos rūšiuoti į mišrių komunalinių atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginius, esančius Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje. Atskirta biologiškai skaidi frakcija apdorojama biologinio apdorojimo įrenginiuose, kuriuose išgautos biodujos naudojamos kogeneracinėje jėgainėje.

Taip pat pažymime, kad atliekų tvarkymo sektorius nėra laikomas reikšmingas šiltnamio dujų susidarymo šaltinis, todėl nepatenka į prekybos apyvartiniais taršos leidimais schemą Lietuvoje.

3.2 PAVIRŠINIO IR POŽEMINIO VANDENS TARŠA

Biržų r. sav. šiaurės rytų, šiaurės ir šiaurės vakarų riba teka Nemunėlis, vidurine dalimi – jo intakas Apaščia, vakarine – Mūšos intakas Tatula. Teritorijoje yra 17 ežerų, 2 tvenkiniai, iš jų didžiausias – seniausias Lietuvoje dirbtinis Širvėnos ežeras.

Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis 2021 m. Lietuvoje į paviršinius vandenį išleista 3 368,6 mln. m³ ūkio, buities ir gamybos nuotekų, iš jų 3 183,6 mln. m³ – nuotekos, kurių nereikia valyti. Biržų rajone 2021 m. išleista į paviršinius vandenį vos 0,05 % visų Lietuvos ūkio, buities ir gamybos nuotekų arba 69,1 tūkst. m³/1000 gyventojų. Per 2011–2021 m. laikotarpį išleidžiamų nuotekų kiekis Biržų rajone sumažėjo: 2021 m. nuotekų išleidimo į paviršinius vandenį kiekis palyginus su 2011 m. sumažėjo apie 5 proc. (nuo 1 702,9 tūkst. m³ 2011 m. iki 1 612,2 tūkst. m³ 2021 m.), kai bendras išleistas Lietuvos nuotekų kiekis augo apie 10,4 proc. (nuo 3017,4 mln. m³ 2011 m. iki 3 368,6 mln. m³ 2021 m.). Visos Biržų rajone 2011 ir 2021 m. išleistos nuotekos išvalytos iki normų.

Biržų r. sav. teritorijoje vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikia UAB „Biržų vandenys“. Pagal UAB „Biržų vandenys“ 2021 m. metinį pranešimą, Biržų r. vartotojams geriamasis vanduo tiekiamas iš požeminių vandens šaltinių. 2021 m. UAB „Biržų vandenys“ eksploatavo 78 km vandentiekio tinklą. Vandens tiekimo sistemą sudarė 22 vandenvietės. Vanduo gerinamas Biržų miesto, Vabalninko bei Kratiškių kaimų vandenvietėse – iš vandens šalinama geležis. 2021 m. Biržų miesto vandenvietėje ir kitose rajone aptarnaujamose vandenvietėse išgauta 549,8 tūkst. m³, realizuota vartotojams bei abonementams 323,8 m³ požeminio vandens. 2021 m. UAB „Biržų vandenys“ eksploatavo 111 km nuotekų tinklą, 22 km paviršinių (lietaus) nuotekų tinklą, 52 nuotekų siurblines, 19 buitinių nuotekų valymo įrenginių. Vadovaujantis UAB „Biržų vandenys“ duomenimis, per 2021 m. palyginus su 2019 m. 5 proc. padidėjo buitinių nuotekų realizavimas: nuo 369,3 tūkst. m³ 2019 m iki 389,9 tūkst. m³ 2021 m. Centralizuotomis vandens tiekimo paslaugomis 2019 m. naudojosi apie 53,3 proc. gyventojų ir apie 94 proc. veikiančių ūkio subjektų; buitinių nuotekų tvarkymo paslaugomis – apie 64,4 proc. gyventojų (iš jų 3,5 proc. – nuotekos buvo surenkamos asenizacijos transporto priemonėmis) ir apie 78 proc. veikiančių ūkio subjektų. Bendrovė 2021 m. teikė geriamojo vandens tiekimo ir/ar nuotekų tvarkymo paslaugas 6 609 fiziniams asmenims ir 301 juridiniam asmeniui (iš viso 6 910 abonentai).

Komunalinių atliekų tvarkymas neturi didelės įtakos bendrai paviršinio ir požeminio vandens taršai. Visos Biržų rajono savivaldybės teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos vežamos rūšiuoti į mišrių komunalinių atliekų mechaninio – biologinio apdorojimo įrenginius, esančius Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje. Technologiniame komunalinių atliekų tvarkymo procese vanduo nėra naudojamas, taip pat nesusidaro ir gamybinių nuotekų. Didžioji dalis išrūšiuotų atliekų perduodamos šias atliekas perdirbančioms įmonėms arba naudojamos energijai gauti. Tik dalis (apie 18,1 proc.) atliekų, kurios nėra tinkamos nei naudojimui energijai gauti, nei perdirbimui, šalinamos Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyne. Šis sąvartynas atitinka ES reikalavimus, įrengta filtrato surinkimo sistema.

Sąvartyne susidariusios buitinės nuotekos bei sąvartyno filtratas ir iš UAB „Ekoatliekos“ priimtose (iki 1500 m³/metus) buitinės/gamybinės nuotekos slėgine linija nuvedamas per VŠĮ Velžio komunalinis ūkis nuotekų tinklus ir perduodamas į UAB „Aukštaitijos vandenys“ nuotekų tinklus, kuriais galiausiai patenka į Panevėžio miesto nuotekų valymo įrenginius. Kasdien į nuotekų valyklą pateikiama iki 250 m³ nevalytų nuotekų.

Sąvartyno teritorijoje susidaranti paviršinės nuotekos, surenkamos nuo dviejų esamų atskirų galimai taršių teritorijų, kurių kiekvienos plotas yra mažesnis nei 1 ha (vienos teritorijos plotas – apie 8760 m², kitos – apie 3000 m²). Nuo kiekvienos teritorijos surinktos paviršinės nuotekos valomos atskirai įrengtuose paviršinių nuotekų valymo įrenginiuose ir išvalytos iki leistinų normų išleidžiamos į gamtinę aplinką. Į tuos pačius paviršinių nuotekų tinklus patenka ant mechaninio rūšiavimo įrenginių teritorijos susidaranti paviršinės nuotekos.

Ant biologinio apdorojimo įrenginių teritorijos susidaranti paviršinės nuotekos surenkamos atskira paviršinių nuotekų susirinkimo sistema ir nuvedamos į atskirus paviršinių nuotekų valymo įrenginius, iš kurių apvalytos nuotekos išleidžiamos į Aulamo upelį.

Esamose žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse susidaranti gamybinės nuotekos (perkolatas) bei paviršinės nuotekos naudojamos technologiniame procese (žaliųjų atliekų kompostavimui).

Didelių gabaritų atliekų susirinkimo aikštelėse gamybinių nuotekų nesusidaro, o ant kietos aikštelės dangos susidarančios paviršinės nuotekos surenkamos, išvalomos vietiniuose paviršinių nuotekų valymo įrenginiuose ir išleidžiamos į gamtinę aplinką arba į centralizuotus paviršinių nuotekų tinklus.

Vadovaujantis aukščiau pateikta informacija galime teigti, kad eksploatuojant esamus atliekų tvarkymo įrenginius neigiamas poveikis paviršiniam ir požeminiam vandeniui yra kontroliuojamas.

3.3 DIRVOŽEMIS

Atliekų tvarkymas didelės įtakos dirvožemio užteršimui neturi. Dirvožemio cheminė tarša galima ekstremalių situacijų atveju (degalų, filtrato, skystų atliekų išsiliejimo atveju), tačiau pagrindinis poveikis siejamas su dirvožemio praradimais dėl atliekų sąvartynų užimamų plotų. Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno (bendras projektinis kaupo sekcijų plotas – 18 ha.

3.4 NEATSINAUJINANTYS IR ATSINAUJINANTYS GAMTOS IŠTEKLIAI

2021 m. į Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo sistemą, įvertinus ir iš juridinių asmenų surinktas komunalines atliekas, pateko ir buvo sutvarkyta 6,014 tūkst. tonų komunalinių atliekų (surinktų iš vietinės rinkliavos mokėtojų), iš kurių 3,314 tūkst. tonų (apie 55,1 proc.) buvo perdirbta/pakartotinai ar kitaip panaudota, 1,615 tūkst. tonų (apie 26,9 proc.) buvo sunaudota energijos gamyboje (sudeginta) ir 1,086 tūkst. tonų (apie 18 proc.) pašalinta sąvartyne.

Informacija apie tai, koks kiekis komunalinių atliekų 2021 m. buvo surinktas per savivaldybės organizuojamas komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir kaip sutvarkytas pateikta **Lentelė 6**.

Lentelė 6. Komunalinių atliekų susidarymas ir surinkimas per komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Biržų r. sav. bei sutvarkymas (2021 m.).

	Surinktas komunalinių atliekų kiekis	Perdirbtas/panaudotas pakartotinai komunalinių atliekų kiekis	Sunaudotas energijai gauti (sudegintas) komunalinių atliekų kiekis	Pašalintas komunalinių atliekų kiekis
Atliekų kiekis, tonos/metus				
Biržų r. sav.	6 014	3 314	1 615	1 086
Atliekų kiekis, kg/gyventojui/metus				
Biržų r. sav.	258	142	69	47

Vadovaujantis **Lentelė 6**. pateikta informacija, galime daryti išvadą, kad atliekų perdirbimas ar kitoks panaudojimas yra pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo būdas Biržų rajono savivaldybėje, taip pat nemažai atliekų (apie 18 proc.) šalinama sąvartyne, todėl vis dar yra prarandami nemaži kiekiai medžiaginių išteklių.

3.5 BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ IR SAUGOMOS TERITORIJOS

Vadovaujantis *Saugomų teritorijų valstybės kadastro* duomenų bazėje pateikta informacija, Biržų rajone yra įsteigtas 1 regioninis parkas – Biržų regioninis parkas, 24 draustiniai, 2 biosferiniai poligonai: Biržų girios biosferos poligonas, Žaliosios girios biosferos poligonas, 24 gamtos paveldo objektai, 14 Natura

2000 teritorijų, kuriose įsteigtos 11 buveinių apsaugai svarbių teritorijų ir 3 paukščių apsaugai svarbios teritorijos. Natura 2000 saugomos teritorijos, kuriose yra ribojama ūkinė veikla, Biržų rajone užima 39 178.933 ha teritoriją. Pagrindiniai teisės aktai reglamentuojantys veiklą šiose saugomose teritorijose yra:

- Lietuvos Respublikos *saugomų teritorijų įstatymas*. Šis įstatymas reglamentuoja saugomų teritorijų sistemą ir su ja susijusius visuomeninius santykius, saugomų teritorijų nustatymo ir steigimo, ribų keitimo, statuso pakeitimo, apsaugos, tvarkymo ir kontrolės teisinius pagrindus, reglamentuoja veiklą jose, taip pat nustato tarptautinės svarbos teritorijų, tarp jų Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų, bei gamtinio karkaso kūrimą ir veiklos juose reglamentavimą;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimas Nr. 276 „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“.

Informacija apie arčiausiai Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių esančias Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas, nacionalinės saugomos teritorijas ir gamtos paveldo objektus pateikta **Lentelė 7**.

Šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje bei Panevėžio regione atliekų tvarkymui eksploatuojamas Panevėžio regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas, 2 DGASA, 2 ŽAKA (viena iš jų centrinė ŽAKA Dvarininkų k., Panevėžio r.), Biržų r. atliekų perkrovimo stotis, Regioninis komunalinių atliekų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys, Statybinių atliekų aikštelė ir Stiklo aikštelė (Dvarininkų k., Panevėžio r.).

Nei vienas esamas Biržų rajono savivaldybės ir regioninis komunalinių atliekų tvarkymo įrenginys nepatenka į Europos ekologinio tinklo Natura 2000, nacionalines saugomas ar gamtos paveldo objektų teritorijas (žr. **Lentelė 7**).

Lentelė 7. Netoli Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių esančios saugomos teritorijos

Nr.	Įrenginio pavadinimas	Įrenginio adresas	Arčiausiai atliekų tvarkymo įrenginio esančios saugomos teritorijos		Atstumas iki atliekų tvarkymo įrenginio, km
			Saugomos teritorijos pavadinimas	Saugomos teritorijos tipas	
1.	Panevėžio regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas	Dvarininkų k., Panevėžio r.	Juostos hidrografinis draustinis	Draustinis	~5,00
2.	Regioninis komunalinių atliekų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys		Žaliosios girios botaninis-zoologinis draustinis	Draustinis	~10,70
			Žaliosios girios biosferos poligonas	Poligonas	~10,70
3.	Didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė		Žalioji giria	Natura 2000 teritorijos: buveinių apsaugai svarbios teritorijos	~3,72
4.	Statybinių atliekų aikštelė ir Stiklo aikštelė		Užkalnių akmuo	Gamtos paveldo objektas	~16,20
5.	Žaliųjų (biologiškai skaidžių) atliekų kompostavimo aikštelė (ŽAKA)				
6.	Biržų r. didelių gabaritų atliekų surinkimo ir žaliųjų (biologiškai skaidžių) atliekų kompostavimo aikštelė (DGASA ir ŽAKA)	Krantinės g. 1, Biržų k., Širvėnos sen., Biržų r.	Biržų regioninis parkas	Regioninis parkas	~1,80
			Karajimiškio kraštovaizdžio draustinis	Draustinis	~1,95
			Karajimiškio kaimo apylinkės	Natura 2000 teritorijos: buveinių apsaugai svarbios teritorijos	~3,80
			Kaunių ažuolas	Gamtos paveldo objektas	~4,19
7.	Biržų r. atliekų perkrovimo stotis				
8.	Biržų r. didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė (DGASA)	Kosmonautų g. 8, Vabalninkas, Biržų r.	Guodžių geomorfologinis draustinis	Draustinis	~6,80
			Žalioji giria	Natura 2000 teritorijos: buveinių apsaugai svarbios teritorijos	~5,93
			Žalioji giria	Natura 2000 teritorijos: paukščių apsaugai svarbios teritorijos	~7,20
			Salamiesčio akmuo	Gamtos paveldo objektas	~11,00

Šaltinis: Saugomų teritorijų valstybės kadastras

Įvertinus **Lentelė 7.** pateiktą informaciją, galime teigti, kad nei vienas esamas Biržų rajono savivaldybės ir regioninis komunalinių atliekų tvarkymo įrenginys nepatenka į Europos ekologinio tinklo Natura 2000, nacionalines saugomas ar gamtos paveldo objektų teritorijas.

3.6 KULTŪROS PAVELDAS

Pagrindinis teisės aktas reglamentuojantis nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugą yra Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas.

Biržų rajono savivaldybėje gausu kultūros paveldo objektų. Vadovaujantis Kultūros vertybių registro duomenis Biržų rajono savivaldybėje yra įregistruoti 517 kultūros paveldo objektai, iš jų 430 nekilnojami kultūros paveldo objektai bei 87 kilnojami kultūros paveldo objektai. Nekilnojamųjų kultūros objektų sąrašas ir atstumai nuo esamų Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių pateikti **Lentelė 8.**

Atliekų tvarkymas tiesioginio neigiamo poveikio kultūros paveldui nesukelia, nes saugomose, jautriose aplinkai bei kultūros paveldui teritorijose atliekų tvarkymo įrenginių statyba neleistina.

Šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje susidarančių komunalinių atliekų tvarkymui Biržų rajono savivaldybėje bei Panevėžio regione eksploatuojami 9 atliekų tvarkymo įrenginiai.

Nei viena iš esamų Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių teritorijų į kultūros paveldo vertybių teritorijas ir jų apsaugos zonas nepatenka (žr. **Lentelė 8**).

Lentelė 8. Netoli Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių esančios kultūros paveldo vertybės

Nr.	Atliekų tvarkymo įrenginys	Atliekų tvarkymo įrenginio adresas	Arčiausiai atliekų tvarkymo įrenginio esančios kultūros paveldo vertybės pavadinimas	Atstumas iki atliekų tvarkymo įrenginio, km
1.	Panevėžio regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas	Dvarininkų k., Panevėžio r.	Liūdynės dvaro kumetynas (kodas 33096)	~1,35
2.	Regioninis komunalinių atliekų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys		Liūdynės dvaro sodybos fragmentai (kodas 390)	~1,62
3.	Didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė		Lietuvos karių kapinės (kodas 17014)	~1,93
4.	Statybinių atliekų aikštelė ir stiklo aikštelė			
5.	Žaliųjų (biologiškai skaidžių) atliekų kompostavimo aikštelė (ŽAKA)			
6.	Biržų r. didelių gabaritų atliekų surinkimo ir žaliųjų (biologiškai skaidžių) atliekų kompostavimo aikštelė (DGASA ir ŽAKA)	Krantinės g. 1, Biržų k., Širvėnos sen., Biržų r.	Siaurojo geležinkelio kompleksas (kodas 21898)	~1,85
			Klausučių piliakalnis (kodas 1907)	~2,33
			Lietuvos partizanų kapas (kodas 11839)	~2,11
			Biržų istorinė dalis (kodas 17073)	~2,72
7.	Biržų atliekų perkrovimo stotis			
8.	Biržų r. didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė	Kosmonautų g. 8, Vabalninkas, Biržų r.	Vabalninko sinagogų pastatų kompleksas (kodas 32306)	~1,10
			Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios ansamblis (kodas 1315)	~1,22
			Klebonija (kodas 10832)	~1,22
			Vabalninko žydų senosios kapinės (kodas 38289)	~1,27
			Lietuvos partizanų kapai (kodas 33672)	~1,33

Šaltinis: Kultūros vertybių registras

Vadovaujantis aukščiau pateikta informacija galime teigti, kad Biržų rajono savivaldybėje bei Panevėžio regiono šiuo metu eksploatuojami atliekų tvarkymo įrenginiai nepatenka į kultūros paveldo objektų teritorijas ir jų apsaugos zonas.

3.7 KRAŠTOVAIZDIS

Atliekų tvarkymo įrenginiai daro neigiamą poveikį kraštovaizdžiui dėl žemės plotų užėmimo, žemėnaudos pakeitimo, sukelia vizualinę taršą, suvaržo gretimų žemių naudojimą. Tačiau įvertinus tai, kad komunalinės atliekos yra koncentruotai surenkamos ir tvarkomos tik tam skirtose vietose, todėl galima teigti, kad tokiu būdu Biržų rajono savivaldybės teritorijoje yra mažinama aplinkos, o tuo pačiu ir kraštovaizdžio tarša atliekomis.

Esamų DGASA, ŽAKA, atliekų perkrovimo stoties, asbesto laikymo aikštelės, regioninio sąvartyno, MBA įrenginių įrengimo vietos buvo parinktos ten, kur kraštovaizdžio estetinė vertė yra mažiausia, taip mažinant atliekų tvarkymo įrenginių daromą neigiamą poveikį Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regiono kraštovaizdžiui.

3.8 MATERIALINIAI ANTROPOGENINIAI IŠTEKLIAI

Atliekų tvarkymo poveikis antropogeniniams ištekliams siejamas su žemės sklypų naudojimo suvaržymu dėl atliekų tvarkymo įrenginių sanitarinių apsaugos zonų (SAZ). Atliekų tvarkymo įrenginiams SAZ turi būti nustatomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo reikalavimais (žr. **Lentelė 9**). SAZ ribų dydžiai gali būti tikslinami (sumažinami ar padidinami), atsižvelgiant į konkrečios planuojamos ūkinės veiklos galimą poveikį gyventojų sveikatai bei numatomas poveikio sumažinimo priemones, atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą.

Lentelė 9. *Atliekų tvarkymo įrenginiams nustatomos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ).*

Komunalinio objekto (įrenginio) pavadinimas	Sanitarinės apsaugos zonos dydis, m
Atliekų deginimo įrenginys	500
Nepavojingųjų atliekų sąvartynas	500
Inertinių atliekų sąvartynas	200
Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelė (be maisto atliekų, gamybinės kilmės biologiškai skaidžių atliekų, gyvūninės kilmės šalutinių produktų, nuotekų dumblo kompostavimo)	100
Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelė (kompostuojant maisto atliekas, gamybinės kilmės biologiškai skaidžias atliekas, gyvūninės kilmės šalutinius produktus, nuotekų dumblą)	500
Atliekų laikymo, perkrovimo ir rūšiavimo įmonės įrenginiai (statiniai)	100
Uždarytas pavojingųjų ir nepavojingųjų atliekų sąvartynas*	100

Pažymime, kad uždarytam sąvartynui detaliuoju planu nustatyta normatyvinė 500 metrų sanitarinė apsaugos zona (SAZ). Esamam Panevėžio regiono nepavojingųjų atliekų sąvartynui reglamentuojama 500 metrų sanitarinė apsaugos zona (SAZ). MBA įrenginių teritorija patenka į Panevėžio regioninio nepavojingųjų atliekų sąvartyno sanitarinę apsaugos zoną, kurios dydis yra 500 m. Vadovaujantis Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų 67 p., MBA įrenginiams (antrinių žaliavų surinkimo bazės) nustatoma 300 m dydžio sanitarinės apsaugos zona, kuri patenka į esamą 500 m sąvartyno SAZ.

Panevėžio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje esantiems atliekų tvarkymo įrenginiams atliekamos PVSV procedūros dėl SAZ dydžio tikslinimo.

Visoms šiuo metu veikiančioms tiek ŽAKA, tiek DGASA vykdomi SAZ įregistravimo VI Registrų centre darbai.

3.9 VISUOMENĖS SVEIKATA

Esamą gyventojų sveikatos būklę galima įvertinti naudojantis sergamumo bei mirtingumo statistiniais duomenimis. Remiantis Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portale skelbiamais Lietuvos sveikatos rodikliais žemiau pateikiama gyventojų pagrindinių sveikatos problemų statistinių duomenų analizė. Šiame dokumente vertinami Biržų rajono savivaldybės gyventojų ligotumo duomenys, lyginant juos su apibendrintais Lietuvos bei Panevėžio regiono duomenimis. Žemiau pateikti sveikatos rodikliai bei jų statistinė duomenų analizė atlikta pagal 2022 m. gruodžio mėn. statistinę informaciją.

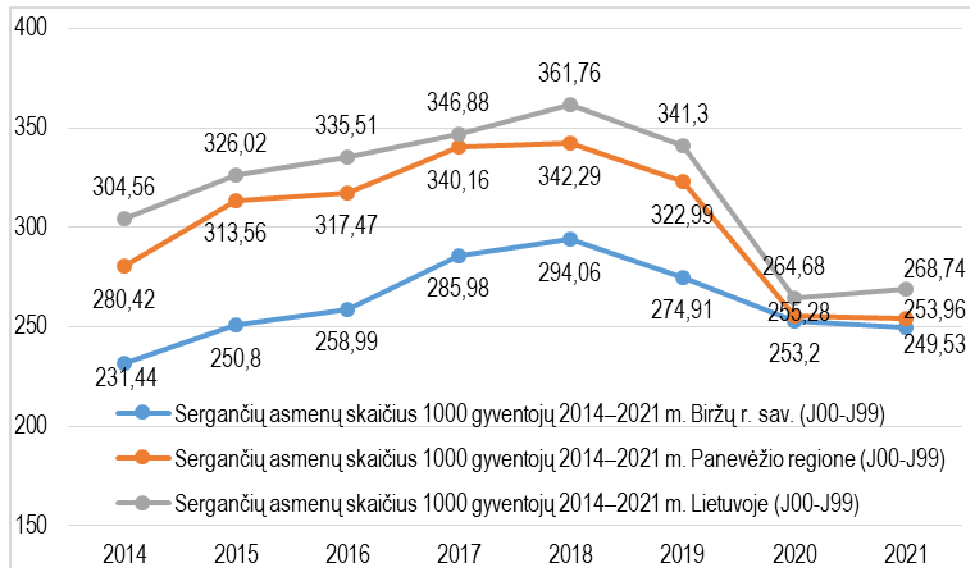
Pav. 5 – Pav. 8 pateikiama informacija apie Biržų rajono savivaldybės, Panevėžio regiono bei Lietuvos gyventojų ligotumo pokyčius 2014–2021 metais. Ligtumo rodiklis išreikštas sergančių asmenų skaičiumi 1 000 gyventojų¹.

2014–2019 m. Biržų rajone, kaip ir visoje Lietuvoje bei Panevėžio regione, ligtumas visomis ligomis nuolat, nors ir nestipriai, didėjo (ligotumo kvėpavimo sistemos ligomis tolygus didėjimas stebimas iki 2018 m.), tačiau 2020 m. duomenys rodo didelį ligtumo sumažėjimą, ypač kvėpavimo sistemos ligomis bei infekcinėmis ir parazitų sukeliomomis ligomis. Manytina, kad šiam pokyčiui didžiausią įtaką padarė COVID-19 pandemija ir jos metu įvestas karantinas: gyventojų judėjimo ribojimai, nebūtinųjų prekių ir paslaugų pardavimo veiklų stabdymas, viešųjų erdvių uždarymas, privalomas asmens apsaugos priemonių naudojimas. Galima daryti prielaidą, kad ligų diagnostikos rezultatus paveikė ir dėl pandemijos valdymo priemonių sumažėjusios sveikatos priežiūros paslaugų apimtys ir prieinamumas, neįgyvendinamos arba vėluojamos įgyvendinti ligų diagnostikos priemonės, laiku nesuteiktos sveikatos priežiūros paslaugos tiek dėl taikytų apribojimų, tiek dėl gyventojų nenoro kreiptis į sveikatos priežiūros institucijas bijant užsikrėsti COVID-19 virusu. 2021 m. Lietuvoje ligtumas visomis ligomis vėl padidėjo, tačiau ligtumo rodikliai buvo mažesni nei 2019 m., kai tuo tarpu Biržų rajone padidėjo tik ligtumas kraujotakos sistemos ligomis bei piktybiniais navikais, o Panevėžio regione 2021 m. padidėjo tik ligtumas tam tikromis infekcinėmis ir parazitų sukeliomomis ligomis.

Ligtumas kvėpavimo sistemos ligomis 2021 m. Biržų rajone buvo mažesnis nei Lietuvoje bei Panevėžio regione: 1000-čiui gyv. teko 249,53 sergantieji, tais pačiais metais Lietuvoje 1000 gyv. teko 268,74 sergantieji, Panevėžio regione – 253,96 sergantieji. Vertinant ligtumo rodiklio kitimo tendencijas per 2014–2021 m. laikotarpį, Biržų rajone, kaip ir visoje Lietuvoje bei Panevėžio regione, buvo stebėtas sergančiųjų skaičiaus padidėjimas nuo 2014 m. iki 2018 metų, tačiau 2019 m. ligtumas sumažėjo, o 2020 m., greičiausiai dėl COVID-19 pandemijos karantino priemonių, ligtumas kvėpavimo sistemos ligomis žymiai sumažėjo, bet 2021 m. ligtumas Lietuvoje vėl padidėjo, tačiau Biržų rajone bei Panevėžio regione ligtumas dar sumažėjo (žr. **Pav. 5**).

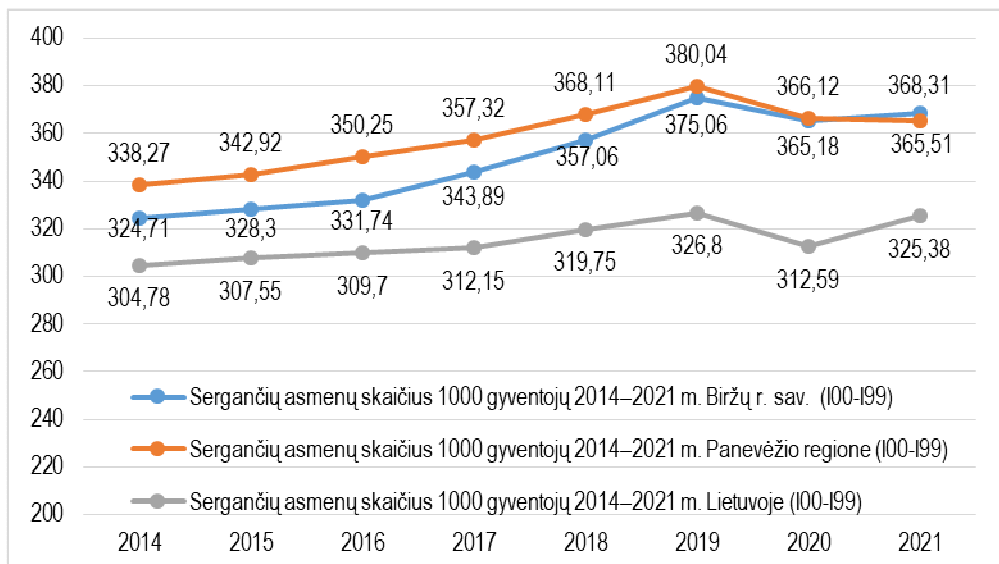
¹ Sergantys asmenys (ligotumas) – asmenų, kuriems ambulatorinėse ar stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose yra užregistruota bent viena liga ar trauma iš atskirų ligų ar ligų grupių, skaičius (pagal TLK kodus). Šaltinis: Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portalas.

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portale pateikti duomenys.

Pav. 5. Biržų rajono savivaldybės, Panevėžio regiono bei Lietuvos gyventojų ligotumas kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99) 2014–2021 m.

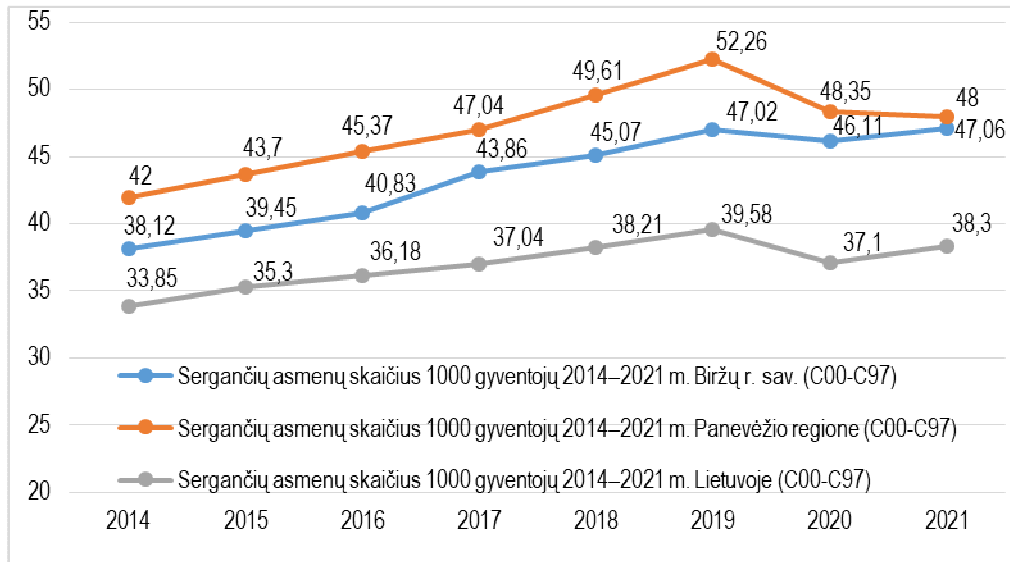
Ligotumo kraujotakos sistemos ligomis rodiklis Biržų rajone 2021 m. buvo didesnis nei Lietuvoje bei Panevėžio regione ir siekė 368,31 / 1000 gyv., tais pačiais metais Lietuvoje 1000 gyv. teko 325,38 sergantys asmenys, Panevėžio regione – 365,51 / 1000 gyv. sergantys asmenys. Per 2014–2021 m. laikotarpį ligotumo kraujotakos sistemos ligomis rodiklis Biržų rajone išaugo, tačiau visoje Lietuvoje bei Panevėžio regione sergančiųjų kraujotakos sistemos ligomis taip pat kasmet daugėjo. Tik 2020 m. Biržų rajone, kaip ir visoje Lietuvoje bei Panevėžio regione, greičiausiai dėl COVID-19 pandemijos karantino priemonių, buvo stebėtas ligotumo sumažėjimas, bet 2021 m. ligotumas kraujotakos sistemos ligomis Biržų rajone bei Lietuvoje padidėjo, tačiau Panevėžio regione ligotumas dar nežymiai sumažėjo (žr. **Pav. 6**).

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portale pateikti duomenys.

Pav. 6. Biržų rajono savivaldybės, Panevėžio regiono bei Lietuvos gyventojų ligotumas kraujotakos sistemos ligomis (I00-I99) 2014–2021 m.

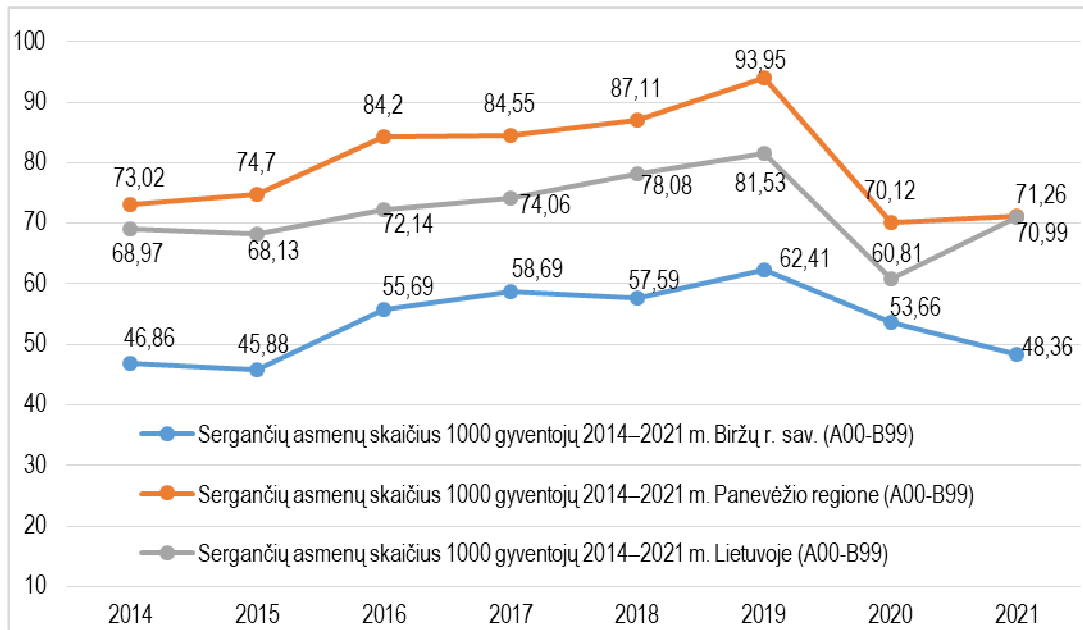
Ligotumas piktybiniais navikais 2021 m. Biržų rajone buvo 47,06 / 1000 gyv. Šis rodiklis buvo mažesnis už Panevėžio regiono rodiklį (48 / 1000 gyv.), bet didesnis už Lietuvos rodiklį (38,3 / 1000 gyv.). Per 2014–2019 m. laikotarpį Biržų rajone, o taip pat ir visoje Lietuvoje bei Panevėžio regione, sergančiųjų piktybiniais navikais skaičius kasmet augo iki 2019 m., bet 2020 ir greičiausiai dėl COVID-19 pandemijos karantino priemonių ligotumas sumažėjo, bet 2021 m. ligotumas piktybiniais navikais Biržų rajone bei Lietuvoje vėl padidėjo, tačiau Panevėžio regione ligotumas dar nežymiai sumažėjo (žr. **Pav. 7**).

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portale pateikti duomenys.

Pav. 7. Biržų rajono savivaldybės, Panevėžio regiono bei Lietuvos gyventojų ligotumas piktybiniais navikais (įskaitant limfinių kraujodaros ir jiems giminingų audinių) (C00-C97) 2014–2021 m.

Ligotumo infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis rodiklis Biržų rajone 2021 m. buvo žymiai mažesnis nei Lietuvos bei Panevėžio regiono rodikliai: 1000 gyv. teko 48,36 sergantieji, Lietuvoje 1000 gyv. teko 70,99 sergantieji, Panevėžio regione – 71,26 sergantieji. Biržų rajone ligotumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis nuo 2014 metų iki 2019 metų padidėjo, tačiau 2020 m., kaip ir visoje Lietuvoje bei Panevėžio regione, greičiausiai dėl COVID-19 pandemijos karantino priemonių ligotumas žymiai sumažėjo, bet 2021 m. Lietuvoje bei Panevėžio regione ligotumas vėl padidėjo, o Biržų rajone ligotumas ir toliau mažėjo (žr. **Pav. 8**).

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos statistinių duomenų portale pateikti duomenys.

Pav. 8. Biržų rajono savivaldybės, Panevėžio regiono bei Lietuvos gyventojų ligotumas tam tikromis infekcinėmis ir parazitų sukeliama ligomis (A00-B99) 2014–2021m.

Atliekų tvarkymo įtaka visuomenės sveikatai pasireiškia per potencialiai kenksmingų medžiagų poveikį, tačiau išsamesnių duomenų apie atliekų tvarkymo poveikį visuomenės sveikatai Lietuvoje nėra.

Apibendrinus pastarųjų metų duomenis, galima daryti išvadą, kad Biržų rajono savivaldybės gyventojų sveikatą lemia didėjantis kraujotakos sistemos ligų, kvėpavimo sistemos ligų, piktybinių navikų ligotumo rodiklis.

4 TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS

Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema yra Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis. *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projektas bus įgyvendinamas Panevėžio komunalinių atliekų tvarkymo regione. Komunalinių atliekų tvarkymo regionas suprantamas kaip teritorija, apimanti daugiau negu vienos savivaldybės teritoriją, kurioje tos savivaldybės bendru sutarimu įsteigusios juridinį asmenį bendradarbiauja, siekdamos užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, kokybiškų ir prieinamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą visiems regiono komunalinių atliekų turėtojams. Panevėžio regionas apima Panevėžio miesto, Panevėžio rajono, Biržų rajono, Kupiškio rajono, Pasvalio rajono, Rokiškio rajono savivaldybių teritorijas. Šią sistemą organizuoja ir administruoja Panevėžio apskrities savivaldybių įsteigta įmonė UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras (Panevėžio RATC).

Kuriant Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, dalis komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių jau pastatyta, kita dalis komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros bus pastatyta ir pradės veikti rengiamo *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo laikotarpiu.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte daugiausiai numatytos organizacinės, ekonominės, visuomenės švietimo ir informavimo priemonės, skatinančios komunalinių atliekų, maisto švaistymo prevenciją, šiukšlinimo mažinimą bei paruošimą pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui.

Planavimo iki 2027 metų vykdymo laikotarpiu Biržų rajono savivaldybėje bei regione bus baigti įrengti jau suplanuoti ir pradėti statyti regioniniai maisto atliekų apdorojimo įrenginiai (kurių pajėgumas ne mažesnis kaip 4 000 t/metus), kuriuose bus apdorojamos atskirai surinktos maisto ir virtuvės atliekos, išgaunant biodujas ir pagaminant kokybišką kompostą.

Planuojama, kad 2027 m. bus įrengta sąvartyno 4 sekcija bei sąvartyne bus suprojektuota ir įdiegta dalies filtrato grąžinimo į sąvartyno kaupą sistema.

Pagal VAPTP nustatytą DGASA tinklo išplėtimo užduotį (kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų) šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje įrengtas DGASA tinklas yra pakankamas, todėl Biržų rajono savivaldybėje įrengti nereikia.

Atsižvelgiant į paramos galimybes, planuojama atnaujinti kompostavimo įrangą centrinėje ŽAKA Dvarininkų k., Panevėžio r., gerinti komposto kokybę.

Planuojama išvystyti ir plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą. Iki 2027 m. po vieną Keisk'is daiktų keitimosi stotelę bus įrengta kiekvienoje DGASA. Taip pat planuojama organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles ir dalinimąsi/keitimąsi tarp gyventojų.

Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r. planuojama įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą.

Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r. planuojamos kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės bei deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės bei stoginė, planuojama modernizuoti/atnaujinti esamus Panevėžio regiono MBA įrenginius. Taip pat degintinių atliekų laikinam laikymui planuojama įrengti stoginę Dvarininkų k., Panevėžio r.

Planuojama modernizuoti Biržų atliekų perkrovimo stotį.

4.1 PLANUOJAMI PASTATYTI KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ĮRENGINIAI

Šiame skyriuje pateikta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius, kuriuos planuojama pastatyti ir pradėti eksploatuoti iki 2027 m., t. y. rengiamo *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* pabaigos (žr. **Lentelė 10**).

Lentelė 10. Planuojami Biržų rajono savivaldybės bei Panevėžio regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai ir kiti objektai, kuriuose bus apdorojamos Biržų rajono savivaldybės atliekos

Eil. Nr.	Planuojami nauji Biržų rajono savivaldybės bei regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo ir kiti objektai	Paslaugos
1.	Regioninis maisto atliekų apdorojimo įrenginys (Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Rūšiuojamuoju būdu iš gyventojų surinktų maisto ir virtuvės atliekų rūšiavimas, smulkinimas, maišymas su struktūrine medžiaga, anaerobinis apdorojimas (veikla vykdoma esamuose MBA įrenginiuose (biotuneliuose)) ir kompostavimas.

Eil. Nr.	Planuojami nauji Biržų rajono savivaldybės bei regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo ir kiti objektai	Paslaugos
2.	Regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras (Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Pakartotiniam naudojimui paruošti tinkamos atliekos ir daiktų rūšiavimas, tikrinimas, tvarkymas (remontas, plovimas, ir kt. atnaujinimas)
3.	Esamų Panevėžio regiono MBA įrenginių modernizacija/atnaujinimas, įskaitant biologinio apdoravimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų, Dvarininkų k. Panevėžio r.	Kokybiškesnis mišrių atliekų rūšiavimas, BA įrenginių pritaikymas apdoroti tiek BSA iš MKA srauto, tiek atskirai surinktas maisto atliekas.
4.	Kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdoravimo aikštelės (Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimas, rūšiavimas, perdirbimui ar naudojimui tinkamų atliekų atskyrimas.
5.	Deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės bei stoginė (Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r.)	Deginti skirtų komunalinių atliekų terminuotas laikymas
6.	Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklo plėtra, įrengiant daiktų keitimosi stotelę kiekvienoje DGASA	Keitimasis pakartotiniam naudojimui tinkamais daiktais
7.	Užpildytų Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijų uždengimas, asbesto atliekų šalinimo sekcijos I dalies ir sąvartyno 4 sekcijos įrengimas	Saugus atliekų šalinimas

Maisto ir virtuvės atliekų apdoravimo įrenginys. Atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimui Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) projektuojami regioniniai maisto ir virtuvės atliekų apdoravimo įrenginiai. Juos eksploatuos Panevėžio RATC. Įrenginyje per metus bus perdirbama iki 4 000 t atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų. Veikla bus vykdoma 1990,60 m² ploto biologiškai skaidžių maisto ir virtuvės atliekų paruošimo kompostavimui stoginėje, kurioje bus įrengta uždaro tipo gamybos patalpa 1 (patalpų plotas - 986,60 m²) bei atviro tipo sandėliavimo patalpa 2 - stoginė (patalpų plotas - 1004 m²).

Į stoginės gamybos patalpą priimtos maisto ir virtuvės atliekos bus laikomos bei rankiniu būdu perrūšiuojamos, atskiriant priemaišas, t.y. bus atskiriamos kitos mechaninio rūšiavimo atliekos (19 12 12) ir degiosios atliekos (19 12 10).

Nuo priemaišų atskirtos maisto ir virtuvės atliekos bus maišomos su struktūrine medžiaga (smulkintos medienos šakos ir kelmai) ir vežamos į toje pačioje teritorijoje UAB „Ekoatliekos“ terminuotai (iki 2025 m. lapkričio 25 d.) eksploatuojamus BA įrenginius. Šiuose įrenginiuose bus vykdomas maisto ir virtuvės atliekų anaerobinis apdoravimas ir brandinimas BA biotuneliuose. Biotuneliuose apdorotos atliekos bus gražinamos Panevėžio RATC, kuris vykdys pagaminto raugo brandinimą. Stoginės patalpoje Nr. 2 pagamintas raugas bus vartomas. Po 3-4 savaičių trunkančios brandinimo stadijos bus gaunamas stabilizuotas kompostas. Šis kompostas bus perkraunamas į brandinto komposto sijojimo zoną, kurioje bus sijojamas, atskiriant iš komposto dar likusias nesusikompostavusias stambesnes atliekas. Pagamintas kokybiškas kompostas bus laikomas ir parduodamas jo naudotojams kaip trąša arba dirvos gerinimo priemonė.

Atsižvelgiant į mišrių komunalinių atliekų sudėtį ir mišrių komunalinių atliekų sraute esantį ganėtinai didelį maisto ir virtuvės atliekų kiekį, vertinama, kad įdiegus MVA surinkimą, pradžioje bus surenkami 4-5 tūkst. t maisto ir virtuvės atliekų, tačiau gyventojams įpratus rūšiuoti maisto atliekas, 2027 m. bus atskirai surenkama apie 9 tūkst. t maisto ir virtuvės atliekų.

Esamo Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų k., Panevėžio r. bus įrengtas regioninis paruošimo pakartotiniam naudojimui centras. Centre tinkamas atliekas vizualiai identifikuos centro darbuotojai. Jei tinkamos atliekos identifikuojamos kaip nereikalaujančios paruošimo pakartotinai naudoti, jos bus iš karto nukreipiamos į sandėliavimo ar ekspozicijos zonas.

Planuojamame regioniniame pakartotinio naudojimo centre bus rūšiuojamos, tikrinamos, tvarkomos (remontuojamos, plaunamos, ir kt. atnaujinamos) pakartotiniam naudojimui paruošti tinkamos atliekos ir daiktai.

Iš konteinerių atliekos bus iškraunamos, sudedamos ant europadėklų ir elektrokrautuvu ar mobiliais vežimėliais vežamos į centro ardymo – remonto zoną. Čia jos bus apžiūrimos, rūšiuojamos, atrenkamos ir į mobilius konteinerius ir/arba ant darbatalių sudedamos tinkamos ruošti pakartotinai naudoti atliekos. Ardymo – remontavimo zona bus su darbo vietomis, baldais, įrankiais, konteineriais, apšvietimu, vėdinimu, kondicionavimu ir kitomis priemonėmis, būtinomis atliekų ruošimui pakartotinai naudoti ar kitaip tvarkyti (ardyti, smulkinti ir kt.). Ardymo - remontavimo darbo vietose bus naudojami rankiniai darbo instrumentai.

Nešvarūs medžiaginiai žaislai, medžiaginės baldų detalės, drabužiai, kita tekstilė bus rūšiuojama ir plaunama, džiovinama, lyginama. Tuo tikslu turi būti numatyta automatinė skalbimo mašina, džiovinimo mašina, lyginimo lenta su el. lygintuvu, siuvimo mašina, darbatalis.

Kitos tinkamos atliekos bus tikrinamos, remontuojamos, atnaujinamos, valomos ir kitaip ruošiamos pakartotinai naudoti, t.y.

- įv. buities prietaisai (skalbimo mašinos, lygintuvai, virduliai, ventiliatoriai, radijo, telefono aparatai, šviestuvai ir kt.) pirmiausiai bus tikrinami ar nėra mechaniškai pažeisti ir ar jie veikia. Jei bus nustatyta, kad prietaisas neveikia, bus ieškoma gedimo priežastis ir jei įmanoma (smulkus gedimas), prietaisas bus taisomas – keičiama sugedusi dalis, atliekami litavimo darbai ir pan. Neradus gedimo priežasties ar nustačius, kad prietaiso negalima sutaisyti, jis bus identifikuojamas kaip netinkamos ruošti pakartotinai naudoti atliekos ir punkte toliau bus tvarkomas kaip EEI atliekos;
- senų baldų bus pirmiausiai įvertinama būklė, t.y. žiūrima, kad jie būtų nesuplyšę, nebūtų labai nusidėvėję (pvz.: sofos apmušalai nėra sudilę, turintys blogą kvapą, pačio čiužinio dalys nėra išsidėvėjusios tiek, kad ant jo nebūtų galima sėdėti ir pan. Kieti baldai turi visas dalis, pvz.: sekcija, spintelė, komoda turi visas dureles, stalčius, lentynas). Jei bus pristatyti didelių gabaritų daiktai, kuriems reikia smulkaus remonto, remontavimo zonoje šie daiktai bus taisomi, t.y. gali būti prisukami atsilaisvinę varžtai, įsukami nauji pamesti varžtai, durelių vyriai, gali būti prikalamos/prikljuojamos silpnai besilaikančios ir atšokusios dalys (pvz.: spintelės nugarinė plokštė, baldų porankiai ir pan.);
- priimti spaudos leidiniai bus įvertinami ar jie nėra suplėšyti, turi viršelį ir vizualiai visus lapus. Esant poreikiui knygos remonto zonoje gali būti suklijuojamos;
- plastikiniai žaislai bei plastikiniai, mediniai, stikliniai indai ir pan. gali būti valomi;
- atvežti paveikslų rėmai, kuriuos reikia taisyti, bus suklijuojami ar sutirtinami vinimis.
- atliekami kiti kitų daiktų (įvairūs namų apyvokos, interjero reikmenys (indai, vazos, puodai), laisvalaikio ir vaikų prekės (sporto inventoriūs, dviračiai, dėlionės, žaislai, indai), ir panašiai) remonto darbai.

Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė

Plano įgyvendinimo laikotarpiu centrinės Dvarininkų ŽAKA veiklos optimizavimui planuojama įrengti stoginę, kas užtikrins kompostavimo proceso stabilumą visus metus, be to, vykdant kompostavimą po stogine, užtikrinamas maistinių medžiagų neišplovimas iš komposto ir jo kokybės pagerinimas. Taip pat planuojama atnaujinti mobilią techniką – įsigyti naują frontalinį krautuva.

Tekstilės atliekų apdorojimo aikštelė

Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) prie III sąvartyno sekcijos planuojama įrengti tekstilės atliekų apdorojimo aikštelę. Veikla bus vykdoma asfaltuotoje aikštelėje, kurios plotas apie 3000 m², su stogine iki 1000 m². Į aikštelę iš fizinių ir juridinių asmenų bus priimamos tekstilės atliekos kodais 20 01 11 *tekstilės gaminiai*, 20 01 10 *drabužiai*, 04 02 21 *neperdirbto tekstilės pluošto atliekos*, 04 02 22 *perdirbto tekstilės pluošto atliekos*. Surinkus tinkamą kiekį tekstilės atliekų, jos bus rūšiuojamos mechaniniu ir/ar rankiniu būdu, atskiriant pakartotinai tinkamus naudoti tekstilės gaminius bei drabužius; kitas tekstilės atliekas (pašluostes); degiąsias atliekas bei rūšiavimo atliekas. Tinkamos perdirbimui ar naudojimui atliekos bus perduodamos šių atliekų tvarkytojams, rūšiavimo atliekos bus šalinamos sąvartyne. Pakartotinai tinkami naudoti daiktai bus perduodami jų naudotojams. Šiuo metu per metus numatoma apdoroti apie 1260,0 t/metus tekstilės atliekų. Tačiau prognozuojama, kad 2027 m. atskirai bus surenkama apie 3 tūkst. t tekstilės atliekų.

Kapinių atliekų apdorojimo aikštelė

Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) kapinių apdorojimo aikštelėje bus laikomos iš juridinių asmenų priimtoms atliekos kodu 20 02 03 *kitos biologiškai neskaidžios atliekos (patikslintas pavadinimas – kapinių atliekos)*.

Kapinių atliekas numatoma rūšiuoti rankiniu būdu ir esamu būgniniu separatoriumi. Po rūšiavimo susidarys atliekos kodais: 20 02 01 *biologiškai skaidžios atliekos*, kurios bus kompostuojamos esamoje biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelėje; 19 12 10 *degiosios atliekos (iš atliekų gautas kuras)*, kurios bus laikomos planuojamoje degių atliekų laikymo vietoje sąvartyno sekcijose iki perdavimo šių atliekų tvarkytojams; 19 12 12 *kitos mechaninio atliekų apdorojimo atliekos*, kurios bus šalinamos sąvartyne; bei susidarys produktas, kurio kombinuotosios nomenklatūros kodas 2517 *inertinės mineralinės medžiagos (smėlis, gargždas, žvyras, akmenys, skalda, kt.)*, kuris bus saugomas sąvartyno teritorijos rytinėje pusėje numatomoje įrengti grunto atliekų aikštelėje ir naudojamos sąvartyno infrastruktūros poreikiams bei galutiniam uždengimui.

Numatoma per metus sutvarkyti iki 7 035 t kapinių ir gatvių valymo atliekų.

Grunto atliekų laikymo aikštelės įrengimas.

Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) bus įrengta grunto atliekų laikymo aikštelė. Šiuo metu grunto atliekos kartu su statybinėmis ir griovimo atliekomis supilamos sąvartyno kaube į krūvą šalia darbo zonos. Planuojama atliekas kodu 17 05 04 *gruntas ir akmenys, nenurodyti 17 05 03* laikyti sąvartyno teritorijos rytinėje pusėje. Šioje aikštelėje, bus saugomas ir kapinių atliekų ir gatvių valymo atliekų rūšiavimo metu numatomas susidaryti produktas nomenklatūros kodu 2517. Planuojama laikyti iki 40 000 t grunto atliekų ir produkto nomenklatūros kodu 2517. Atliekos bus laikomos ir naudojamos sąvartyno kelių tvarkymui ir pan.

Pelenų ir kizelgūro naudojimas atliekų perdengimui.

Dabar šios atliekos yra šalinamos sąvartyne. Planuojama atliekas kodais 10 01 01 *dugno pelenai, šlakas ir garo katilų dulkės (išskyrus garo katilų dulkes, nurodytas 10 01 04)*, 10 01 03 *lakieji durpių ir neapdorotos medienos pelenai ir 02 07 99 kitaip neapibrėžtos atliekos (patikslintas pavadinimas – kizelgūras)* laikyti ir naudoti asbesto ir kitų atliekų perdengimui. Taip pat šias atliekas numatoma naudoti galutiniam sąvartyno uždengimui, maišant jas su gruntu ir netinkamu naudoti kompostu lygiomis

dalimis. Planuojama panaudoti iki 800 t/metus atliekų kodu 10 01 01, iki 2 000 t/metus atliekų kodu 10 01 03, iki 400 t/metus atliekų kodu 02 07 99.

Esamų MBA įrenginių modernizavimas. Modernizuoti esamus MBA įrenginius planuojama po to, kai bus įdiegtas atskiras maisto atliekų surinkimas visose Panevėžio regiono savivaldybėse. Gyventojams pradėjus rūšiuoti maisto atliekas, mišrios atliekos bus sausesnės, padidės jų potencialas antriniam rūšiavimui ir antrinių žaliavų atskyrimui. Šiuo tikslu planuojama modernizuoti MBA įrenginių mechaninę dalį, pritaikant esamus įrenginius daugiau išrūšiuoti pakuočių ir antrinių žaliavų iš mišrių atliekų. Tuo tikslu esamoje MA linijoje būtų įrengiamas optinis separatorius (1 vnt.) su priklausiniais. MBA įrenginių modernizavimo terminai ir apimtys priklausys nuo planuojamos gauti ES paramos. PRATC lėšomis planuojama patobulinti smulkios frakcijos 0-80 skaidymą, pakeičiant žvaigždinį separatorių dviejų pakopų būgniniu sietu, siekiant kokybiškai paruošti BSA tolimesniam biologiniam apdorojimui.

Biologiniai įrenginiai taip pat bus modernizuojami, kad juose galėtų būti apdorojamos tiek atskirai surinktos maisto atliekos, tiek MA įrenginyje atskirtos BSA. Planuojama, kad po modernizacijos, esamuose biotuneliuose bus galima perdirbti ne mažiau kaip 9 tūkst. t atskirai surinktų MVA. Šiam modernizavimui planuojama kreiptis dėl ES fondų dalinio finansavimo.

Susidarančio filtrato kiekio ir taršos mažinimui BA įrenginių kieme numatoma įrengti stoginę. Biologinio apdorojimo įrenginiuose planuojama įdiegti techninio komposto džiovinimo įrangą, siekiant sumažinti techninio komposto drėgmę, kas leistų jį apdoroti kitomis technologijomis (sijoti, separuoti ir pan.), paruošiant panaudojimui energijai gauti ar kitokiam panaudojimui.

Prieš įrengiant naujas atliekų tvarkymo įrenginius bus atliekamos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo procedūros. Tik gavus Aplinkos apsaugos agentūros išvadą, kad poveikio aplinkai vertinimo atlikti nereikia, bus vykdomi tolimesni naujų atliekų tvarkymo įrenginių įrengimo darbai.

Įvertinus tai, kad regioninis maisto atliekų apdorojimo įrenginys, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės bus įrengti esamo regioninio sąvartyno teritorijoje, tai galime teigti, kad šių įrenginių įrengimo vietos apylinkės nepasižymi jautriomis aplinkos poveikiui teritorijomis, arti nėra saugomų teritorijų, istorinių ar kultūros paveldo vertybių.

Taip pat planuojami įrenginiai, kurie nėra tiesiogiai susiję su atliekų surinkimu ar tvarkymu. Planuojama esamo sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) įrengti saulės elektrinę(-es), kurios pagaminta elektros energija būtų naudojama regioninių įrenginių (MBA, DGASA) eksploatavimui.

Vadovaujantis šia informacija galima teikti, kad **teritoriju, kurios gali būti reikšmingai paveiktos dėl šio plano įgyvendinimo nėra.**

5 SU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMAS

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano tikslas – nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius–ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.

Rengiant *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projektą, buvo identifikuotos 5 pagrindinės aplinkos apsaugos problemos, kurias būtina spręsti iki 2027 m.:

- 1) užtikrinti, kad atliekų susidarymo vietoje sutvarkytas biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktas komunalinių atliekų kiekis 2023 m. sudarytų ne mažiau kaip 60 proc., 2024 m. – 65

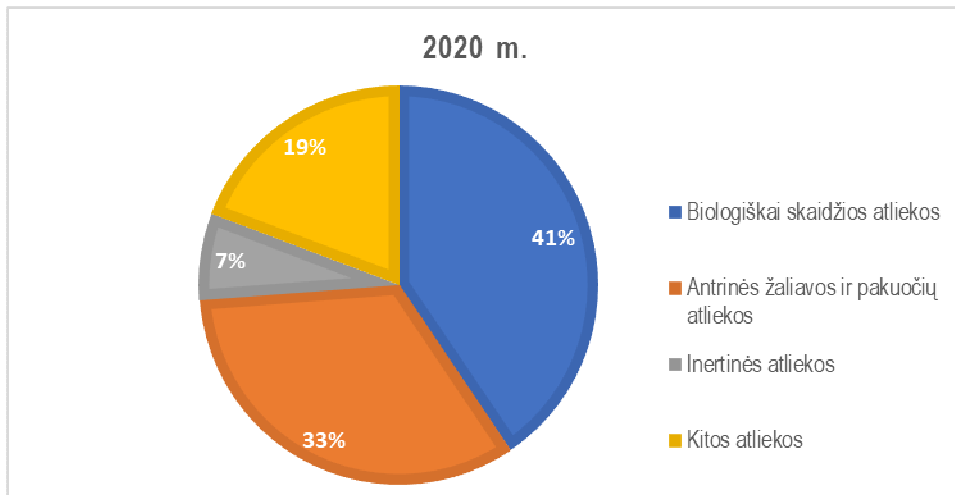
proc., 2025 m. – 70 proc., 2026 m. – 75 proc., 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio;

- 2) iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose;
- 3) iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
- 4) iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingąsias atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas);
- 5) iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų.

Kaip minėta 3.4 skyriuje, 2021 m. į Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo sistemą, įvertinus ir iš juridinių asmenų surinktas komunalines atliekas, pateko ir buvo sutvarkyta 6,014 tūkst. tonų komunalinių atliekų (surinktų iš vietinės rinkliavos mokėtojų), iš kurių 3,314 tūkst. tonų (apie 55,1 proc.) buvo perdirbta/pakartotinai ar kitaip panaudota, 1,615 tūkst. tonų (apie 26,9 proc.) buvo sunaudota energijos gamyboje (sudeginta) ir 1,086 tūkst. tonų (apie 18 proc.) pašalinta sąvartyne., t.y. didžioji dalis šiuo metu surinktų komunalinių atliekų buvo perdirbta/panaudota pakartotinai, nemaža dalis sunaudojamos energijos gamybai (sudeginamos), tačiau gana didelė dalis surinktų komunalinių atliekų buvo pašalinta sąvartyne. Siekiant įgyvendinti 2027 m. VAPTP nustatytą užduotį būtina imtis papildomų priemonių komunalinių atliekų rūšiavimui bei paruošimui pakartotinai naudoti ir perdirbti paskatinti.

Komunalines atliekas pradėjus apdoroti MBA įrenginiuose šalinamų atliekų kiekis ženkliai sumažėjo. 2021 m. sąvartyne pašalinta 18 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų, tuo tarpu, kai 2016 m. – 51 proc.

Vertinant pačių mišrių komunalinių atliekų sudėtį, nustatyta, kad ji buvo panaši visą nagrinėjimo laikotarpį (2016-2020 m.). 2020 m. mišrių komunalinių atliekų sudėtį sudarė: 41% biologiškai skaidžių atliekų, 33% pakuočių, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, 7% inertinių ir 19% kitų atliekų (žr. **Pav. 9**), t.y. dar nemaži pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų bei biologiškai skaidžių atliekų kiekiai patenka į mišrias komunalines atliekas.

Pav. 9. Biržų rajono savivaldybėje susidariusių mišrių komunalinių atliekų sudėtis, 2020 m.

Pažymėtina, kad 2021 m. Biržų rajono savivaldybėje rūšiuojamuoju būdu buvo surinkta 4 568 t komunalinių atliekų, t.y. apie 57 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio (įvertinus namudinio kompostavimo kiekius ir juridinių asmenų pakuočių kiekius, t.y. nuo 8 064 t). Vadovaujantis VAPTP savivaldybėms nustatytais užduotimis, 2023 m. kiekviena savivaldybė turės rūšiuojamuoju būdu surinkti 60 proc., o 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio. Taip pat nuo 2024 m. bus atskirai surenkamos maisto ir virtuvės atliekos, o nuo 2025 m. reikės atskirai surinkti ir tekstilės atliekas. Siekiant įgyvendinti šias užduotis, kiekviena Panevėžio regiono savivaldybė, taip pat ir Biržų rajono savivaldybė, turės išplėsti atskirą atliekų surinkimo sistemą, aktyviai vykdyti visuomenės informavimą ir švietimą apie atliekų rūšiavimą.

Pagal VAPTP nustatytą DGASA tinklo išplėtimo užduotį (kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų) šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje įrengtas DGASA tinklas yra pakankamas, todėl Biržų rajono savivaldybėje įrengti nereikia (žr. **Pav. 4**).

Esamose DGASA gyventojai ir toliau galės atiduoti buityje susidariusias tiek pavojingasias, tiek nepavojingasias atliekas. Taip pat papildomai bus organizuojamas buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamasis surinkimas apvažiavimo būdu ne rečiau kaip 4 kartus per metus. Papildomai bus teikiama individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą (paslauga bus mokama) ir pan.

6 SU PLANU SUSIJĘ TARPTAUTINIŲ, EUROPOS SĄJUNGOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIU NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas susijęs su dviem ES direktyvų įgyvendinimu:

- 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų;
- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų.

1999 m. balandžio 26 d. sąvartynų direktyvos 1999/31/EB tikslas yra užtikrinti laipsnišką sąvartynuose šalinamų atliekų, visų pirma atliekų, tinkamų perdirbti ar kitaip naudoti, kiekio mažinimą ir, atliekoms ir

sąvartynams taikant griežtus eksploataavimo ir techninius reikalavimus, numatyti priemonės, procedūras ir gaires, kuriomis siekiama išvengti neigiamo poveikio aplinkai, ypač paviršinio ir požeminio vandens, dirvožemio ir oro taršos, ir aplinkai pasauliniu mastu, įskaitant šiltnamio efektą, taip pat atliekų šalinimo sąvartynuose keliamo pavojaus žmonių sveikatai, kylantį šalinant atliekas sąvartynuose per visą sąvartyno veikimo laiką, arba kuo labiau jį sumažinti.

Šioje direktyvoje reikalaujama imtis visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad:

- a) ne vėliau kaip 2035 m. sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis būtų sumažintas ir sudarytų ne daugiau kaip 10 % ar mažiau visų susidarančių komunalinių atliekų (svorio).

Bendrieji atliekų tvarkymo reikalavimai, tokie kaip aplinkos ir žmonių sveikatos apsauga apdorojant atliekas ir pirmenybė atliekų perdirbimui, nustatyti direktyvoje 2008/98/EB dėl atliekų. Šios direktyvos 11 straipsnio „Pakartotinis naudojimas ir perdirbimas“ 2 dalyje nustatoma nauja užduotis valstybės narėms: „Valstybės narės imasi priemonių, kuriomis siekiama šių tikslų:

- iki 2025 m. padidinti pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį tiek, kad jos sudarytų bent 55 % atliekų (pagal svorį);
- iki 2030 m. padidinti pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį tiek, kad jos sudarytų bent 60 % atliekų (pagal svorį).

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu siekiant atlikti *Biržų rajono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* sąsają su kitais strateginiais dokumentais analize buvo vadovaujama Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje pateikta informacija.

Pažymime, kad pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, reikalavimus, rengiant planus ir programas, jų organizatoriai, siekdami išvengti dvigubo vertinimo, gali rengiamai SPAV ataskaitai naudoti aktualią informaciją apie kitų planų ir programų pasekmes aplinkai. Atsižvelgiant į šią nuostatą, SPAV ataskaitoje naudojama Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje pateikta informacija apie tai, kaip rengiant Biržų rajono APTP atsižvelgta į tarptautinius, Europos Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu nustatytus aktualius tikslus ir aplinkos apsaugos problemas. Detalesnė informacija apie su *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planu* susijusius tarptautiniu, Europos Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu nustatytus aplinkos apsaugos tikslus ir uždavinius pateikta **4 priede**.

7 PLANO STRATEGINIS PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMAS PAGAL POVEIKIO OBJEKTUS IR PASEKMIŲ RŪŠĮ

Šiame skyriuje pateiktas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* strateginis pasekmių aplinkai vertinimas pagal poveikio objektus ir pasekmių rūšį. Vertinimo pagal atliekų tvarkymo būdus ir pasekmių tipą rezultatai pateikti **Lentelė 11**, o pagal komunalinių atliekų rūšis, plane numatytas jų tvarkymo priemonės (poveikio objektus) ir pasekmių tipą – **Lentelė 12**.

7.1 APLINKOS ORAS IR KLIMATO VEIKSNIAI

Atliekų tvarkymo procesai gali didinti arba mažinti šiltnamio efektą ir klimato kaitą. Šiltnamio efektą didina:

- Metano emisijos, susidarancios šalinant biologiškai skaidžias atliekas sąvartynuose;
- Anglies dioksido emisijos, susidarancios deginant atliekas (ypač plastikų ir tekstilės atliekas);
- Azoto oksidų emisijos, susidarancios deginant atliekas;
- Anglies dioksido emisijos, susidarancios atliekų surinkimo, transportavimo ir apdorojimo operacijų metu;
- Halogenintų junginių, naudojamų EEI kaip šaldymo agentai ar izoliacinės medžiagos, emisijos su aukštu globalinio atšilimo potencialu.

Šiltnamio efektą mažina vengimas emisijų, kurios susidarytų kituose procesuose, pavyzdžiui:

- Energijos iš atliekų išgavimas sumažina iškastinio kuro naudojimą energijai gauti;
- Atliekų perdirbimas mažina emisijas, kurios susidarytų išgaunant pirmines žaliavas;
- Komposto panaudojimas mažina išmetimus, kurie susidarytų gaminant trąšas.

Klimato pokyčius įtakoja išimtinai CO₂ emisijos deginant iškastinį kurą. Tos CO₂ emisijos, kurios vyksta deginant biomasę, klimato pokyčių atžvilgiu apibrėžiamos kaip neutralios. Todėl atliekų tvarkymo sektoriuose biologinio atliekų irimo metu susidarancios CO₂ emisijos nėra priskiriamos prie klimato pokyčius įtakančių emisijų. Analogiškai, deginant atliekas šiai kategorijai priskiriama tik ta anglies dioksido dalis, kuri susidaro iš iškastinės anglies (pvz., šiai kategorijai priklauso CO₂, susidarantis deginant plastmases, bet ne tas CO₂, kuris susidaro deginant popierių)². Tiek biodujų gamybos jėgainės, tiek kompostavimo uždaroje erdvėje įrenginiai paprastai būna aprūpinti oro valymo įrenginiais, todėl poveikis aplinkos orui iš kontroliuojamų biologinio apdorojimo įrenginių nėra reikšmingas.

---

² Atliekų tvarkymo planavimas ir optimizavimas. Komunalinių atliekų susidarymo prognozavimo ir atliekų tvarkymo sistemų tvarumo vertinimo vadovas. Technologija, Kaunas, 2005.

Lentelė 11. Siūlomos alternatyvos vertinimas pagal atliekų tvarkymo būdus ir pasekmių tipą.

Atliekų tvarkymo būdas	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
Atliekų prevencija	NIR	NIR	NIR	NIR	NIR		NIR			NIR
Surinkimas, vežimas, perkrovimas	T TR LO									T NL LO
Perdirbimas	T NL LO	T NL LO		NG	NG					NIS
Kompostavimas	T NL LO		N LO	NG	N LO					NL LO
Atliekų deginimas	T NL LO	N/T NL LO	N NL LO	NT G	NG					NL LO
Šalinimas	T NL LO	T I LO	T I LO	T I G	NG		T I LO			NL LO

Pasekmių tipai:

T Tiesioginės
 N Netiesioginės
 K Kaupiamosios
 S Sąveikaujantys

TR Trumpalaikės
 VT Vidutinės trukmės
 I Ilgalaikės
 NL Nuolatinės
 L Laikinos

LO Lokalios
 R Regioninės/Nacionalinės
 G Globalios

Lentelė 12. Siūlomos alternatyvos vertinimas pagal Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytas tvarkyti komunalinių atliekų rūšis, jų tvarkymo būdus (poveikio objektus) ir pasekmių tipą.

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos ištekčiai	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai ištekčiai	Visuomenės sveikata
Biologinės atliekos	<p>1.1.2. Vykdyti viešinio kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiovimo įgūdžiams tobulinti</p> <p>2.1.1. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo kampaniją apie maisto atliekų prevenciją, tinkamą rūšiovimą ir tvarkymą</p> <p>2.1.2. Įgyvendinti taupaus maisto vartojimo iniciatyvas mokyklų, darželių, darbuotojų valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą</p> <p>3.1.1. Inicijuoti maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), dalintis šio projekto rezultatais su visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis</p> <p>3.1.2. Skatinti namudinį kompostavimą žaliosioms ir (ar) maisto atliekoms, kompostuojantiems atliekų turėtojams taikyti mažesnę įmoką ar vietinę rinkliavą</p> <p>3.1.3. Parengti ir platinti atliekų turėtojams maisto atliekų kompostavimo namų ūkio sąlygomis instrukciją</p> <p>3.1.4. Identifikuoti namudinio kompostavimo dėžių/konteinerių, skirtų kompostuoti maisto atliekas ir žaliąsias atliekas, Biržų rajono savivaldybėje poreikį</p> <p>3.1.5. Esant poreikiui, aprūpinti namudinio kompostavimo dėžėmis/konteineriais, skirtais kompostuoti žaliosioms ir (ar) maisto atliekas, Biržų rajono savivaldybės</p>	T NL LO	N LO	N LO	N G	T LO					NL LO

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantis ir atsinaujinantis gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
	individualių namų ir sodų gyventojus										
	3.2.1. Įsigyti ir aprūpinti atliekų turėtojus maisto atliekų surinkimo priemonėmis (1,1 m ³ , 120 l, kibirėliai). <i>Pastaba: Biržų rajono savivaldybė maisto atliekų surinkimo priemones suplanavusi įsigyti su APVA parama iki 2023 m. pabaigos</i>										
	3.2.2. Organizuoti maisto atliekų rūšiuojamojo surinkimo paslaugos teikimą gyventojams										
	3.2.3. Vykdyti maisto atliekų ir žaliųjų atliekų rūšiavimo monitoringą ir kontrolę										
	4.2.1. Įgyvendinti maisto/virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumų sukūrimo Panevėžio regione projektą										
	4.2.2. Atnaujinti kompostavimo įrangą esamoje ŽAKA, įrengti stoginę, gerinti komposto kokybę										
	4.2.3. Įrengti kapinių, ir kt. atliekų apdorojimo aikšteles, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles bei stoginę Panevėžio regioninio savartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.										
	4.2.6. Modernizuoti/atnaujinti Panevėžio MBA įrenginius, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų										
	4.3.4. Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles										
	4.3.5. Eksploatuoti regioninius mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius Dvarininkų km, Panevėžio raj.										
	4.3.6. Eksploatuoti regioninius maisto/virtuvės atliekų apdorojimo įrenginius										

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantis ir atsinaujinantis gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
Antrinės žaliavos (popieriaus ir kartono, plastikų, stiklo, tekstilės ir metalo), pakuočių atliekos ir kitos perdirbimui tinkamos atliekos	<p>1.1.2. Vykdyti viešinio kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojuojamųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiovimo įgūdžiams tobulinti</p> <p>1.1.3. Didinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolę, taikyti atsakomybę už savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus</p> <p>2.2.1. Organizuoti viešinio kampaniją, ypatingai atkreipiant dėmesį į ilgalaikio vartojimo gaminius, tekstilę ir vienkartinus gaminius, skatinančią rinktis daugkartinius gaminius ir pakartotinai naudoti daiktus, vengti vienkartinų plastikinių gaminių vartojimo (1.1.2 priemonės dalis)</p> <p>2.3.1. Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant daiktų keitimosi stotelę kiekvienoje DGASA</p> <p>2.3.2. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles ir dalinimąsi/keitimąsi tarp gyventojų</p> <p>2.3.3. Įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.</p> <p>2.3.4. Didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą</p> <p>2.4.3. Išplėsti antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklą viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinti jų surinkimą ir sutvarkymą</p>	T NL LO	T NL LO	T I LO	N G	N G				G	N I G

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantis ir atsinaujinantis gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
	<p>2.4.4. Siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas, plėtoti viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklą savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose</p> <p>3.3.1. Peržiūrėti ir pagal poreikį atnaujinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemą</p> <p>3.3.2. Peržiūrėti ir plėtoti konteinerinių aikštelių ar individualių konteinerių, skirtų pakuočių atliekoms ir kitoms antrinėms žaliavoms rūšiuoti, pastatymą pagal poreikį sodų ir garažų bendrijose, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą (<i>Biržų raj. sav. preliminarus poreikis - iki 19 vnt. bendro naudojimo ar individualių konteinerių komplektų; jie bus įrengiami, tik esant poreikiui</i>)</p> <p>3.3.3. Juridinius asmenis aprūpinti individualaus naudojimo arba kolektyvinio (bendro) naudojimo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo konteinerių komplektais (<i>Biržų r. sav. poreikis – 350 vnt. konteinerių komplektų</i>)</p> <p>3.3.4. Parinkti pakuočių atliekų, susidarantių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje surinkimo paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus bei infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo, plėtos, priežiūros paslaugas teikiančius paslaugų teikėjus ir sudaryti su jais sutartis (ar pavedimus)</p> <p>3.3.5. Organizuoti pakuočių atliekų, susidarantių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje surinkimo paslaugas bei infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo, plėtos, priežiūros paslaugas teikimo administravimą</p> <p>3.4.2. Plėsti butyje susidarantių tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą (plėtoti konteinerių tinklą ir per DGASA) (iki 2023 m. pabaigos su APVA parama planuojama įsigyti 21 tekstilės atliekų konteinerį)</p>										

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantis ir atsinaujinantis gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
	<p>4.2.4. Esant finansavimo galimybėms, įgyvendinti tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo projektą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.</p> <p>4.2.6. Modernizuoti/atnaujinti Panevėžio MBA įrenginius, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų</p> <p>4.3.3. Eksploatuoti regionines DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles</p>										
EEĮ atliekos	<p>1.1.2. Vykdyti viešinimo kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiavimo įgūdžiams tobulinti</p> <p>2.3.1. Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant daiktų keitimosi stotelę kiekvienoje DGASA</p> <p>2.3.2. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles ir dalinimąsi/keitimąsi tarp gyventojų</p> <p>2.3.3. Įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.</p> <p>2.3.4. Didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą</p> <p>3.4.3. Vykdyti elektros ir elektroninės įrangos atliekų priėmimą DGASA, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir</p>	T NL LO	T NL LO		N G	N G					N I S

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantis ir atsinaujinantis gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
	elektroninės įrangos atliekų tvarkymą										
	4.3.3. Eksploatuoti regionines DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles										
Didžiosios atliekos	1.1.2. Vykdyti viešinio kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, stalybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiavimo įgūdžiams tobulinti	T NL LO	T NL LO		N G	N G				G	N I S
	2.3.1. Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant daiktų keitimosi stotelę kiekvienoje DGASA										
	2.3.2. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles ir dalinimąsi/keitimąsi tarp gyventojų										
	2.3.3. Įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.										
	2.3.4. Didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą										
	2.4.5. Finansuoti padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymą										
	3.4.4. Vykdyti atskirą naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimą DGASA, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais apmokestinamų gaminių atliekų tvarkymą, peržiūrėti naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimo į DGASA kainodarą										
	3.4.5. Vykdyti atskirą perdirbimui tinkamų atliekų (buityje susidarančių statybos ir										

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata
	<p>griovimo atliekų, didelių gabaritų, žaliųjų atliekų ir kt. atliekų) surinkimą DGASA</p> <p>3.4.6. Organizuoti atskirą didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu</p> <p>4.2.3. Įrengti kapinių, ir kt. atliekų apdorojimo aikšteles, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles bei stoginę Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.</p> <p>4.3.3. Eksploatuoti regionines DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles</p>										
Buities pavojingosios atliekos	<p>1.1.2. Vykdyti viešinimo kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiavimo įgūdžiams tobulinti</p> <p>2.2.2. Skatinti gyventojus saugiai pašalinti asbestinio šiferio ir kitas asbesto turinčias atliekas ir suteikti informaciją apie finansinę paramą namų ūkiuose susidarančių asbesto atliekų šalinimui</p> <p>3.5.1. Parengti ir su Panevėžio regiono savivaldybėmis suderinti butyje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo vadovą gyventojams</p> <p>3.5.2. Organizuoti butyje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (apvažiuojamąjį surinkimą ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individualią atliekų išvežimo paslaugą pagal gyventojų užsakymą, ir kt.)</p> <p>3.5.3. Plėsti butyje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą (plėtoti surinkimą per DGASA)</p> <p>3.5.4. Inicijuoti buties pavojingųjų atliekų surinkimo demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), įsigyjant ir pageidaujantiems gyventojams išdalinant specialias dėžes buties pavojingųjų atliekų surinkimui, laikymui ir pristatymui į DGASA</p> <p>4.2.9. Įrengti asbesto atliekų šalinimo sekciją</p>	T NL LO	T NL LO		N G	N G					N I S

Komunalinių atliekų rūšys	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytos priemonės	Aplinkos oras	Paviršinis ir požeminis vanduo	Dirvožemis	Klimato veiksniai	Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos išteklių	Biologinė įvairovė	Kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Materialiniai antropogeniniai išteklių	Visuomenės sveikata	
	4.3.3. Eksploatuoti regionines DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles											
Mišrios komunalinės atliekos	2.4.1. Organizuoti, skatinti ir dalyvauti pilietinėse šiukšlių rinkimo iniciatyvose	T	N/T	N	N/T	N G					NL	
	2.4.2. Įtraukti šiukšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius, pakelėse į viešųjų darbų programas	NL	NL	NL	G						LO	
	4.2.6. Modernizuoti/atnaujinti Panevėžio MBA įrenginius, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų	LO	LO	LO								
	4.2.7. Uždengti užpildytas Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijas											
	4.2.8. Atnaujinti Biržų atliekų perkrovimo stotį											
	4.2.10. Esant poreikiui, įrengti Panevėžio regioninio sąvartyno 4 sekciją											
	4.3.1. Eksploatuoti Panevėžio regioninį sąvartyną Dvarininkų km, Panevėžio raj., kaupiti lėšas jo uždarymui											
	4.3.2. Vykdyti uždarytų sąvartynų priežiūrą po uždarymo											
	4.3.5. Eksploatuoti regioninius mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius Dvarininkų km, Panevėžio raj.											
	4.3.7. Eksploatuoti atliekų perkrovimo stotis											

Pasekmių tipai:

T	Tiesioginės	TR	Trumpalaikės	LO	Lokalias
N	Netiesioginės	VT	Vidutinės trukmės	R	Regioninės/Nacionalinės
K	Kaupiamosios	I	Ilgalaikės	G	Globalios
S	Sąveikaujanti	NL	Nuolatinės		
		L	Laikinos		

Igyvendinus *Biržų rajono savivaldybės rajono savivaldybės prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytas priemones ir užduotis (t. y. diegiant pakartotinį atliekų naudojimą, intensyvinant maisto atliekų, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų bei kitų perdirbimui tinkamų komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir perdirbimą, plečiant žaliųjų atliekų kompostavimą ir tik perdirbimui ar naudojimui netinkamas atliekas bus šalinamos sąvartyne, t.y. mažinant šalinamų atliekų kiekį sąvartynuose), komunalinių atliekų tvarkymo pokyčiai lyginant su esama būkle turės teigiamą poveikį aplinkos orui ir klimato kaitai (t. y., atliekų tvarkymo procesai sąlygos mažesnę šiltnamio dujų susidarymą).

Išplėtus rūšiuojamojo surinkimo sistemą (atskiro surinkimo konteinerius ne tik antrinėms žaliavoms, bet ir maisto ir virtuvės, žaliosioms, tekstilės bei buityje susidarantioms pavojingosioms atliekoms arba jas surinkti per DGASA), įdiegus atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų tvarkymą, modernizavus regioninį MBA įrenginį Dvarininkų k., Panevėžio r., pritaikant BA įrenginiuose apdoroti ir atskirai surinktas maisto atliekas, o MA įrenginių atnaujinimas planuojamas su tikslu išskirti didesnius kiekius antrinių žaliavų, kai regione bus įdiegtas rūšiuojamasis maisto atliekų surinkimas, kas įtakos šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažėjimą ir turės ženklų teigiamą poveikį klimato kaitai.

7.2 PAVIRŠINIS IR POŽEMINIS VANDUO

Igyvendinus *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytas priemones ir užduotis, komunalinių atliekų tvarkymo pokyčiai lyginant su esama būkle neturės reikšmingo neigiamo poveikio paviršiniams ir požeminiams vandenims, nes:

- Tik apdorotos, bet netinkamos perdirbimui ar naudojimui atliekos bus šalinamos ES reikalavimus atitinkančiame regioniniame sąvartyne, kuriame įrengtas hermetiškas sąvartyno dugnas, sąvartyne susidarantiems filtratams surinkti drenazinė surinkimo sistema. Surinktas filtratas, kartu su buitinėmis nuotekomis, slėgine linija nuvedamas per VŠĮ Velžio komunalinis ūkis nuotekų tinklus ir perduodamas į UAB „Aukštaitijos vandenys“ nuotekų tinklus, kuriais galiausiai patenka į Panevėžio miesto nuotekų valymo įrenginius. Kasdien į nuotekų valyklą pateikiama iki 250 m³ nevalytų nuotekų.
- MBA įrenginiuose susidaranti gamybinės nuotekos tvarkomos kartu su sąvartyno filtratu.
- Maisto ir virtuvės atliekų paruošimo kompostavimui ir laikymo iki ir po kompostavimo veikla bus vykdoma apie 1990,60 m² ploto MVA stoginėje, kurioje bus įrengta uždaro tipo gamybos patalpa 1 (patalpų plotas - 986,0 m²) bei atviro tipo sandėliavimo patalpa 2 - stoginė (patalpų plotas - 1004 m²). Sąlyginai švarios nuotekos nuo stoginės stogo be valymo tinklais bus nuvedamos į esamus eksploatuojamo sąvartyno дренаžo tinklus. Nuo 1300 m² ploto prie uždaros stoginės planuojamos įrengti nuo priemaišų atskirtų maisto ir virtuvės atliekų, sukrautų į uždarus konteinerius, laikymo aikštelės surinktos paviršinės nuotekos bus išleidžiamos į sąvartyno filtrato nuotekų tinklus ir tvarkomos kartu su filtratu.
- Paviršinės nuotekos surinktos nuo 2000 m² ploto tekstilės atliekų paruošimo laikymo zonos (galimai tarši teritorija) bus valomos 5 l/s našumo naftos gaudyklėje su smėliagaude. Išvalytos iki leistinų normų paviršinės nuotekos bus išleidžiamos į esamus eksploatuojamo sąvartyno drenazo tinklus.
- Atliekų deginimo metu su emisijomis į aplinkos orą patekę teršalai gali nusėsti į paviršinius vandens telkinius, tačiau dėl griežtų išlakų ribinių verčių, galimas tik nežymus indėlis į rūgštėjimo procesą.

- Kiti atliekų tvarkymo būdai reikšmingo poveikio vandenims neturi.

7.3 DIRVOŽEMIS

Atliekų tvarkymas didelės įtakos dirvožemio užteršimui neturi. Dirvožemio cheminė tarša galima ekstremalių situacijų atveju (degalų, filtrato, skystų atliekų išsiliejimo atveju), tačiau tvarkant atliekas pagal atliekų naudojimo ir šalinimo techninių reglamentų reikalavimus, laikantis aplinkos vadybos sistemų nuostatų, gero ūkininkavimo praktikos, teisės aktų nustatyta tvarka atliekant rizikos įvertinimus bei parengus avarijų likvidavimo planus, nelaimingų atsitikimų riziką galima sumažinti iki minimumo.

Dirvožemio kokybę gali įtakoti ir nusėdę ar su krituliais išplauti oro teršalai. Tačiau ekspertiniu vertinimu šis poveikis yra nereikšmingas. Teršalai į dirvožemį gali patekti su kompostu ar po anaerobinio pūdymo likusiom liekanom, tačiau kompostui, naudojamam tręšimui, keliami atitinkami kokybės reikalavimai, kurių laikymasis užtikrina dirvožemio apsaugą nuo teršalų. Atliekų tvarkymo objektų statybos atveju, derlingas dirvožemio sluoksnis nukasamas ir panaudojamas rekultivavimui ar gerbuvio sutvarkymui. Dėl šių išvardintų priežasčių daroma prielaida, kad atliekų tvarkymo veikla reikšmingo neigiamo poveikio dirvožemiui neturės.

Kompostuojant žaliąsias atliekas (žolę, lapus, nugenėtas šakas) bei atskirai surinktas maisto ir virtuvės atliekas gaunamas aukštos kokybės kompostas – dirvos trąša, kuri naudojama dirvai tręšti, jos kokybei gerinti, taigi turi teigiamą poveikį dirvožemio kokybei.

7.4 NEATSINAUJINANTYS IR ATSINAUJINANTYS GAMTOS IŠTEKLIAI

Vadovaujantis teisės aktuose įtvirtinta atliekų tvarkymo hierarchija, atliekų prevencija yra pirmasis prioritetas. Kita ekologiniu požiūriu geriausia išeitis – pakartotinis gaminių, pavyzdžiui, pakuočių, drabužių, EEI atliekų ir pan., naudojimas tuo pačiu tikslu, kuriam jie buvo sukurti, arba kitu tikslu. Toliau seka atliekų perdirbimas, įskaitant kompostavimą, taip pat kitas apdirbimas, pvz., atliekų deginimas energijai gauti. Šie principai prisideda prie atsinaujinančių ir neatsinaujinančių gamtos išteklių taupymo.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte nustatyti tikslai bei uždaviniai pirmiausia ir yra susiję su atliekų prevencija, pakartotiniu naudojimu ir perdirbimu.

Vienas iš šio plano tikslų yra bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti jų sąmoningumą ir atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (keisti požiūrį, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti). Per visuomenės viešinimo kompanijas, skatinančias taupų apsipirkimą, maisto atliekų prevenciją, atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir tinkamą tvarkymą, bus skatinama mažiau naudoti gamtos išteklius.

Plėtojant paruošimo pakartotinai naudoti veiklą, bus mažinamas susidarančių atliekų kiekis, taupomi gamtos išteklių ir mažinama aplinkos tarša.

Įdiegus atskirą tekstilės atliekų surinkimo sistemą, surinktos tekstilės atliekos bus rūšiuojamos, atskiriant tinkamus pakartotiniam naudojimui daiktus, o likusi tekstilė bus perdirbama arba panaudojama energijai gauti. Tokiu būdu bus taupomos žaliavos bei atsinaujinantys ir neatsinaujinantys išteklių.

Pažymime, kad atliekų perdirbimo ar naudojimo metu išsaugomi išteklių pakeičia gamtinius išteklius, kurie turėtų būti išgaunami. Plečiant antrinių žaliavų (įskaitant ir pakuočių atliekas), tekstilės, EEI ir kitų atliekų atskiro surinkimo sistemas, padidės atliekų perdirbimas, lyginant su esama situacija. Įgyvendinus *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytas priemones, atliekų perdirbimas ir pakartotinis naudojimas (su juridinių asmenų, užstato sistemos ir namudinio kompostavimo atliekomis) pasiektų apie 5,71 tūkst. tonų/ metus.

Pradėjus atskirai surinkti maisto ir virtuvės atliekas bei iš jų atskyrus priemaišas bus pagaminta biomasė, tinkama biodujų gamybai ir laukų tręšimui.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, galime teigti, kad atliekų perdirbimo ar naudojimo metu tausojami gamtiniai išteklių, kurie turėtų būti išgaunami, todėl įgyvendinus *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytas priemones numatomas teigiamas poveikis neatsinaujinantiems ir atsinaujinantiems gamtos ištekliams (mažinant iškastinio (neatsinaujinančio) kuro vartojimą ir pirminių žaliavų naudojimą).

7.5 BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ IR SAUGOMOS TERITORIJOS

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte numatoma įrengti Regioninį maisto atliekų apdorojimo įrenginį. Šis įrenginys statomas esamo Panevėžio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, adresu Dvarininkų k., Panevėžio r. Šioje teritorijoje taip pat planuojama įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikšteles, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles ir stoginę. Papildomai planuojama esamų Panevėžio regiono MBA įrenginių modernizacija/atnaujinimas. Planuojama atnaujinti Biržų atliekų perkrovimo stotį. Kadangi šie planuojami įrenginiai bus statomi esamo regioninio sąvartyno teritorijoje bei esamos perkrovimo stoties vietoje, tai jos į saugomas teritorijas nepatenka ir su jomis nesiriboja. Saugomų teritorijų sąrašas ir atstumai nuo šių regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių pateikti 3.5 skyriuje (**žr. Lentelė 7**).

Pagal VAPTP nustatytą DGASA tinklo išplėtimo užduotį (kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų) šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje įrengtas DGASA tinklas yra pakankamas, todėl Biržų rajono savivaldybėje įrengti nereikia.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, galime teigti, kad planuojamų atliekų tvarkymo įrenginių įrengimo vietos apylinkės nepasižymi jautriomis aplinkos poveikiui teritorijomis, nei viena iš žinomų planuojamų atliekų tvarkymo įrenginių teritorijų į Europos ekologinio tinklo Natura 2000, nacionalines saugomas ar gamtos paveldo objektų teritorijas nepatenka bei arti nėra Europos ekologinio tinklo Natura 2000, nacionalinių saugomų ar gamtos paveldo objektų teritorijų, todėl komunalinių atliekų tvarkymo pokyčiai lyginant su esama būkle neturės reikšmingo neigiamo poveikio biologinei įvairovei ir saugomoms teritorijoms.

7.6 KRAŠTOVAIZDIS

Kraštovaizdžiui atliekų tvarkymo įrenginiai daro neigiamą poveikį dėl žemės plotų užėmimo, žemėnaudos pakeitimo, sukelia vizualinę taršą, suvaržo gretimų žemių naudojimą. Atliekų tvarkymo įrenginiams yra privalomos PAV procedūros, todėl išsamus poveikio kraštovaizdžiui įvertinimas atliekamas PAV procesų metu. Esamo Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno (bendras projektinis kaupo sekcijų) plotas – 18 ha ir įgyvendinus siūlomą alternatyvą, šio ploto nereikės didinti, nes plečiant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą (papildomai atskirai surenkant maisto ir virtuvės atliekas, tekstilės atliekas ir pan.), o likusiais mišias komunalines atliekas rūšiuojant mechaninio rūšiavimo įrenginiuose, kurį modernizavus bus dar daugiau išrūšiuojama pakuočių ir antrinių žaliavų iš mišrių atliekų, sumažės į sąvartyną patenkančių atliekų kiekis, todėl tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės.

7.7 KULTŪROS PAVELDAS

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte numatoma įrengti Regioninį maisto atliekų apdorojimo įrenginį. Šis įrenginys bus statomas esamo Panevėžio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, adresu Dvarininkų k., Panevėžio r. Šioje teritorijoje taip pat planuojama įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikšteles, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles ir stoginę. Papildomai planuojama esamų Panevėžio regiono MBA įrenginių modernizacija/atnaujinimas. Planuojama atnaujinti Biržų atliekų perkrovimo stotį. Šie planuojami įrenginiai bus statomi esamo regioninio sąvartyno teritorijoje, esamos perkrovimo stoties vietoje. Nei vienas iš šių planuojamų įrenginių į kultūros paveldo vertybių teritorijas ir jų apsaugos zonas nepatenka bei su jomis nesiriboja. Nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų sąrašas ir atstumai nuo šių regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių pateikti 3.6 skyriaus **Lentelė 8**.

Pagal VAPTP nustatytą DGASA tinklo išplėtimo užduotį (kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų) šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje įrengtas DGASA tinklas yra pakankamas, todėl Biržų rajono savivaldybėje įrengti nereikia.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, galime teigti, kad planuojamų atliekų tvarkymo įrenginių įrengimo vietos apylinkės nepasižymi jautriomis aplinkos poveikiui teritorijomis, nei viena iš žinomų planuojamų atliekų tvarkymo įrenginių teritorijų nepatenka į kultūros paveldo vertybių ar kitų jautrių objektų teritorijas ar jų apsaugos zonas, todėl šio atliekų tvarkymo plano sprendiniai neigiamo poveikio kultūros paveldo objektas neturėtų sukelti.

7.8 MATERIALINIAI ANTROPOGENINIAI IŠTEKLIAI

Poveikis antropogeniniams ištekliams – žemės sklypų naudojimo suvaržymas dėl atliekų tvarkymo įrenginių sanitarinių apsaugos zonų (SAZ) nustatymo priklauso nuo konkrečios atliekų tvarkymo įrenginio vietos parinkimo.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte dalis suplanuotų atliekų tvarkymo įrenginių (regioniniai maisto atliekų apdorojimo įrenginiai, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės ir stoginė) bus įrengti esamo Panevėžio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, Dvarininkų k., Panevėžio r. Pažymime, kad Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartynui reglamentuojama normatyvinė 500 metrų sanitarinė apsaugos zona (SAZ). Pažymime, kad šiuo metu regioninio sąvartyno teritorijoje esantiems atliekų tvarkymo įrenginiams atliekamos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūros, siekiant nustatyti SAZ dydį, atsižvelgiant į keliamą taršą. PVSV ataskaitoje bus vertinamas ir planuojamų naujų atliekų tvarkymo įrenginių poveikis visuomenės sveikatai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo reikalavimais, jeigu dėl naujai planuojamų atliekų tvarkymo įrenginių reikės specialiasias žemės naudojimo sąlygas (SAZ) nustatyti ant šalia esančių žemės sklypų, reikės gauti žemės sklypo savininko, valstybės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimus bei jiems atlyginti nuostolius dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo. Todėl galime teigti, kad jeigu dėl naujų atliekų tvarkymo įrenginių ant gretimų sklypų ir atsiras specialiosios sąlygos dėl žemės naudojimo, jos galės atsirasti tik gavus šio sklypo savininko sutikimą bei jam sumokėjus nustatyto dydžio kompensaciją. Todėl daroma išvada, kad dėl naujai

planuojami įrenginių neigiamo poveikio materialiniams antropogeniniams ištekliams nebus arba šis poveikis bus nežymus.

7.9 VISUOMENĖS SVEIKATA

Išsamesnių duomenų apie atliekų tvarkymo poveikį visuomenės sveikatai Lietuvoje nėra. Jungtinėje Karalystėje buvo atlikti epidemiologiniai ir emisijų į aplinką tyrimai, siekiant nustatyti skirtingų komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių poveikį visuomenės sveikatai³. Studijoje „*Atliekų tvarkymo poveikis aplinkai ir sveikatai*“ identifikuotos atliekų tvarkymo sritys, galinčios sukelti tam tikrą neigiamą poveikį visuomenės sveikatai:

- Detalūs sąvartynų teritorijų tyrimai leido identifikuoti galimą neigiamą poveikį sveikatai (t. y. didesnis apsigimimų skaičius ir mažesnis gimstamumas) netoli sąvartynų gyvenantiems žmonėms, bet pilnai neatsakė, ar šis ryšys tiesiogiai priklauso nuo sąvartynų taršos ar ir nuo kitų tyrimuose neįvertintų veiksnių. Studijoje konstatuojama, kad apsigimimų skaičius dėl sąvartynų kaimynystės daug mažesnis negu dėl kitų sveikatos veiksnių;
- Tyrimai, atlikti gyvenamuose rajonuose, esančiuose netoli pramoninio kompostavimo įrenginių, parodė tam tikrą sąryšį tarp emisijų iš pramoninių kompostavimo įrenginių ir bronchitų bei kitų negalavimų skaičiaus.

Studijoje taip pat identifikuotos sritys, kuriose nebuvo nustatytas sąryšis tarp atliekų tvarkymo įrenginių veiklos ir visuomenės sveikatos:

- Nebuvo identifikuotas modernių atliekų deginimo įrenginių neigiamas poveikis visuomenės sveikatai, tačiau toks poveikis nustatytas dėl anksčiau pastatytų deginimo įrenginių veiklos pramoniniuose rajonuose. Tyrimuose buvo vertintas galimas atliekų deginimo poveikis onkologiniams, kvėpavimo ligų susirgimams ir apsigimimų skaičiui, tačiau nebuvo nustatyta tiesioginio ryšio tarp modernių atliekų deginimo įrenginių ir šių ligų atsiradimo;
- Detalūs tyrimai nenustatė, kad egzistuoja didesnė tikimybė netoli sąvartynų gyvenantiems žmonėms susirgti onkologinėmis ligomis;
- Nebuvo nustatytas ryšys tarp kompostavimo įrenginių ir susirgimų vėžiu bei astma.

Studijos išvadose teigiama, kad nors nebuvo nustatytas atliekų tvarkymo įrenginių neigiamas poveikis tyrimuose nagrinėjamiems susirgimams, bet koks poveikis sveikatai dėl atliekų tvarkymo bus žymiai mažesnis, nei dėl kitų veiksnių.

Daugumoje epidemiologinių tyrimų iki šiol nebuvo pateikta neginčijamų ir aiškių įrodymų dėl padidėjusios specifinių susirgimų rizikos, susijusios su atliekų tvarkymo infrastruktūra. Taip yra dėl epidemiologinių studijų trūkumo ir dėl pasikeitusių bei nuolat tobulėjančių atliekų tvarkymo technologijų. Dauguma tyrimų buvo atlikti vertinant senus atliekų tvarkymo įrenginius, ypač kalbant apie atliekų deginimo įrenginius. Yra labai mažai studijų, kurių metu būtų tirtas tiesioginis poveikis žmonėms.

---

³ DEFRA. *Review of Environmental and Health Effects of Waste Management: Municipal Solid Waste and Similar Wastes*. 2004.

Daugelyje studijų nebuvo eliminuoti tokie faktoriai, kaip socialinis skurdas ir kiti, su tiriamuoju nesusiję, taršos šaltiniai⁴.

Pasaulio sveikatos organizacijos 2022 m. parengtoje Sveikatos įrodymų tinklų suvestinėje ataskaitoje 75 „Kaip kultūriniai atliekų praktikos kontekstai veikia sveikatą ir gerovę?“⁵ (toliau – Ataskaita) nustatyta, kad didėjant kietųjų komunalinių atliekų kiekiui ir sudėtingėjant jų tvarkymui, atsiranda vis didesni iššūkiai visam PSO Europos regionui, turintys rimtų pasekmių žmonių sveikatai ir gerovei. Norint tai išspręsti, reikia ne tik techninių naujovių, bet ir geriau suprasti ir integruoti įvairius veiksnius, įskaitant kultūrinį kontekstą.

Šioje ataskaitoje buvo atkreiptas dėmesys į šiuokšlinimą, kuris vertinamas kaip aplinkos ar psichologinis stresorius ir kaip sutrikimo rodiklis, mažinantis paplūdimių, gyvenamųjų rajonų ir miesto žaliųjų erdvių atkuriamąją vertę. Aplinkoje esančios šiuokšlės gali atgrasyti žmones nuo sveikatą gerinančios veiklos lauke. Pavyzdžiui, pastebėjimas kaimynystėje esančių šiuokšlių susijęs su mažesniu noru ar saugiu pasivaikščiavimu ir sportavimu lauke, ypač vyresnio amžiaus žmonėms ir moterims.

Kaip šiuokšlinimo mažinimo priemonė nurodyta, kad kultūriškai pagrįstos kovos su šiuokšlinimu programos, pabrėžiančios kolektyvinį tikslą ar tarnavimą kažkam didesniai už individualų save, gali būti labai veiksmingos.

Moksliniais tyrimais, kurie buvo orientuoti į sveikatą, o ne į ligas, nustatyta, kad teigiamas poveikis sveikatai yra susijęs ne tik su sumažėjusiu šiuokšlių kiekiu, bet ir su dalyvavimu jas renkant. Įrodyta, kad aplinkos priežiūros veikla, pavyzdžiui, šiuokšlių rinkimas, jūrų stebėsenos programos ir medžių sodinimo iniciatyvos, didina gerovę, skatindama fizinį aktyvumą, didindama prisirišimą prie vietos ir gerindama savivertę.

Taip pat šioje ataskaitoje vertinamas maisto švaistymas ir jo poveikis sveikatai. Pažymėtina, kad maisto atliekų poveikis sveikatai nėra pats aktualiausias tvarkant kietąsias komunalines atliekas. Maisto švaistymas yra susijęs su padidėjusia infekcijos rizika, kvapų ir parazitų, graužikų, galinčių pernešti ligas, trauka.

Maisto švaistymui didžiausią įtaką daro tai, kad maisto gamyba ir paruošimas paprastai perduodamas didelėms įmonėms, kartu pabrėžiant patogumą žmonėms. Tačiau šie veiksniai netiesiogiai turi poveikį buitinių maisto atliekų kiekiui, nes prarandamos žinios apie maisto saugojimą ir konservavimą, trūksta įgūdžių ir pasitikėjimo vertinant maisto tinkamumą vartoti ir iš tikrųjų ar numanomai trūksta laiko maistui gaminti, kol jis sugenda. Kai kurie tyrimai rodo, kad žmonės, kurie augina savo maistą, geriau žinodami, kokių pastangų ir įgūdžių reikalauja maisto gamyba, linkę švaistyti mažiau. Tai suteikia galimybių sumažinti maisto švaistymą atgaivinant vietos maisto gamybos kultūrą, be kita ko, pasitelkiant bendruomenių programas, tokias kaip miesto sodai ir bendruomenių sodai.

LR Sveikatos apsaugos ministerija, siekdama užtikrinti sveikatai palankią mitybą ugdymo įstaigose ir sumažinti iššvaistomo maisto kiekį, pateikė švediško stalo principo diegimo ir maisto švaistymo mažinimo priemonių įgyvendinimo rekomendacijas⁶. Toks būdas organizuoti maitinimą vaikų kolektyvuose yra efektyvus ir dėl to, kad ugdoma maitinimosi kultūra, savarankiškumas bei geriau patenkinami asmeniniai vaikų skonio poreikiai. Vaikų maitinimas savitarnos principu gali būti visiškai,

⁴ L. Giusti. *A review of waste management practices and their impact on human health*. Waste management 29 (2009) 2227-2239.

⁵ <https://apps.who.int/iris/handle/10665/354695>

⁶ <https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/visuomenes-sveikatos-prieziura/mityba-ir-fizinis-aktyvumas-2/vaiku/svedisko>

kuomet galima pasirinkti visus nurodytus patiekalus ir jų kiekius, arba dalinis, kuomet vaikai gali patys įsidėti garnyrą ar įsipilti sriubos.

Vadovaujantis Maisto švaistymo problematikos Lietuvoje apžvalga viena pirmųjų Lietuvoje švediško stalo sistemą mokyklose pradėjo diegti Kauno rajono savivaldybė. 2017 metais įgyvendintas pilotinis švediško stalo projektas 6 skirtingo tipo mokyklose Kauno rajone. 2022 m. rugsėjo mėnesį buvo vykdoma apklausa švediško stalo principą taikančiose mokyklose Kauno rajone, kurioje buvo klausama apie maisto atliekų kiekį. Mokyklose, kuriose taikomas švediško stalo maitinimo principas maisto atliekų sumažėjo nuo 50 iki 80 proc. ir vidutiniškai nuo pagaminamo maisto atliekomis virsta tik 5-9 proc. maisto. O štai mokyklos, kuriose taikoma įprasta maitinimo tvarka, nurodė, kad vidutiniškai nuo pagaminamo maisto susidaro 12-20 proc. atliekų. Todėl galime teigti, kad švediško stalo sistemos diegimas mokyklose mažina maisto atliekų susidarymą bei pačio maisto švaistymą.

Atsižvelgiant į tai, kad *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte* numatyti atliekų tvarkymo ir prevencijos tikslai ir uždaviniai, susiję su visuomenės sąmoningumo ugdymu, šiuokšlinimo bei maisto švaistymo mažinimu ir plečiama atskirai surenkamų atliekų, kurios tinkamos perdirbimui, naudojimui ar pakartotiniam naudojimui, sistema, tokiu būdu mažinant regioniniame sąvartyne šalinamų atliekų kiekius, daroma išvada, kad šie atliekų tvarkymo sprendiniai darys teigiamą poveikį visuomenės sveikatai. Be to, atliekų tvarkymo sistemos tobulinimas visuomet siejamas su aukštesnių higienos reikalavimų užtikrinimu, mažesne aplinkos tarša ir mažesniu neigiamu poveikiu visuomenės sveikatai ir gerovei.

Naujai planuojami atliekų tvarkymo įrenginiai reikšmino neigiamo poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai taip pat neturės. Regioninis maisto atliekų apdorojimo įrenginys, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės bus įrengti esamo regioninio sąvartyno teritorijoje, tai planuojamo įrenginio veikla neturės įtakos visuomenės sveikatai. Šių įrenginių įrengimui jau buvo parenti atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo dokumentai ir Aplinkos apsaugos agentūra buvo 2020-08-21 raštu Nr. (30.1)-A4E-7339 priėmė išvadą, kad poveikio aplinkai vertinimo atlikti nereikia (žr. **5 priedą**).

7.10 PASEKMIŲ APLINKOS OBJEKTAMS TARPUSAVIO SĄVEIKA

Pasekmių aplinkos objektams tarpusavio sąveika gali turėti sinergetinį efektą dėl, pvz., maisto ekonomijos, bendrai naudojamos teritorijos ar pastatų atliekų tvarkymo įrenginiams. Regioniniai maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo įrenginiai, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės bei stoginė bus statomi esamo Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje, adresu Dvarininkų k., Panevėžio r. Toje pačioje teritorijoje jau veikia regioninis nepavojingųjų atliekų sąvartynas, MBA įrenginiai, didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė, ŽAKA, statybinių atliekų bei stiklo aikštelės. Tokiu būdu nereikės ieškoti naujų teritorijų, bus naudojamosi esama infrastruktūra (keliais, inžineriniais tinklais). Taip pat šie įrenginiai papildys vienas kitą, nes regioniniuose maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo įrenginiuose paruoštos atliekos bus anaerobiniu būdu tvarkomos esamuose biologinio apdorojimo įrenginiuose, išgaunant biodujas. Apdorojant kapinių atliekas, atskirtos žaliosios atliekos bus toliau tvarkomos esamoje ŽAKA. Tiek kapinių, tiek tekstilės atliekų tvarkymo metu atskirta degioji frakcija bus tvarkoma toliau su šioje teritorijoje, kituose atliekų tvarkymo įrenginiuose, susidarančiomis degiosiomis atliekomis, o atskirtos tik šalinimui tinkančios atliekos, bus perduodama į toje pačioje teritorijoje esantį sąvartyną ir pan. Šių įrenginių statyba vienoje vietoje taip pat prisidės ir prie atliekų transportavimo išlaidų mažinimo.

8 PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Priemonės komunalinių atliekų tvarkymo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti galima suskirstyti į dvi kategorijas:

1. Priemonės, susijusios su atliekų tvarkymo įrenginių planavimu, projektavimu, statyba, eksploatavimu;
2. Priemonės, susijusios su komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimu.

Komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių planavimas, projektavimas, statyba, eksploatavimas reglamentuojamas teisės aktu, o galimas šių įrenginių poveikis aplinkai vertinamas keturiais etapais:

- ankstyvojo planavimo stadijoje teritorijų planavimo metu;
- poveikio aplinkai vertinimo ir techninio projektavimo metu;
- statybos metu;
- atliekų tvarkymo įrenginių eksploatavimo metu.

Teisės aktų nustatytų reikalavimų įgyvendinimą (įskaitant ir TIPK leidime ar atliekų naudojimo ir šalinimo techniniame reglamente nustatytų eksploatavimo sąlygų laikymąsi) kontroliuoja atitinkamos kontroliuojančios institucijos.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas – pagrindinis instrumentas Biržų rajono savivaldybei išvengti, sumažinti ar kompensuoti neigiamas komunalinių atliekų tvarkymo pasekmes aplinkai organizacinėmis priemonėmis. Šiomis priemonėmis siekiama užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistema būtų organizuojama tokiu būdu, kad atliekos būtų tvarkomos vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija. Pagrindinis dėmesys šiuo planavimo laikotarpiu skiriamas atliekų prevencijai, pakartotiniam naudojimui, visuomenės švietimui, atskiram atliekų (antinių žaliavų, tekstilės atliekų, maisto ir virtuvės atliekų, statybinių atliekų, buityje susidarantių pavojingųjų atliekų), surinkimui bei perdurbimui ir komunalinių atliekų kiekio, patenkančio į sąvartyną, mažinimui.

Biržų rajono savivaldybė *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekte* numatytas priemones įgyvendins šiomis organizacinėmis/teisinėmis priemonėmis:

- rengdama savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles atliekų turėtojams;
- nustatydama reikalavimus atliekų tvarkytojams sutartyse dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo.

9 PLANO ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS IR JŲ VERTINIMAS

9.1 PLANE NUMATOMOS PRIEMONĖS IR NAUJA INFRASTRUKTŪRA

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo priemonės pateiktos šio plano 4 skyriuje. Priemonių plane numatytos priemonės komunalinių atliekų tvarkymo uždaviniams spręsti, atsakingi vykdytojai, atlikimo terminai, prognozuojamas investicijų poreikis ir finansavimo šaltiniai. Plane daugiausiai numatytos organizacinės, ekonominės, visuomenės švietimo ir informavimo priemonės, skatinančios komunalinių atliekų prevenciją bei paruošimą pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui, ypač didelis dėmesys skiriamas rūšiuojamojo surinkimo plėtrai ir jo skatinimui.

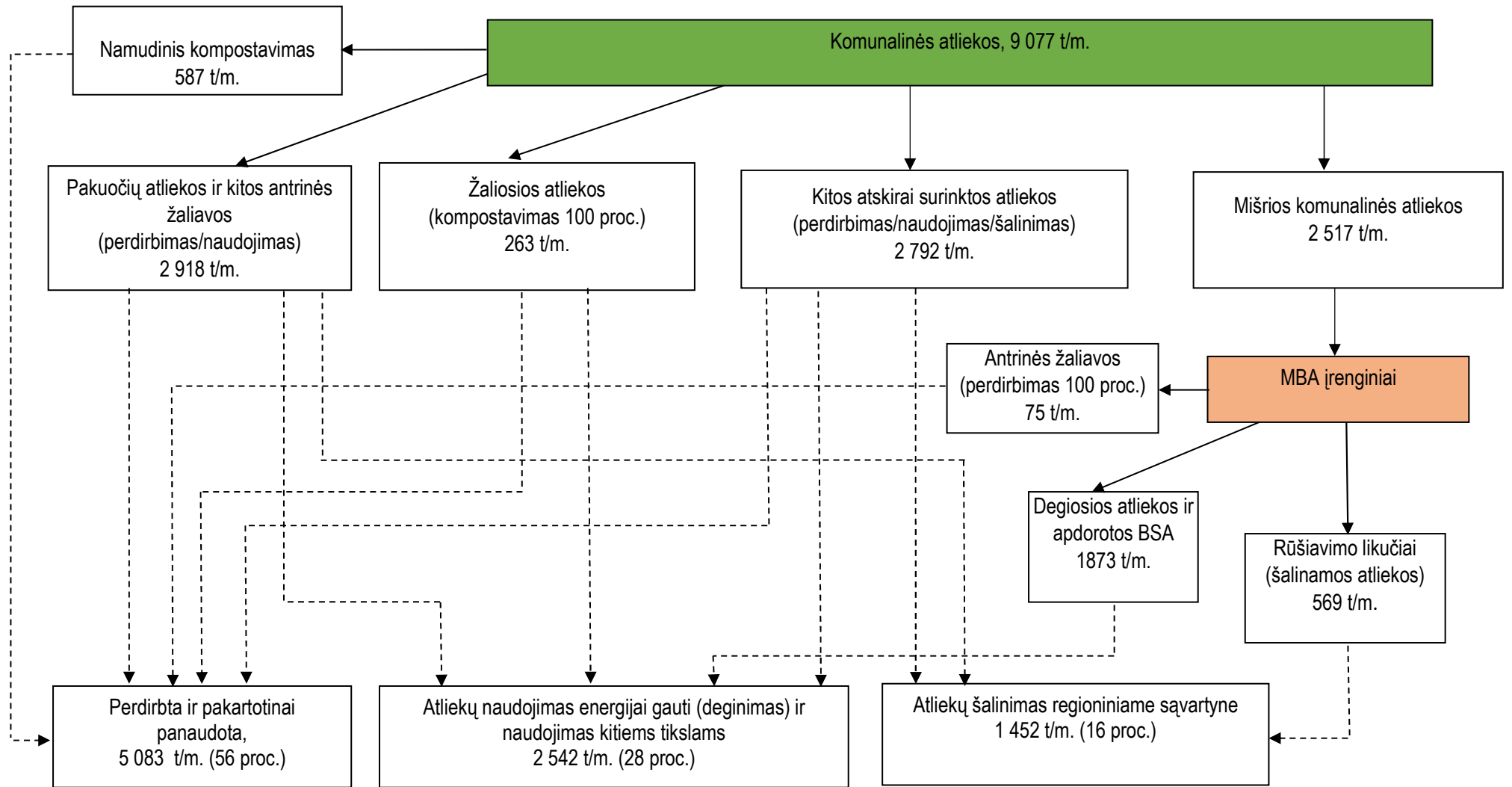
2021–2027 metų vykdymo laikotarpiu Biržų rajono savivaldybėje bei pačiame Panevėžio regione bus baigta kurti ir pradėta eksploatuoti jau suplanuota regioninė komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra – regioniniai maisto atliekų apdorojimo įrenginiai, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės, planuojama atnaujinti kompostavimo įrangą centrinėje ŽAKA Dvarininkų k., Panevėžio r., gerinti komposto kokybę. Taip pat Biržų rajono teritorijoje susidariusioms atliekomis tvarkyti bus ir toliau eksploatuojamos 2 DGASA, 2 ŽAKA (viena iš jų centrinė ŽAKA Dvarininkų k., Panevėžio r.), Biržų r. atliekų perkrovimo stotis, kurią planuojama modernizuoti, Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartynas, Panevėžio regiono mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys, Didelių gabaritų atliekų apdorojimo aikštelė, statybinių atliekų aikštelė ir stiklo aikštelė, vykdoma uždarytų sąvartynų priežiūra. Komunalinių atliekų tvarkymo srutai, sukūrus reikiamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Biržų rajone, pavaizduoti **Pav. 1**.

9.2 NAGRINĖTOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ALTERNATYVOS

Rengiant *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projektą, nagrinėjamos alternatyvos, atsižvelgiant į Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane pateiktas užduotis bei šio plano SPAV ataskaitoje vertintas alternatyvas.

Rengiant Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektą nagrinėjamos 2 komunalinių atliekų tvarkymo alternatyvos („nulinė“ ir siūloma atliekų tvarkymo alternatyva).

„**Nulinė**“ alternatyva – galioja Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 patvirtinto *Biržų rajono savivaldybės 2015–2020 m. atliekų tvarkymo plano* sprendiniai ir komunalinių atliekų tvarkymo būdai išlieka panašūs kaip esamos situacijos, t. y. didžioji dalis komunalinių atliekų perdirbama ir pakartotinai panaudojama (56 proc.), o sąvartyne šalinama apie 16 proc. atliekų.

Pav. 10. Nagrinėtos „nulinės“ alternatyvos preliminarus atliekų srautai

Siūloma alternatyva – didelis dėmesys skiriamas atliekų prevencijai, maisto švaistymo ir šiukšlinimo mažinimui, pakartotiniam naudojimui, biologinių atliekų namudiniam kompostavimui, maisto atliekų, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, tekstilės bei kitų perdirbimui tinkamų komunalinių atliekų rūšiuojamajam surinkimui, vystoma rūšiuojamojo surinkimo sistema (konteineriais), apdorojamos atskirai surinktos biologinės atliekos (maisto atliekos ir žaliosios atliekos), išgaunant biodujas ir pagaminant kokybišką kompostą, likusių atliekų mechaninis ir biologinis apdorojimas, išskiriant daugiau perdirbimui tinkamų antrinių žaliavų, didelio gabarito ir statybinių atliekų apdorojimas, tik perdirbimui netinkamų ir energetinę vertę turinčių atliekų deginimas, komunalinių atliekų šalinimas sumažinamas iki nustatytų reikalavimų (6 proc. 2027 m.).

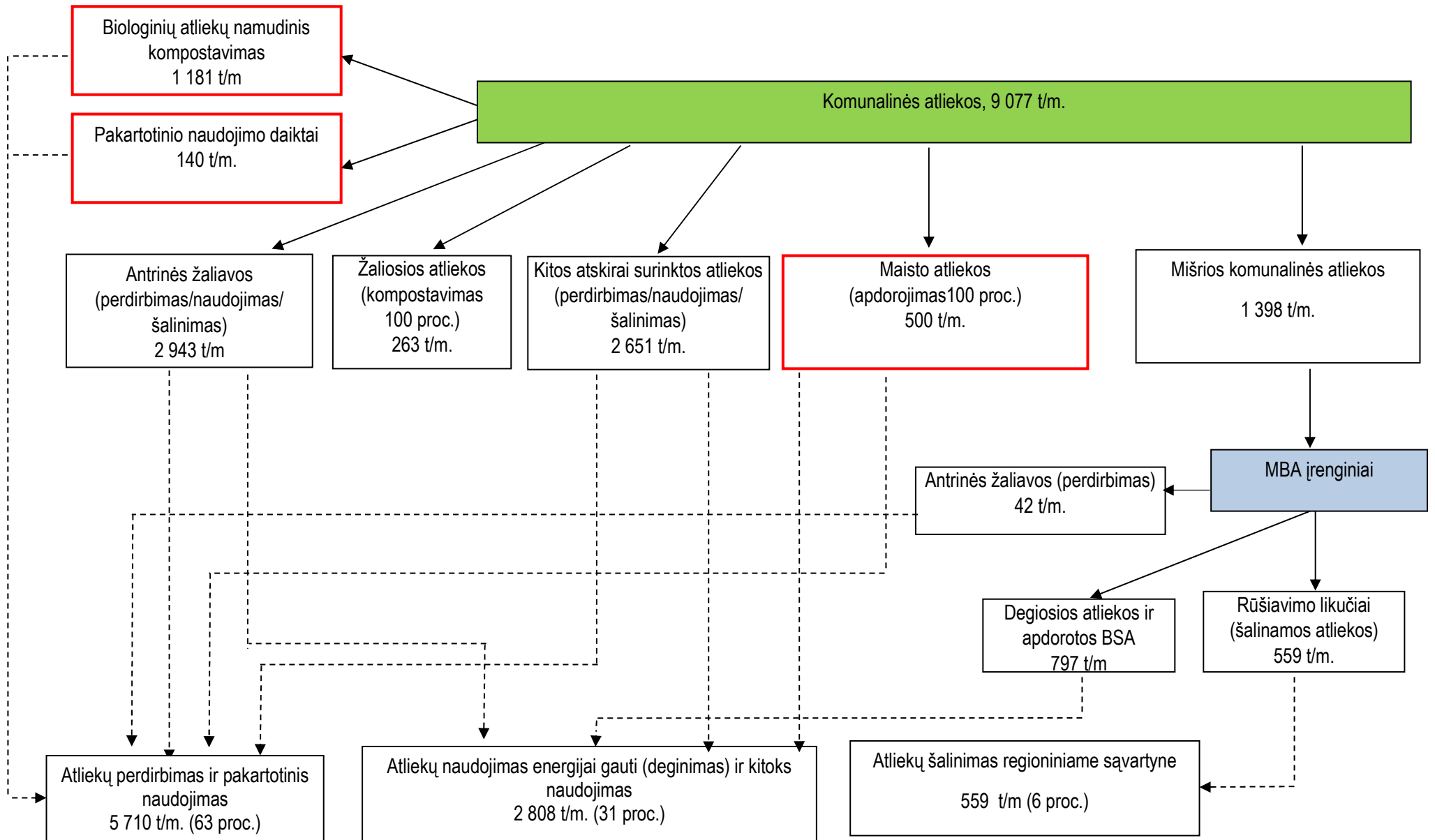
Nuo 2024 m. planuojamas maisto atliekų atskiras surinkimas arba kompostavimas namų sąlygomis visose gyvenvietėse, kuriose gyventojų >2000. Maisto atliekos iš individualių valdų bus renkamos kartu su žaliosiomis atliekomis. Surinktų maisto atliekų apdorojimui projektuojami regioniniai maisto atliekų apdorojimo įrenginiai (kurių pajėgumas ne mažesnis kaip 4 000 t/metus atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų). Šiais regioniniais maisto atliekų apdorojimo įrenginiais planuoja naudotis ir Biržų rajono savivaldybė. Po pirminio rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos nukreipiamos į esamus MBA įrenginius, kurių mechaninio apdorojimo (MA) pajėgumas – 90 470 t/metus, biologinio apdorojimo (BA) – 35 000 t/m. Planavimo laikotarpiu, atsižvelgiant į ES paramą, planuojama esamų MBA įrenginių modernizacija, pritaikant BA įrenginiuose apdoroti ir atskirai surinktas maisto atliekas, o MA įrenginių atnaujinimas planuojamas su tikslu išskirti didesnius kiekius antrinių žaliavų, kai regione bus įdiegtas rūšiuojamasis maisto atliekų surinkimas. Pagal VAPTP nustatytą DGASA tinklo išplėtimo užduotį (kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų) šiuo metu Biržų rajono savivaldybėje įrengtas DGASA tinklas yra pakankamas, todėl Biržų rajono savivaldybėje įrengti nereikia. Taip pat bus sudarytos patogesnės sąlygos atliekų turėtojams geriau rūšiuoti tekstilės, statybines, buityje susidarancias pavojingasias atliekas, bus įrengta regioninė Atliekų laikymo/apdorojimo aikštelė. Planuojama modernizuoti Biržų atliekų perkrovimo stotį.

Taip pat pažymime, kad siūlomoje alternatyvoje prioritetas teikiamas atliekų namudiniam kompostavimui ir rūšiuojamajam surinkimui, nerūšiuotų atliekų kiekių mažinimui ir biologinių atliekų (žaliųjų atliekų bei nuo 2024 m. maisto ir virtuvės atliekų) perdirbimui, o tik perdirbimui netinkančios degiosios atliekos bus vežamos deginimui į atliekų deginimo įmonę.

Nauji regioniniai atliekų tvarkymo įrenginiai planuojami šalia esamų atliekų tvarkymo įrenginių Dvarininkų k., Panevėžio r.: maisto atliekų apdorojimo įrenginys planuojamas esamo Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) šalia esamų BA įrenginių, toje pačioje teritorijoje planuojamos kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės bei pačių MBA įrenginių modernizacija, todėl vietos alternatyvos nenagrinėjamos. Taip pat degintinų atliekų laikinam laikymui planuojama įrengti stoginę Dvarininkų k., Panevėžio r.

Remonto dirbtuvės atliekų/daiktų paruošimui pakartotiniam naudojimui planuojamos taip pat Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.).

Pav. 11. Nagrinėtos alternatyvos preliminarūs atliekų srautai

Vadovaujantis **Pav. 10** ir **Pav. 11** pateikta informacija galime teigti, kad nulinės alternatyvos atveju nebūtų įgyvendintos VAPTP nustatytos užduotys dėl atskiro maisto ir virtuvės atliekų surinkimo, atskiro tekstilės atliekų surinkimo, atliekų pakartotinio naudojimo bei neįgyvendinti nustatyti atliekų šalinimo sąvartyne kriterijai. Įgyvendinus I alternatyvą bus įvykdytos visos VAPTP savivaldybėms nustatytos užduotys.

9.3 KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ALTERNATYVŲ ĮVERTINIMO METODIKA

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 26 punkte nustatyta, kad „kai rengiami skirtingo planavimo lygmens planai ir programos, jų rengimo organizatoriai, siekdami išvengti dvejojimo vertinimo, **gali rengiamai ataskaitai tiesiogiai naudoti anksčiau atlikto aukštesnio planavimo lygmens planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo rezultatus**“. Toks pat reikalavimas nustatytas ir *Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimuose*, t.y. kai planas ar jo dalis yra aukštesnio lygmens plano dalis, vengiant pakartotinio vertinimo, informacija, surinkta atliekant aukštesnio lygmens plano strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, gali būti naudojama rengiant žemesnio lygmens plano ar jo dalies strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Kadangi atnaujinamas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projektas rengiamas pagal *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano* ir *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* sprendinius, todėl rengiamo plano SPAV gali būti panaudota informacija, surinkta atliekant *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano* bei *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* SPAV.

Rengiant *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą*, t.y., aukštesnio planavimo lygio planą, buvo atliktas SPAV, todėl *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto* SPAV ataskaitoje naudojami šio vertinimo rezultatai. *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano* SPAV vertinimas buvo atliekamas pagal su aplinkos apsauga susijusius darnaus vystymosi prioritetus ir aplinkos apsaugos tikslus bei su jais susijusias nustatytas reikšmingas pasekmes aplinkai, naudojant **pasekmių lenteles**. Šis metodas pagrįstas numatomų strateginių veiksmų ar sprendinių išskaidymu į sudedamąsias dalis ir kiekvienos dalies įvertinimu aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektais. **Lentelė 13** pateiktas apibendrintas nagrinėtų *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* alternatyvų palyginimas pagal pasekmes aplinkai, vadovaujantis *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano* SPAV ataskaitos pasekmių lentelėse pateiktais motyvais.

Lentelė 13. SPAV alternatyvų palyginimas pagal pasekmes aplinkai

Aplinkos komponentai	Svarstyto plano alternatyvos		Motyvai, pastabos
	„Nulinė“ alternatyva	I alternatyva	
Atliekų susidarymas	0	+	I alternatyvoje numatytas atliekų prevencijos priemonių įgyvendinimas sumažins susidarancių atliekų kiekį, pirminių žaliavų poreikį, prailgins gaminių gyvavimo ciklą ir skatins susidariusių atliekų perdirbimą. Gaminių ir produktų pakartotinio naudojimo skatinimas mažins susidarancių atliekų kiekį, todėl netiesiogiai mažins jų šalinimą sąvartnyuose ar deginimą. Plėtojant atskirą atliekų surinkimą bus didinami atliekų perdirbimo ir pakartotinio naudojimo pajėgumai. Tokiu būdu mažės į sąvartynus ir atliekų deginimo įrenginius patenkantys atliekų srautai, mažės žaliavų ir kitų išteklių sąnaudos tokiems produktams pagaminti. Vystant atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų perdirbimą bus pagaminamas aukštos kokybės kompostas.
Aplinkos oras	-	0/+	Komunalinių atliekų sąvartyne pašalintose atliekose greitai susidaro anaerobinės sąlygos (nelieka deguonies) ir prasideda pašalintų organinių medžiagų irimas. Vykstant šiam procesui, susidaro sąvartyno dujos, kuriose paprastai esama apie 55% metano, 45% anglies dvideginio ir per šimtą kitų dujinių junginių (pvz. sieros vandenilis (H ₂ S), anglies disulfidas (CS ₂), merkaptanai, chloruoti angliavandeniliai, odorantai, silikato komponentai ir kt.). Net ir įrengus sąvartyno dujų surinkimo ir panaudojimo įrenginius, neįmanoma išvengti sąvartynų neigiamo poveikio aplinkos orui. Pradėjus atskirai surinkti maisto ir virtuvės atliekas ir iš jų gaminant kompostą, taip pat atskirai surenkant tekstilės atliekas, dar mažiau biologiškai skaidžių atliekų bus šalinama sąvartyne. Pakartotinio produktų naudojimo ir remonto skatinimo priemonės sumažins susidarancį atliekų kiekį. Tam tikri produktai, jų neremontuojant ar nenaudojant pakartotinai, gali būti anksčiau laiko šalinami kaip atliekos, įskaitant deginimą atliekų deginimo įrenginiuose ar net buityje (pvz., baldų, tekstilės atliekos). Sumažėjęs tokių atliekų kiekis prevenciniu būdu gali mažinti į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekį atliekų deginimo ir namų ūkių sektoriuose. Mažinant maisto švaistymą bus mažinama oro tarša, kuri susidarytų didesnio kiekio maisto gamybos bei transportavimo metu. Atskirai surenkant didesnius išrūšiuotų atliekų ir juos perdirbat bus mažinamas pirminių žaliavų naudojimas, o tuo pačiu ir tarša, kuri susidaro dėl pirminės žaliavos išgavimo. Tačiau padidės autotransporto, surenkančio atliekas srautai, o tai turės įtakos iš autotransporto išmetamų teršalų kiekio padidėjimui.
Triukšmas	-/0	-/0	Atliekų tvarkymo įrenginiuose galima lokali triukšmo tarša, kurią gali sukelti tiek stacionarūs įrenginiai, tiek mobilios transporto priemonės. Tačiau kaip rodo praktika, triukšmo lygis už komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių sklypų ribos paprastai neviršija leistinų triukšmo normų.
Paviršinis ir požeminis vanduo	0	0	Didžiausias atliekų tvarkymo poveikis vandenims susijęs su sąvartyno filtrato surinkimu ir tvarkymu. Tiek „nulinės“ alternatyvos atveju, tiek I alternatyvos atveju numatyta eksploatuoti modernų regioninį sąvartyną su hermetišku sąvartyno dugnu, drenažine filtrato surinkimo sistema bei filtrato valymu. Siūlomos alternatyvos atveju numatytas sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų kiekio sumažinimas iki 6 proc., todėl šie pakeitimai turės įtakos mažesniai

Aplinkos komponentai	Svarstytos plano alternatyvos		Motyvai, pastabos
	„Nulinė“ alternatyva	I alternatyva	
			sąvartyno filtrato kiekio susidarymui.
Dirvožemis	+	+	Iš atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų bus pagaminamas kokybiškas kompostas. Taip pat ir toliau planuojama plėsti žaliųjų atliekų kompostavimo pajėgumus. Kompostuojant žaliašias atliekas (žolę, lapus, nugenėtas šakas) gaunamas aukštos kokybės kompostas - dirvos trąša, kuri naudojama dirvai tręšti, jos kokybei gerinti. Mažinant šiukšlinimą taip pat bus prisidedama prie dirvožemio išsaugojimo, nes mažėjant šiukšlinimui, mažės pavojingų cheminių medžiagų patekimo į dirvožemį tikimybė.
Klimato veiksniai	+	0/+	Atliekų tvarkymo sektoriaus pagrindinis globalinį klimato atšilimą įtakojantis veiksnys yra sąvartynuose šalinant biologiškai skaidžias atliekas anaerobinėmis sąlygomis išsiskiriančios metano dujos. Jau šiuo metu yra ribojamas į sąvartyną šalinamų biologiškai skaidžių atliekų kiekis. Planuojamas atskiras maisto ir virtuvės atliekų surinkimas ir perdirbimas, atliekų prevencija, pakartotinis naudojimas bei didesnis atskirai surinktų atliekų perdirbimas mažins sąvartyne šalinamų atliekų kiekį ir prisidės prie mažesnio ŠESD kiekio išsiskyrimo sąvartyne. Tačiau tokios priemonės kaip antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklo plėtra gali turėti tiek teigiamų (rūšiavimo skatinimas), tiek neigiamų (padidėjęs ŠESD kiekis iš surenkamojo transporto) mažo reikšmingumo pasekmių.
Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos išteklių	+	+	Atliekų perdirbimo ar panaudojimo metu išsaugomi išteklių pakeičia gamtinius išteklius, kurie turėtų būti išgaunami. Abiejų alternatyvų atveju numatytas atliekų perdirbimas ir atliekų energetinio potencialo panaudojimas (energijos gamyba).
Biologinė įvairovė (įsk. pasekmes gyvūnijai ir augalijai)	0	0	Atliekų tvarkymas tiesioginio neigiamo poveikio natūralioms buveinėms ir biologinei įvairovei (įsk. pasekmes gyvūnijai ir augalijai) nekelia, nes saugomose, jautriose aplinkai teritorijose atliekų tvarkymo įrenginių statyba neleista.
Kraštovaizdis	0	0/+	I alternatyvoje numatyto priemonės tokios kaip, atliekų prevencija, šiukšlinimo mažinimas turės tiesioginį teigiamą poveikį kraštovaizdžiui, nes bus siekiama mažinti pačių atliekų susidarymą. O šiukšlėmis užterštų vietovių sutvarkymas tiesiogiai gerins kraštovaizdžio būklę bei šias vietovės padarys patrauklias visuomenės lankymui. Plečiant atskirą atliekų surinkimą bus mažinamas sąvartyne šalinamų atliekų kiekis. Tokiu būdu bus galima ilgiau eksploatuoti esamą sąvartyną, neužimat naujų teritorijų, kurios neigiamai įtakotų kraštovaizdį. Atliekų tvarkymo įrenginiai (regioninis maisto atliekų apdorojimo įrenginys, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės) bus įrengiama esamo sąvartyno teritorijoje, todėl jos jokios įtakos kraštovaizdžiui nedarys.
Kultūros paveldas	0	0	Atliekų tvarkymas tiesioginio neigiamo poveikio kultūros paveldui nesukelia, nes saugomose, jautriose kultūros paveldui teritorijose atliekų tvarkymo įrenginių statyba neleista, o atskirais atvejais poveikis turi būti įvertintas ar poveikio mažinimo priemonės numatomos PAV dokumentuose, kurie derinami su kultūros paveldo apsaugos

Aplinkos komponentai	Svarstytos plano alternatyvos		Motyvai, pastabos
	„Nulinė“ alternatyva	I alternatyva	
			institucijomis.
Materialiniai antropogeniniai ištekliai	0	0	Poveikis antropogeniniams ištekliams – žemės sklypų naudojimo suvaržymas dėl atliekų tvarkymo įrenginių sanitarinių apsaugos zonų (SAZ) nustatymo priklauso nuo konkrečios atliekų tvarkymo įrenginio vietos parinkimo. Regioniniam sąvartynui reglamentuoja 500 m SAZ. Pažymime, kad šiuo metu regioninio sąvartyno teritorijoje esantiems atliekų tvarkymo įrenginiams atliekamos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūros, siekiant nusistatyti SAZ dydį, atsižvelgiant į keliamą taršą. PVSV ataskaitoje bus vertinamas ir planuojamų naujų atliekų tvarkymo įrenginių poveikis visuomenės sveikatai.
Visuomenės sveikata	-	+	Didžiausią neigiamą poveikį visuomenės sveikatai ir gerovei gali daryti atliekų šalinimas sąvartynuose. Abiejų alternatyvų atveju moderniam sąvartyne numatyta šalinti vis mažesnius atliekų kiekius, todėl poveikis visuomenės sveikatai turėtų būti teigiamas. Be to, atliekų tvarkymo sistemos tobulinimas visuomet siejamas su aukštesnių higienos reikalavimų užtikrinimu, mažesne aplinkos tarša ir mažesniu neigiamu poveikiu visuomenės sveikatai ir gerovei.

+
-
0

tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės.
tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės.
nenumatoma nei teigiamų, nei neigiamų reikšmingų pasekmių.

10 SUNKUMAI, SU KURIAIS SUSIDURTA ATLIEKANT SPAV

Pagrindinis sunkumas, su kuriuo buvo susidurta atliekant vertinimą, susijęs su susistemintos informacijos apie atliekų tvarkymo sektoriaus poveikį atskiriems aplinkos komponentams ir visuomenės sveikatai nebuvimu. Lietuvoje nėra sukurtos informacinės bazės, kurioje būtų kaupiama informacija, pvz., apie atliekų tvarkymo įrenginių veiklos sąlygojamą taršą orui, vandenims, dirvožemiui ir daromą neigiamą poveikį visuomenės sveikatai.

11 PLANO ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONĖS

Pagrindiniai su atliekų tvarkymu susiję aplinkos apsaugos politikos tikslai:

- efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas;
- pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas;
- pavojaus visuomenės sveikatai mažinimas;
- geresnė gamtos apsauga;
- geresnis visuomenės informavimas ir aktyvumo skatinimas.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas numato priemones, kurios leistų siekti šių tikslų, mažinant neigiamą atliekų tvarkymo poveikį aplinkai. Plano įgyvendinimą vertins Biržų rajono savivaldybė ir Panevėžio RATC periodiškai po kiekvienų kalendorinių metų pagal tokius kriterijus:

1. kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo priemonės, kurios pateiktos Plano Lentelė 37.
2. kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano* komunalinių atliekų tvarkymo užduotys (užpildoma **Lentelė 14**):

Lentelė 14. Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir jų siekiamų reikšmių sąrašas

VATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027
Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys							
260.1-260.2	Planuojamas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	Siektina reikšmė	60%	62%	63%	65%	63%
		Faktinė reikšmė	...	...	...	...	...
260.3	Planuojamas šalinti Biržų rajono	Siektina	13%	11%	10%	8%	6%

VAPTP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027
	<i>savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)</i>	<i>reikšmė</i>					
		<i>Faktinė reikšmė</i>	...	...	...	...	...
Rūšiuojamojo surinkimo kiekybinės užduotys savivaldybėms/regionui							
261.1	<i>Planuojamas susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)</i>	<i>Siektina reikšmė</i>	60%	65%	70%	75%	80%
		<i>Faktinė reikšmė</i>	...	...	...	...	...
261.2	Namų ūkių aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo priemonėmis bei kompostavimo susidarymo vietoje priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, tame tarpe:						
	Žaliųjų atliekų kompostavimo dėžės, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>		...	...	...	...
	Maisto atliekų kompostavimo dėžės, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>		...	...	...	...
	Žaliųjų atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>		...	...	...	...
	Maisto atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>		...	...	...	...
261.5	Gyventojų aprūpinimas surinkimo priemonėmis butyje susidarančioms tekstilės atliekomis surinkti, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>			...	...	...
261.7.5	Iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų	<i>Siektina reikšmė</i>	2	2	2	2	2
		<i>Faktinė reikšmė</i>					...
263.3.	plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą;	<i>Siektina reikšmė</i>	2	2	2	2	2
		<i>Faktinė reikšmė</i>					...

Nustačius, kad Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo priemonės, numatytos Plano Lentelė 37, nėra laiku įgyvendintos arba nėra vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano atliekų tvarkymo užduotys, Biržų rajono savivaldybė ir Panevėžio RATC turi išnagrinėti priežastis ir, esant poreikiui, inicijuoti Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano pakeitimus, numatant papildomas komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo priemones arba pakeičiant jau numatytų priemonių įgyvendinimo terminus.

Atskirų atliekų tvarkymo įrenginių poveikis aplinkai stebimas vykdant ūkio subjektų monitoringą pagal šių teisės aktų reikalavimus:

- Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo;
- Ūkio subjektų aplinkos monitoringo vykdymo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 230 su visais pakeitimais;
- Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. D1-546 su visais pakeitimais;
- Metodinių reikalavimų monitoringo programos požeminio vandens monitoringo dalies rengimui, patvirtintus Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2011 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. 1-156 su visais pakeitimais;
- Atliekų deginimo aplinkosauginių reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 699 su visais pakeitimais;
- Atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. 444 su visais pakeitimais;
- Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57 su visais pakeitimais.

Ūkio subjektų aplinkos monitoringas turi būti vykdomas pagal AAA suderintą ūkio subjektų aplinkos monitoringo programą. Požeminio vandens monitoringas turi būti vykdomas pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtą ir patvirtintą ūkio subjekto požeminio vandens monitoringo programą. Ūkio subjektas atsako už taršos šaltinių ir jų aplinkos (poveikio aplinkai) monitoringo įgyvendinimą, duomenų patikimumą bei monitoringo duomenų pateikimą teisės aktų nustatyta tvarka. Ūkio subjektų aplinkos monitoringo vykdymo atveju nustačius išmetamų teršalų ribinių verčių viršijimą arba gamtinės aplinkos komponentų kokybės pablogėjimą, ūkio subjektas turi imtis visų priemonių sumažinti taršą iki leidžiamų normatyvų.

12 ATASKAITOJE PATEIKTOS INFORMACIJOS NETECHNINĖ SANTRAUKA

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas pradėtas rengti 2022 m. birželio mėn. vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo VI skirsnio 28 straipsniu ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintais Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimais.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas atnaujina Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 patvirtintą *Biržų rajono savivaldybės 2015–2020 m. atliekų tvarkymo planą*, numatant priemones, užtikrinančias *2021–2030 metų nacionalinio pažangos plane, Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane (VAPTP) bei Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane* nustatytų užduočių įgyvendinimą.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto rengimo organizatorius yra Biržų rajono savivaldybės administracija ir Panevėžio RATC. Pagal su Panevėžio RATC ir visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis pasirašytą sutartį, *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto* rengimo SPAV konsultantas yra UAB „Ekokonsultacijos“. SPAV procese subjektų teisėmis dalyvauja Biržų rajono savivaldybės administracija, Panevėžio rajono savivaldybės administracija, Kupiškio rajono savivaldybės administracija, Pasvalio rajono savivaldybės administracija, Rokiškio rajono savivaldybės administracija, Aplinkos apsaugos agentūra, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Panevėžio departamentas, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Panevėžio-Utenos teritorinis skyrius; Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

SPAV ataskaita parengta pagal *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projektą ir SPAV apimties nustatymo dokumentą. Ataskaitoje aprašomos ir įvertinamos plano įgyvendinimo galimos reikšmingos pasekmės aplinkai, išsamiai nagrinėjami vertinimo apimties nustatymo dokumente numatyti klausimai.

Ataskaitos 2 skyriuje pateikiamas trumpas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto* aprašymas. Pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo Biržų rajono savivaldybėje tikslas – užtikrinti, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkos apsaugos, techninius–ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus. Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu, komunalinių atliekų tvarkymo principais ir siekiant įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotis iki 2027 m., nustatomi šie Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2027 m.:

- 1 tikslas. Bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti jų sąmoningumą ir atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (keisti požiūrį, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti).
- 2 tikslas. Mažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ir šiukšlinimą.
- 3 tikslas. Didinti komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir mažinti mišrių komunalinių (nerūšiuotų) atliekų kiekius.
- 4 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą.

Šiame skyriuje taip pat pateikiamos plano sąsajos su kitais Lietuvos Respublikos planais ir programomis, pvz., *Valstybiniu atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planu*, *Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginiu plėtros planu*, *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planu*.

Ataskaitos 3 skyriuje yra pateikiamos bendros Biržų rajono savivaldybės aplinkos charakteristikos ir jų sąsaja su komunalinių atliekų tvarkymu, vertinama kokia bus aplinkos būklė, jeigu *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas* nebus įgyvendintas. Kadangi 2021 m. iki 18 proc. komunalinių atliekų buvo šalinta sąvartyne bei iki 26,9 proc. atliekų buvo naudojama energijos gamybai (deginama), todėl galime teigti, kad yra prarandami medžiaginiai ištekliai.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo priemonės pateiktos šio plano 4 skyriuje. Priemonių plane numatytos priemonės komunalinių atliekų tvarkymo uždaviniams spręsti, atsakingi vykdytojai, atlikimo terminai, prognozuojamas investicijų poreikis ir finansavimo šaltiniai. Plane didelis dėmesys skiriamas atliekų prevencijai, maisto švaistymo ir

šiukšlinimo mažinimui, pakartotiniam naudojimui, biologinių atliekų namudiniam kompostavimui, maisto ir virtuvės atliekų, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, tekstilės bei kitų perdirbimui tinkamų komunalinių atliekų rūšiuojamajam surinkimui, vystoma rūšiuojamojo surinkimo sistema (konteineriais), apdorojamos atskirai surinktos biologinės atliekos (maisto atliekos ir žaliosios atliekos), išgaunant biodujas ir pagaminant kokybišką kompostą, likusių atliekų mechaninis ir biologinis apdorojimas, išskiriant daugiau perdirbimui tinkamų antrinių žaliavų, didelio gabarito ir statybinių atliekų apdorojimas, tik perdirbimui netinkamų ir energetinę vertę turinčių atliekų deginimas, komunalinių atliekų šalinimas sumažinamas iki nustatytų reikalavimų (6 proc. 2027 m.). Pagrindiniai Biržų rajono savivaldybės ir regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros objektai, kurių įgyvendinimas numatytas plane, ir kurie bus pastatyti iki 2027 m. pabaigos – tai regioniniai maisto atliekų apdorojimo įrenginiai, regioninis atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centras, kapinių, tekstilės ir kt. atliekų apdorojimo aikštelės, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštelės ir stoginė, Biržų r. atliekų perkrovimo stoties modernizacija.

Ataskaitos 4 skyriuje pateikiama informacija apie planuojamų įrengti atliekų tvarkymo įrenginių vietas, t. y. teritorija, kuri gali būti reikšmingai paveikta, aplinkos charakteristikos.

Ataskaitos 5 skyriuje trumpai aprašytos su planu susijusios aplinkos apsaugos problemos. Rengiant *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projektą, buvo identifikuotos 5 pagrindinės problemos, kurias būtina spręsti iki 2027 m.: (1) užtikrinti, kad atliekų susidarymo vietoje sutvarkytas biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktas komunalinių atliekų kiekis 2023 m. sudarytų ne mažiau kaip 60 proc., 2024 m. – 65 proc., 2025 m. – 70 proc., 2026 m. – 75 proc., 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio; (2) iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose; (3) iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis butyje susidarantioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis; (4) iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas butyje susidarantią pavojingąsias atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas); (5) iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų.

Ataskaitos 6 skyriuje apibūdinami su plano projektu susiję tarptautiniu, Europos Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.

Ataskaitos 7 skyriuje pateiktas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projekto* (t. y. siūlomos alternatyvos) strateginis pasekmių aplinkai vertinimas pagal poveikio objektus ir pasekmių rūšį. Pagrindinės SPAV išvados:

- Įgyvendinus *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytas priemones ir užduotis (diegiant pakartotinį atliekų naudojimą, intensyvinant maisto atliekų, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų bei kitų perdirbimui tinkamų komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir perdirbimą, plečiant žaliųjų atliekų kompostavimą ir tik perdirbimui ar naudojimui netinkamas atliekas bus šalinamos sąvartyne, t.y. mažinant šalinamų atliekų kiekį sąvartynuose bei didesnę kiekį atliekų perdirbant), komunalinių atliekų tvarkymo pokyčiai lyginant su esama būkle turės teigiamą poveikį aplinkos orui ir klimato kaitai (t.y., atliekų tvarkymo procesai sąlygos mažesnę šiltnamio dujų susidarymą, taupys atsinaujinančius ir neatsinaujinančius išteklius);

- Įgyvendinus atnaujinamo *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytas priemones ir užduotis, komunalinių atliekų tvarkymo pokyčiai lyginant su esama būkle neturės reikšmingo neigiamo poveikio paviršiniams ir požeminiams vandenims;
- Plečiant kompostuojamų žaliųjų atliekų (žolės, lapų, nugenėtų šakų ir pan.) pajėgumus bei pradėjus atskirai surinkti maisto ir virtuvės atliekas bei jas perdirbti, bus gaunamas aukštos kokybės kompostas – dirvos trąša, kuri naudojama dirvai tręšti, jos kokybei gerinti, taigi *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekto įgyvendinimas turės teigiamą poveikį dirvožemio kokybei.
- Kadangi atliekų perdirbimo ar naudojimo metu išsaugomi išteklių pakeičia gamtinius išteklius, kurie turėtų būti išgaunami, todėl siūlomų alternatyvų atveju numatomas teigiamas poveikis neatsinaujantiems ir atsinaujantiems gamtos ištekliams (mažinant iškastinio (neatsinaujančio) kuro vartojimą ir pirminių žaliavų naudojimą).
- *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatyti įrenginiai bus įrengti Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, Biržų atliekų perkrovimo stotis bus atnaujinama esamos atliekų perkrovimo stoties teritorijoje. Todėl šių atliekų tvarkymo įrenginių teritorija į saugomas teritorijas nepatenka ir jose nėra kultūros paveldo objektų. Numatoma komunalinių atliekų pirminio rūšiavimo konteineriais sistemos plėtra bus vykdoma tik pas atliekų turėtojus, t. y. urbanizuotose teritorijose, todėl komunalinių atliekų tvarkymo pokyčiai lyginant su esama būkle neturės reikšmingo neigiamo poveikio biologinei įvairovei, saugomoms teritorijoms ir kultūros paveldui.
- Kraštovaizdiui atliekų tvarkymo įrenginiai daro neigiamą poveikį dėl žemės plotų užėmimo, žemėnaudos pakeitimo, sukelia vizualinę taršą, suvaržo gretimų žemių naudojimą. Įgyvendinus siūlomą alternatyvą, esamo Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno, ploto nereikės didinti, nes plečiant atliekų rūšiuojamąjį surinkimą, o likusias mišrias komunalines atliekas pirmiausiai tvarkant regioniniuose mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose sumažės į sąvartyną patenkančių atliekų kiekis, todėl tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės.
- *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatytiems įrenginiams arba jau yra nustatytas SAZ dydis, arba bus nustatytas, todėl daroma išvada, kad siūlomos alternatyvos atveju neigiamo poveikio materialiniams antropogeniniams ištekliams nebus.
- Didžiausią neigiamą poveikį visuomenės sveikatai ir gerovei gali daryti šiuokšlinimas, didėjantys netvarkomų atliekų kiekiai, atliekų sąvartynai. Kadangi *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* projekte numatyta atliekų prevencija, šiuokšlinimo mažinimas, daiktų pakartotinis naudojimas, didesnis atliekų perdirbimas daroma išvada, kad siūlomos alternatyvos atveju bus daromas teigiamas poveikis visuomenės sveikatai. Be to, atliekų tvarkymo sistemos tobulinimas visuomet siejamas su aukštesnių higienos reikalavimų užtikrinimu, mažesne aplinkos tarša ir mažesniu neigiamu poveikiu visuomenės sveikatai ir gerovei.

Ataskaitos 8 skyriuje aprašytos priemonės *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ir kompensuoti. Šios priemonės susijusios su komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimu ir su galimomis neigiamomis pasekmėmis aplinkai statant ir eksploatuojant atliekų tvarkymo infrastruktūrą.

Ataskaitos 9 skyriuje aprašytos ir įvertintos dvi alternatyvos nulinė bei siūloma alternatyva:

- 1) **„Nulinė“ alternatyva** – galioja Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 patvirtinto *Biržų rajono savivaldybės 2015–2020 m. atliekų tvarkymo plano* sprendiniai ir komunalinių atliekų tvarkymo būdai išlieka panašūs kaip esamos situacijos, t. y. didžioji dalis komunalinių atliekų perdirbama ir pakartotinai panaudojama (56 proc.), o sąvartyne šalinama apie 16 proc. atliekų.
- 2) **Pirma alternatyva – Siūloma alternatyva** – didelis dėmesys skiriamas atliekų prevencijai, maisto švaistymo ir šiukšlinimo mažinimui, pakartotiniam naudojimui, biologinių atliekų namudiniam kompostavimui, maisto atliekų, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, tekstilės bei kitų perdirbimui tinkamų komunalinių atliekų rūšiuojamajam surinkimui, vystoma rūšiuojamojo surinkimo sistema (konteineriais), apdorojamos atskirai surinktos biologinės atliekos (maisto ir virtuvės atliekos ir žaliosios atliekos), išgaunant biodujas ir pagaminant kokybišką kompostą, likusių atliekų mechaninis ir biologinis apdorojimas, išskiriant daugiau perdirbimui tinkamų antrinių žaliavų, didelio gabarito ir statybinių atliekų apdorojimas, tik perdirbimui netinkamų ir energetinę vertę turinčių atliekų deginimas, komunalinių atliekų šalinimas sumažinamas iki nustatytų reikalavimų (6 proc. 2027 m.).

SPAV alternatyvų palyginimas pagal pasekmes aplinkai pateiktas **Lentelė 13.** SPAV ataskaitoje nagrinėtos I alternatyvos atveju, komunalinių atliekų tvarkymo sprendiniai yra priimtini, nes jie ženkliai pagerins aplinkos būklę, lyginant su esama situacija. Numatytos priemonės išplės atskirą atliekų surinkimą ir perdirbimą bei šalinamų komunalinių atliekų kiekį sumažinti iki 6 proc. 2027 m.

Ataskaitos 10 skyriuje trumpai apibūdinti sunkumai, su kuriais susidurta atliekant SPAV. Pagrindinis sunkumas, su kuriuo buvo susidurta atliekant vertinimą, susijęs su susistemintos informacijos apie atliekų tvarkymo sektoriaus poveikį atskiriems aplinkos komponentams ir visuomenės sveikatai nebuvimu.

Ataskaitos 11 skyriuje pateiktos *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) priemonės. Plano įgyvendinimą vertins jame nurodytos institucijos (pagal kompetenciją) periodiškai po kiekvienų kalendorinių metų pagal tokius kriterijus:

- kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo priemonės, kurios pateiktos Plano Lentelė 37.
- kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano* komunalinių atliekų tvarkymo užduotys (užpildoma **Lentelė 14**).

Atskirų atliekų tvarkymo įrenginių poveikis aplinkai bus stebimas vykdant ūkio subjektų aplinkos monitoringą teisės aktų nustatyta tvarka.

Ataskaitos prieduose pateiktas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektas* (1 priedas), SPAV apimties nustatymo dokumento derinimo su subjektais dokumentai (2 priedas), Plano ryšys su kitais strateginiais dokumentais (3 priedas); visuomenės informavimo ir konsultacijų su visuomene dokumentai (4 priedas); Aplinkos apsaugos agentūros 2020-08-21 raštas Nr. (30.1)-A4E-7339 „Atrankos išvada dėl UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“ PŪV – nepavojingų ir pavojingų atliekų tvarkymas Panevėžio regioniniame sąvartyne“ (5 priedas).

13 VISUOMENĖS DALYVAVIMAS

Šiame skyriuje pateikta informacija apie visuomenės dalyvavimą viso SPAV proceso metu.

Informacija apie SPAV proceso pradžią 2023 m. gegužės 17 d. paskelbta UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro internetiniame puslapyje (žr. 4 priedą):

SPAV apimties nustatymo dokumentas buvo parengtas ir 2023 m. gegužės 16 d. išsiųstas derinimui vertinimo subjektams. Gautos SPAV subjektų išvados pateiktos šios SPAV ataskaitos 2 priede.

SPAV ataskaita parengta 2023 m. liepos mėn. Informacija apie supažindinimą su šia SPAV ataskaita paskelbta:

- 2023 m. liepos 21 d. Panevėžio RATC internetiniame puslapyje;
- 2023 m. liepos 21 d. Biržų rajono savivaldybės administracijos internetiniame puslapyje;
- 2023 m. liepos 21 d. Biržų rajono savivaldybės administracijos Biržų miesto seniūnijos, Širvėnos seniūnijos, Nemunėlio Radviliškio seniūnijos, Pabiržės seniūnijos, Pačeriaukštės seniūnijos, Papilio seniūnijos, Parovėjos seniūnijos, Vabalninko seniūnijos skelbimų lentose;

Visuomenei suteikta galimybė susipažinti su SPAV ataskaita *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektu* plano organizatoriaus – Biržų rajono savivaldybės administracijos patalpose bei Biržų rajono savivaldybės administracijos ir PRATC internetiniuose puslapiuose.

Viešas susirinkimas, kurio metu bus viešai supažindinta su SPAV ataskaita ir *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektu*, **2023 m. rugpjūčio 23 d. 13:00 val.** internetinės vaizdo transliacijos būdu. Prisijungimo adresas: <https://us02web.zoom.us/j/85123272414?pwd=SmVISXZOWEhMeHo4OWNyMkNyWGU2QT09> (prisijungimo ID Zoom platformoje: 851 2327 2414, kodas: 468724) arba atvykus į Savivaldybės administracijos posėdžių salę (adresu: Vytauto g. 38, Biržai, 2 aukštas).

14 PRIEDAI

Priedas	Pavadinimas
1 PRIEDAS	BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 M. PLANO PROJEKTAS
2 PRIEDAS	SPAV APIMTIES NUSTATYMO DOKUMENTO DERINIMO SU SUBJEKTAIS DOKUMENTAI
3 PRIEDAS	PLANO RYŠYS SU KITAIŠ STRATEGINIAIS DOKUMANTAIS
4 PRIEDAS	VISUOMENĖS INFORMAVIMO IR KONSULTACIJŲ SU VISUOMENE DOKUMENTAI
5 PRIEDAS	APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROS 2020-08-21 RAŠTAS NR. (30.1)-A4E-7339 „ATRANKOS IŠVADA DĖL UAB „PANEVĖŽIO REGIONO ATLIEKŲ TVARKYMO CENTRAS“ PŪV – NEPAVOJINGŲ IR PAVOJINGŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS PANEVĖŽIO REGIONINIAME SĄVARTYNE“